

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LIIKETALOUS

TUTKINTOTYÖRAPORTTI

Pk-yrityksen perustaminen Espanjaan

Hanna Lahti

Liiketalouden koulutusohjelma
kesäkuu 2006
Työn ohjaaja: Markku Lampi

TAMPERE 2006

Tekijä(t): Hanna Lahti

Koulutusohjelma(t): Liiketalouden koulutusohjelma

Tutkintotyön nimi: Pk-yrityksen perustaminen Espanjaan

Title in English: Starting an SME in Spain

**Työn valmistumis-
kuukausi ja -vuosi:** kesäkuu 2006

Työn ohjaaja: Markku Lampi

Sivumäärä: 76

TIIVISTELMÄ

Tämän työn tarkoituksena oli laatia opas pk-yrityksen perustamiseen Espanjassa. Työ on tehty nastolalaiselle suunnittelutoimisto Mecad Oy:lle, joka pohti toiminnan aloittamista Espanjassa. Opas on kuitenkin yleisluontoinen ja sopii myös muiden yrittäjien käyttöön.

Oppaassa kerrotaan yrityksen perustamistoimenpiteet askel askeleelta. Oppaassa käydään läpi millainen Espanja on liiketoiminta-alueena ja kulttuurina, kerrotaan yritystoiminnan aloittamisessa auttavista tahoista, tarvittavista luvista sekä yritystoimintaan sovellettavasta laista ja työehtosopimuksista sekä verotuksesta, neuvotaan eri yritysmuotojen eroista, sekä sopivan yritysmuodon valinnasta, käydään läpi yrityksen perustaminen askel askeleelta ja neuvotaan yrittäjää hakemaan tarjolla olevia EU:n ja Espanjan valtion yritystoimintaan myöntämiä tukia.

Yrityksen perustamisen huomattiin olevan aikaa vievä prosessi, johon kannattaa valmistautua kunnollisella taustatutkimuksella sekä asiansa osaavan asiantuntijan avulla, mutta toisaalta yrittäminen Espanjassa on palkitsevaa yrittäjille suotuisan ilmapiirin ansiosta.

Aiheesta ei ole juurikaan tietoa suomeksi, joten apuna käytettiin Espanjassa toimivien suomalaisyrittäjien haastatteluja sekä vieraskielistä aineistoa.

Avainsanat: Espanja, yrityksen perustaminen, yritystoiminta, yrittäjyys

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	6
2	Espanja.....	7
2.1	Talous.....	8
2.2	Informaatioteknologia	9
2.3	Kotimarkkinat.....	9
2.3.1	Tutkintojen vastavuoroinen hyväksyminen	10
2.4	Ulkomaiset investoinnit.....	11
3	Yritystoiminnan aloittaminen.....	12
3.1	Gestor.....	13
4	Paperisota	15
4.1	NIE-numero (Numero de Identificación de Etranjero).....	15
4.2	Oleskelulupa EU:n kansalaisille.....	15
4.3	Hygieniapassi, anniskelulupa ja “terassivero”	17
4.4	Kunnalliset luvat	17
4.4.1	Avauslupa.....	17
4.4.2	Rakennuslupa	18
4.5	Yrityksen rekisteröinti liiketoimiveroa varten.....	18
4.6	Yrityksen rekisteröinti sosiaaliturvatarkoituksiin sekä työvoimaviranomaisille	18
4.7	Kirjanpito ja muut pakolliset asiakirjat.....	19
4.7.1	Maksuehdot.....	20
5	Pk-yritykset Espanjassa.....	21
5.1	Yrityksen perustamiseen saatavilla olevat neuvot	22
5.1.1	Markkinatutkimus	22
5.1.2	Lainopilliset neuvot.....	22
5.1.3	Kauppakamarit	23
5.2	Ventanillas unicas empresariales – luvat yhdeltä tiskiltä	23
6	Yritysmuodon valinta	25
7	Yritysmuodot.....	27
7.1	Yksityinen elinkeinonharjoittaja/ itsenäinen ammatinharjoittaja (empresario individual/ trabajador autónoma).....	27
7.2	Yksityinen yhtiö (sociedad civil)	28
7.3	Avoin yhtiö (sociedad (regular) colectiva).....	28
7.4	Kommandiittiyhtiö (sociedad comanditaria)	28
7.5	Pienosakeyhtiö (SL, sociedad limitada).....	29
7.5.1	SL:n perustamisvaiheet.....	30
7.5.2	Vaihe 1 – Nimen ennakkorekisteröinti	30
7.5.3	Vaihe 2 – Veronmaksajan numeron anominen (CIF)	30
7.5.4	Vaihe 3 – Pääoma.....	30
7.5.5	Vaihe 4 – Virallinen perustamisasiakirja	30
7.5.6	Vaihe 5 – Leimaveron maksaminen	31
7.5.7	Vaihe 6 – Rekisteröinti kaupparekisteriin	31
7.5.8	Vaihe 7 – Pysyvän veronmaksunumeron saaminen.....	32
7.5.9	Vaihe 8 – Muut toimenpiteet.....	32
7.5.10	Perustamiskustannukset	32
7.6	Uusi pienosakeyhtiö (Sociedad Limitada Nueva Empresa)	33
7.7	Osakeyhtiö (SA, sociedad anónima)	34
7.8	Yhteisyritys (Comunidad de Bienes).....	34
7.9	Yhden osakkeenomistajan yritykset	35

8	Yrityksen perustaminen vs. yrityksen ostaminen	36
8.1	Yrityksen ostamisen edut ja haitat	36
8.2	Uuden yrityksen perustamisen edut ja haitat	37
8.3	Yrityksen ostaminen	37
8.3.1	Yrityksen valinta	38
8.3.2	Sijainti.....	39
8.3.3	Liikevaihto	39
9	Toimitilat	40
9.1	Työskentely kotona.....	40
9.2	Toimitilojen ostaminen.....	40
9.2.1	Sopimukset.....	41
9.2.2	Notaari.....	41
9.3	Liikekiinteistön vuokraaminen.....	41
9.3.1	Vuokrasopimus.....	42
10	Työlainsäädäntö.....	43
10.1	Palkka.....	43
10.2	Rekrytointi	43
10.3	Työaika	44
10.4	Työmarkkinat.....	44
10.5	Harmaa talous	45
10.6	Sosiaaliturva	45
10.6.1	Maksut.....	47
10.6.2	Terveysturva.....	47
10.6.3	Työttömyysturva	48
10.6.4	Eläkkeet.....	48
10.6.5	Eläkkeen maksaminen Suomesta Euroopan maihin	49
10.6.6	Yksityiset eläkkeet.....	49
11	Verotus.....	50
11.1	Verorikkomukset.....	51
11.2	Veronmaksuvelvollisuus	52
11.3	Yritysverotus.....	54
11.3.1	Moduulit.....	55
11.3.2	Pk-yritysten verohelpotukset	55
11.4	Arvonlisävero.....	56
11.4.1	Arvonlisäveroluokat	56
11.4.2	Arvonlisäveromaksuvelvollisuus.....	57
11.5	Tulovero	57
11.5.1	Poistot ja verovähennykset.....	58
11.5.2	Poistot	58
11.5.3	Vähennykset.....	59
11.6	Välilliset valtionverot.....	59
11.6.1	Valmistevero.....	59
11.6.2	Tuontitavaroiden tullimaksut.....	60
11.7	Kunnallisverot.....	60
11.8	Veroilmoitukset.....	62
11.8.1	Luonnosilmoitus (veroehdotus)	63
11.8.2	Lyhennetty veroilmoitus.....	63
11.8.3	Yksinkertainen veroilmoitus.....	64
11.8.4	Normaali veroilmoitus	64
11.8.5	Veron maksaminen	64

12	Rahoitus.....	65
12.1	Lainat.....	65
12.2	Keskushallinnon ja autonomisten alueiden tuet.....	66
12.2.1	Valtion tukien löytäminen.....	66
12.2.2	Valtion- ja paikallishallinnon työllistämis- ja koulutustuki	67
12.2.3	Tuki tietyille alueille investointiin.....	68
12.2.4	Autonomisten alueiden ja paikallishallitusten tuet	68
12.2.5	Pk-yritysten vakauttamis- ja kilpailukyky-suunnitelma	69
12.2.6	Autonomisten alueiden hallitusten myöntämät tuet	70
12.2.7	Espanjan valtion taloudellisen toimiston tuet.....	71
12.3	EU:n myöntämät tuet.....	71
12.3.1	Euroopan investointipankki (EIB)	71
12.3.2	Euroopan investointirahasto (EIF)	72
12.3.3	Rakennerahastot.....	73
12.3.4	Euroopan sosiaalirahasto (ESF).....	74
12.3.5	Euroopan aluekehitysrahasto (ERDF)	74
12.3.6	Koheesiorahasto	75
	Lähteet.....	76

1 Johdanto

Tämän tutkintotyön tarkoitus on auttaa yrittäjiä, jotka suunnittelevat yrityksen perustamista Espanjaan. Teoksesta on pyritty tekemään opasmuotoinen eikä sitä ole tarkoitettu ainoastaan yhden yrityksen käyttöön vaan siitä on apua myös muiden kuin teknisen alan yrittäjille.

Tässä teoksessa käydään läpi yrityksen perustamisen yleisimmät menettelyt yritysmuodon valinnasta rahoitukseen. Menettelyt vaihtelevat kuitenkin kaupungeittain, joten tässä esitettyjen tietojen lisäksi on syytä varmistaa viimeisimmät menettelytavat joko *ayuntamientolta*, eli kaupungilta tai kauppakamarilta.

Mecad Oy on Nastolassa toimiva kone- ja laitesuunnitteluun keskittynyt tuotesuunnittelutoimisto, jolla on vakiintunut asiakaskunta ja hyvä maine sen keskuudessa. Yritys päätti tutkia mahdollisuuksia toimia Espanjassa. Mecad Oy työllistää Suomessa kaksi kokoaikaista työntekijää, sekä kaksi määräaikaista työntekijää. Lisäksi yritys käyttää freelance-palveluita tarpeen vaatiessa. Tulevaisuudessa henkilökunnan lisääminen on todennäköistä.

Tämä päättötyö lähti syntymään Mecad Oy:n tarpeisiin. Yrityksen perustamisesta Espanjaan ei ole juurikaan saatavilla tietoa suomeksi. Espanjassa yritystä kiehtoi erityisesti EU:n laajenemisen mukanaan tuomat kansainväliset mahdollisuudet, edullisemmat valmistuskustannukset, suuret markkinat, suotuisa ilmapiiri yrittämiselle sekä ilmasto. Yrityksen toiminta ei ole paikkaan sidottua, vaan nykyaikainen kommunikaatioteknologia mahdollistaa sen, että yritys voi toimia missä päin maailmaa tahansa ja olla silti reaaliaikaisessa yhteydessä asiakkaisiinsa.

Haastattelin työtäni varten suomalaisia Espanjassa toimivia yrittäjiä. Kaikki yritykset toimivat eri aloilla, mutta mielipiteet ja kokemukset olivat samansuuntaisia ja ne antoivat hyvän näkökulman yritystoimintaan Espanjassa.

2 Espanja

Espanjan kuningaskunta on Euroopan unionin toiseksi suurin maa ja unionin täysjäsen. Espanjalaiset suhtautuvat avoimesti ulkomaalaisiin. Espanjassa on alhaisemmat elinkustannukset kuin Suomessa, sekä miellyttävä, lämmin ilmasto.

Vaikka yleisesti ajatellaan, että ulkomaalaiset menevät viettämään eläkepäiviään Espanjaan, ei tilanne enää tänä päivänä ole sama. Uusi yrittäjien sukupolvi haluaa viettää yksinkertaisempaa elämää lämpimässä ilmastossa. Yksi syy Espanjaan muuttamisessa on se, että siellä on jo valmiina huomattava ulkomaalaisyhteisö, johon muuttaja pääsee osalliseksi (Hobbs 2004: 12). Aurinkorannikolla on yli 10 000 rekisteröitynyttä ulkomaalaista yrittäjää. Lisäksi monet toimivat laittomasti. Euroopan unionin yhteismarkkinat loivat suotuisan ilmapiirin yrittämiselle sekä kaupalle ja helpottivat EU:n kansalaisten työskentelyä toisissa EU-maissa. Suomalaiset Espanjassa toimivat yrittäjät mainitsivat useita eri syitä Espanjaan muuttamiselle, esimerkiksi aviopuolison asuminen Espanjassa, omat mieltymykset, ilmasto, yrityksen tunnettuus, hyvä nimi ja matkustamisen vähentyminen.

”Espanja oli meille tuttu ennestään, koska olimme lomailleet täällä useaan otteeseen jo aiemmin ennen tänne muuttoamme. Lisäksi Satu Ahonen (yrityksen nykyinen vetäjä) on toiminut yhteistyössä Ritva Norriksen kanssa jo yli 20 vuotta kauneusalalla ammattimeikkaajia kouluttaen Suomessa, Venäjällä ja Tallinnassa, joten usko tähän konseptiin täällä oli vahva jo ennen tänne tuloa.” (Varis 2005, haastattelu.)

”Mulla oli mainostoimisto Suomessa, mutta halusin siirtää itseni etelään. Tein ensin päätökseni ja valmistelut ja vasta sitten karsin asiakaslistaltani ne, joiden kanssa halusin jatkaa. Saksaan ja Englantiin olivat suhteet vanhastaan ja niitä jatkoin, tšekäläisiä olen ottanut asiakkaikseni vain satunnaisesti, kaveruuden kautta.

Olen jo vanha stara, mutta taitavaksi osoittautunut ja siksi mulla on myös ollut varaa rajoittaa puuhiani. Työskentelen kotona, missä on yksi huone toimistona. Yhteydet asiakkaisiin hoidan sähköisesti, Suomessa vierailen vain kerran vuodessa. Lisäksi – yrittäminen edellyttää aivotoimintaa ja ammattitaitoa. Ja kykyä joustaa myös henkilökohtaisista tarpeistaan – ihan samoin täällä kuin Suomessakin. Mutta osaaminen ja onnistuminen palkitaan täällä paremmin. Verottaja ei suinkaan vie kaikkea.” (Palmio 2005: haastattelu.)

Maan virallinen kieli on katalaani, jota käytetään yhdessä muiden virallisten kielten kanssa (baski sekä galeego eli galicia).

”Mikäli mieltii siirtymistä Espanjaan yrittäjäksi, kannattaa opetella espanjan kieltä mahdollisimman paljon ennen tänne tuloa (esim. täällä Andaluciassa ei juurikaan osata englantia) se helpottaa kummasti asioiden hoitoa tšekäläisten kanssa ja erilaisia uusia kontakteja luodessa.” (Varis 2005: haastattelu.)

Suhteessa muihin OECD-maihin, Espanjan populaatio on melko nuorta; vuoden 2004 tilastojen mukaan noin 14,5 prosenttia maan asukkaista on alle 15-vuotiaita, 12,7 prosenttia 15 – 24-vuotiaita, noin 40 prosenttia 25 – 49-vuotiaita ja ainoastaan 17 prosenttia yli 65-vuotiaita.

Espanja on jaettu hallinnollisista syistä 17 itsehallintoalueeseen, joilla jokaisella on yleensä yksi tai useampi maakunta (provinssi) sekä Ceutan ja Melillan autonomisiin kaupunkeihin Pohjois-Afrikassa. Maakuntia on 50. Jokaisella itsehallintoalueella on perustuslain myöntämä valta. Itsehallintoalueet ovat myös taloudellisesti autonomisia ja ne saavat tuloja valtion budjetista.

Viimeisenä vuosikymmenenä Espanjan infrastruktuuria on uudistettu laajasti, ja hallitus aikoo investoida siihen myös tulevaisuudessa. Kokonaisinfrastruktuurisuunnitelmassa, joka alkoi vuonna 1993, on varattu 133 miljardia euroa vuoteen 2007 asti. (Hobbs 2004: 25.)

Espanja on EU-maa, joka on viime vuosina saanut eniten rakenne- ja yhdentämistukea infrastruktuuri- ja kehitysprojektien rahoittamiseen. Espanjan odotetaan saavan kaudella 2000 – 2006 45 miljardia euroa rakennetukia ja yli 11 miljardia euroa yhdentämistukea. Näillä varoilla hallitus toimii yhteistyössä yksityisten infrastruktuurien rahoittajien kanssa.

Maa on modernisoitunut huomattavasti muutaman vuosikymmenen aikana muuttuen yhdeksi maailman suurimmista teollisuusmaista. Silti se on onnistunut säilyttämään yksinkertaisemmän ja rennomman elämäntavan, ja perinteet ovat edelleen tärkeitä jokapäiväisessä elämässä.

2.1 Talous

Espanja on teollisuusmaa, jonka palveluala ja teollisuus kattavat 90 % maan BKT:stä. Maatalous on heikentynyt huomattavasti maan intensiivisen talouskasvun seurauksena ja sen osuus on vain 5 %. Talouskasvua on viime vuosina kiihdyttänyt vahva kysyntä ja tuotannon kasvu yhä avoimemmassa taloudessa. (A Guide to Business in Spain 2004: 17 – 18, Hobbs 2004: 12 - 25.)

Inflaatio on laskenut tasaisesti 1980-luvun lopulta lähtien. Keskimääräinen inflaatio vuosina 1987 – 1992 oli 5,8 %. Vuoden 2003 inflaatioprosentti oli 2,6. Espanjan viralliset korot ovat laskeneet huomattavasti nykyiseen 2,75 prosenttiin. Työttömyys on edelleen yksi Euroopan korkeimpia, mutta laskusuuntainen ja oli alle 10 % ensimmäisen kerran vuonna 2002. (A Guide to Business in Spain 2004: 17 – 18, Hobbs 2004: 12 - 25.)

Vuoden 2004 lopussa BKT:n kasvun odotettiin nousevan 2,75 %, kun muualla Euroopassa keskimääräinen kasvu oli vain prosentin luokkaa. Espanjan kasvu on toiminut polttoaineena kuluttajien kasvavalle ostovoimalle, talouden uudistuksille, palveluiden paranemiselle sekä innovaatioiden nopeutumiselle. (A Guide to Business in Spain 2004: 17 – 18, Hobbs 2004: 12 - 25.)

2.2 Informaatioteknologia

Kommunikaatioteknologian parantuminen viimeisen kymmenen vuoden aikana on vaikuttanut suuresti it-alaan. Espanjalla on ollut maine hiukan takapajuisena maana teknologisen kehityksen suhteen, mutta nyt kommunikaatioon on sijoitettu miljardeja ja Espanja on nyt hieno, hyvin varustettu ja moderni maa. Informaatioteknologia on suhteellisen edullista ja esimerkiksi ADSL-liittymien saatavuus on hyvä kaupunkialueilla. Informaatioteknologian kehitys on ollut niin vilkasta etenkin Aurinkorannikolla, että siitä povataan Euroopan Kaliforniaa. (Hobbs 2004, 65 – 66.)

Houkutus Espanjassa asumiseen on vielä suurempi niillä henkilöillä, joilla on mahdollisuus pyörittää yritystoimintaa missä päin maailmaa tahansa. Useimmat henkilöt jotka perustavat yrityksensä Espanjaan, käyvät jonkinlaista kauppaa internetin välityksellä. Nopeiden internetyhteyksien aikakaudella ei ole juurikaan väliä, missä päin maailmaa yritys sijaitsee.

2.3 Kotimarkkinat

Espanjan kotimarkkinat ovat noin 42 miljoonan ihmisen markkinat, jossa tulot henkeä kohden ovat yli 20 000 USD (ostovoimapariteetilla korjattuna). Lisäpotkua talouteen tuovat maassa vuosittain vierailevat 52 miljoonaa turistia. (A guide to business in Spain 2004: 19, Hobbs 2004: 21.)

Turismi on yksi Espanjan talouden merkittävimmistä menestystarinoista. Maassa vierailevien turistien määrä on kasvanut tasaisesti 1950-luvulta lähtien ensimmäisten charter-lentojen saapuessa Aurinkorannikolle. Turismin vuosittainen tuotto on 37 miljardia euroa ja se työllistää 1,5 miljoonaa työntekijää muodostaen yli 12 % maan bruttokansantuotteesta. (Hobbs 2004: 21 – 24.)

Yrityksen perustamista Espanjaan suunnittelevien tulisi huomata, että turismin luoman suunnattoman kysynnän lisäksi Espanjan talouskasvua on edistänyt myös vahva kotimainen kysyntä yhä avoimemmassa taloudessa. Kohonnut elintaso on nostanut kuluttajien odotuksia sekä luonut korkean kysynnän kulutustuotteille sekä palveluille. Kysyntä erityisesti rakennus- ja palvelualalla kasvaa voimakkaasti.

”Täällä yrittämien on huomattavasti mielekkäämpää ja vaivattomampaa kuin Suomessa. Lisäksi on valtavan kasvavat markkinat ja Espanjan taloudella menee hyvin. Olemme olleet

myös Suomessa merkittävän suuria yrittäjiä 80 ja 90 luvuilla, joten vertailupohjaa on olemassa.

Meillä on kaksi toimivaa yritystä Fisioterapia Fuente Verde SL ja Oxymagnet SL. Yrityksellä on tällä hetkellä muutama työntekijä, mutta toiminta laajenee ensi keväänä, jolloin on noin 10 työntekijää. Tällä hetkellä olemme ulkoistaneet lähes kaikki palvelut ja siksi on vain kaksi työntekijää. Yrityksellä on toimipaikka Espanjan Fuengirolassa. Ja se on toiminut siellä vuodesta 2000.”

Tervetuloa tänne vaan yrittelemään. Palvelu- ja tuotantosektoreilla on kysyntää.” (Niemelä 2005: haastattelu.)

”Cosmetica Ritva Norris S.L. (täkäläinen osakeyhtiö). Toimialana meikkikoulu ja kauneushoitopalvelut. Meillä on kokopäiväisessä työsuhteessa kauneushoitolamme puolella hieroja, kosmetologi, meikkaaja / rakennekynnentekijä ja samoissa tiloissa toimii vielä itsenäinen parturikampaaja, lisäksi toimimme yhteistyökouluna miltei kaikille suomessa toimiville kosmetologikouluille järjestäen vuosittain n. 15 - 20 valmistuvalla kosmetologille työharjoittelupaikat hoitolassamme. Fuengirolassa meillä on kolme toimipistettä. Yritys on toiminut Espanjassa vuodesta 1998.

Meikkikoulun puolella on töissä kurssiaikana meikkauksen pääopettajana toimivan Satu Ahosen lisäksi kaksi muuta meikinopettajaa, maskeerauksen opettaja, kynsiopettaja, iho-opin opettaja, hiusjakson opettaja ja espanjankielenopettaja.” (Varis 2005: haastattelu.)

2.3.1 Tutkintojen vastavuoroinen hyväksyminen

Nykyään kaikki EU-maiden kansalaiset lukuun ottamatta uusien jäsenmaiden kansalaisia, voivat työskennellä Espanjassa tai missä tahansa muussa jäsenmaassa ilman työlupaa, jos heillä on voimassa oleva passi tai henkilöllisyystodistus. Tämän takia ulkomaisten tutkintojen hyväksymistä on rationalisoitu. Tätä varten luotiin järjestelmä jolla mahdollistetaan toisen EU-maan ammattilaisten toimiminen suoraan Espanjassa ilman, että heidän tarvitsee pätevyitä uudelleen.

Eräissä ns. suojaetuissa ammateissa ei pelkkä ammattikokemus riitä, vaan henkilön on todistettava Espanjan viranomaisille, että hänellä on jossain toisessa EU-maassa hankittu koulutus, joka voidaan hyväksyä Espanjassa. Näitä ovat mm. seuraavat ammatit:

- eläinlääkärit
- arkkitehdit
- apteekkarit
- lääkärit ja hammaslääkärit
- sairaanhoitajat

- kättilöt

Tutkintoon johtavista opinnoista on oltava suoritettuna hyväksytysti vähintään kolmen vuoden kurssi, sekä siihen liittyvä työharjoittelu.

Tutkintovertailun saa mistä tahansa työvoimatoimistosta Espanjassa, jossa on NARIC-edustus (kansallinen akateemisten tutkintojen tunnustamisen tietokeskus). (Hampshire 2004: 39, Hobbs 2004: 118 – 120.)

2.4 Ulkomaiset investoinnit

Espanjan vienti ja tuonti ovat kasvaneet nopeasti viime vuosina, samoin kuin maahan tuleva ulkomainen investointi. Ulkomaisten suorien investointien vahvasta volyymista huolimatta on huomattava, että espanjalainen suora investointi ulkomaille on ollut vuodesta 1997 suurempi kuin ulkomainen suora investointi Espanjaan. (Hobbs 2004: 12 – 25.)

Suora ulkomainen investointi suuntautuu lähinnä palveluihin (77,5 %) ja teollisuuteen (22,5 %). Espanjan laki sallii 100 % ulkomaisen omistuksen useilla aloilla ja pääoman liikkuminen on kokonaan vapautettu. (A guide to business in Spain: 20 – 22.) Investoijia houkuttelevat Espanjan laajat kotimarkkinat, tuontimahdollisuudet sekä kasvupotentiaali.

Hallitus houkuttelee maahan mielellään myös pieniä ulkomaisia investointeja talouden uudistamiseksi, joten uusia säädöksiä investoijien saamiseksi on luotu. Erityisesti pk-yritykset ovat tärkeitä, koska Espanjassa 99 % yrityksistä on pk-yrityksiä, jotka luovat noin 80 % maan työllisyydestä. Useita tukijärjestelmiä on suunniteltu ja otettu käyttöön, kuten pienempi veroraja pienille yrityksille. Uusien yritysten perustaminen lisääntyy 3,8 % vuosittain. Suurin osa ulkomaalaisten perustamista yrityksistä liittyy vapaa-aikaan, ravintolabisnekseen ja kiinteistösiioittamiseen. (Hampshire 2004: 42.)

3 Yritystoiminnan aloittaminen

EU-kansalainen voi työllistää itsensä yrittäjänä (*trabajador autónomo*) tai yksityisenä elinkeinonharjoittajana (*empresa individual*).

EU:n säädöksissä todetaan, että jäsenmaiden kansalaiset voivat vapaasti ryhtyä yrittäjiksi missä tahansa EU-maassa sillä edellytyksellä, että he täyttävät samat vaatimukset jotka asetetaan oman maan kansalaisille vastaavassa tilanteessa.

Useimmista yrittäjistä on mukavampaa perustaa palvelu toisille ulkomaalaisille, mutta yrittäjällä ei ole varaa jättää paikallisia markkinoita kokonaan huomioimatta.

”Joo, tänne tunkee välillä kaikenmoista viulunsoittajaa, jotka aloittavat liiketoiminnan uskoen, että rahaa tulee rännistä. Avajaiset pidetään liput liehuen, mutta vuoden kuluttua huomataan, että taidot ja motivaatiot eivät sittenkään riittäneet. Ja verojakin pitää maksaa ja... arkipäivät eroavat aika lailla lomapäivien aikana syntyneistä unelmista ja pelkkä suomalaispopulaatio ei jaksa elättää kunnolla esim. nykyistä määrää suomalaisia yrityksiä.

Suomalaisiin palveluksensa keskittävät yrittäjät eivät aina ennalta oivalla, että sesongin pituus on heille vain reilun puolen vuoden mittainen. Kesälläkin olisi eletävä, mutta silloin ovat talvituristit (6 kk sääntö) Suomessa.

Palveluyritysten tulee (aloittaakseen alusta ilman vanhaa asiakaskantaa) olla valmiita palvelemaan muitakin kieliryhmiä. Paikallisen kielen ja kulttuurin edes auttava ymmärtäminen ja hallinta on välttämätöntä, muuten tulee suru puseroon.” (Palmio 2005: haastattelu.)

Ennen yritysmuodon valitsemista on päätettävä ostetaanko jo toiminnassa oleva yritys, vai perustetaanko kokonaan uusi.

Espanjan byrokratia on yksi läntisen maailman pahamaineisimpia; yrityksen perustamisprosessi kestää keskimäärin yli seitsemän kuukautta. Ei ole yllätys, että viime vuosina ainoastaan 10 – 15 % liiketoiminnan aloitusprosessin aloittaneista perusti yrityksen. Yrityksen perustamiseen tarvitaan yli 70 täytettyä dokumenttia ja 57 eri vaihetta. Lisäksi yrityksen perustaminen on Espanjassa kalliimpaa ja hitaampaa kuin keskimäärin muissa EU-maissa. Tämän takia on arvioitu että noin 40 % yrityksistä toimii rekisteröimättöminä. (Hampshire 2004: 40 – 41.)

Mutta jopa tunnetusti monimutkaiset ja aikaa vievät uuden yrityksen perustamistoimenpiteet ovat edistyneet jättiharppauksin pienen EU-painostuksen avulla. Keskus- ja aluehallituksen tasolla on luotu toimia, joiden

tarkoituksena on helpottaa pienten yritysten perustamista 48 tunnissa. Nämä toimet eivät kuitenkaan ole aukottomia. Ne toimivat ainoastaan tietyillä alueilla. Lisäksi nopean perustamisen etuja tahraa hiukan se, että paikallisella tasolla toimitilojen avausluvan hyväksyminen voi kestää jopa kuusi kuukautta. (Hobbs 2004: 26 -28.)

Espanjan hajautettu hallinto tarkoittaa sitä, että jotkut lain vaatimat menettelyt vaihtelevat autonomisten alueiden välillä (Hampshire 2004: 41). Sen vuoksi on erityisen tärkeää etsiä neuvoja jotka koskevat yrittäjän omaa aluetta. Menettelyt voivat myös erota riippuen yrittäjän valitsemasta yritysmuodosta.

Yrityksen ostamiseen liittyviä toimenpiteitä on yksinkertaistettu ja Espanjassa on satoja liikekiinteistöväälittäjiä, jotka ovat erikoistuneet ohjaamaan yrittäjän lakiin ja hallintoon liittyvän byrokratian halki. Englantia puhuvat lakimiehet ja *gestorit* ohjaavat byrokratian verkon läpi.

3.1 Gestor

Espanjalaisten kieroutunut rakkaus byrokratiaa kohtaan on luonut tarpeen yhtä omituiselle espanjalaiselle instituutiolle nimeltään *gestor* tai *gestoría*, joka tarkoittaa asiointi- tai palvelutoimistoa.

”Espanja on kaiken byrokratian äiti ja luvattu maa ja kaikki muut maat ovat vasta harjoittelijapoikien asteella mitä tulee paperinpyörytykseen ja asioiden viivästyttämiseen tarpeen vaatiessa. Näin ollen täällä asuvan yrittäjän on pääsääntöisesti paras hoidattaa asiansa espanjalaisen hyvän gestorin kautta, niin ei tule niin kovin paljoa ikäviä yllätyksiä minkään asian suhteen.” (Varis 2005, haastattelu)

Gestor-järjestelmä on syntynyt paitsi byrokratian monimutkaisuuden, mutta myös tavallisten ihmisten tietämättömyyden sekä ajan- ja kielitaidon puutteen takia.

”Espanjalaisesta byrokratiasta puhutaan paljon ja totta on, että lomakkeet ja leimat ovat kunnianssaan. Toisaalta ne eivät ole haitta, ellei niistä sellaista itselleen tee – ja käyttää asiansa hallitsevaa palvelutoimistoa. Kukas käskee mennä kielitaidottomana väärään virastoon ja sielläkin väärälle luukulle hoitamaan itse asiaa, josta ammattilainen olisi selviytynyt vaikkapa puhelinoitolla.

Valitsin asioidenhoitotoimiston paikallisesta suomalaislehdessä. Olin yhteydessä kahteen, joista ensimmäinen ei ymmärtänyt yritystoimintaa, joten valitsin sen toisen.

Fyysisen siirron hoidin itse (sis. asumisen, kaluston, puhelimen jne. hankinnat sun semmoiset) – kaiken paperisodan (rekisteröinti, luvat, verottaja, kirjanpito jne.) jätin

asioidenhoitotoimistolle ja keskityin tekemään sitä, mikä minulle kuuluu. Ei kannata tuhlata omaa tuottavaa aikaansa asioihin, jotka vaativat uusien rutiinien kertakäyttöistä oppimista ja hallintaa.” (Palmio 2005: haastattelu)

”Yrityksen perusti tänne aikoinaan täkäläinen gestoria (asiointitoimisto), joka myös hoitaa kaikki muutkin paperiasiat mitä yritystoimintaan tulee. Asiat hoidettiin suurimmaksi osaksi espanjaksi ja osittain englanniksi ja silloin tällöin apuna oli myös joku täällä jo pidempään asunut espanjaa sujuvasti puhuva suomalainen henkilö (näitä kavereita vain ei aina saa paikalle silloin kuin pitäisi).” (Varis 2005: haastattelu)

Gestor ei ole yhtä oppinut kuin lakimies, mutta huomattavasti halvempi. Hänen roolinsa on ottaa byrokratian taakka kaikissa toimissa viranomaisten kanssa, oli sitten kyse työllisyydestä, oleskeluluvasta, ajokortin hankkimisesta tai sosiaaliturvasta. He ovat erityisen käyttökelpoisia yrityksen perustamiseen ja rekisteröintiin liittyvien asioiden neuvotteluissa. He osaavat kertoa oikeat menettelytavat lupiin, vakuutuksiin ynnä muihin liittyen, ja ehdottavat usein oikoteitä joita ei muuten löytäisi. (Hampshire 2004: 41, Hobbs 2004: 102 – 103.)

Gestoria kannattaa hyödyntää yritystä ostettaessa, koska hän voi sanoa mielipiteensä sopimuksesta ja tutkia onko yrityksellä kaikki tarvittavat luvat ja onko yrityksen nimissä velkoja jotka siirtyisivät uudelle omistajalle.

Gestorit tarjoavat myös muita hyödyllisiä palveluita, kuten kirjanpitoa ja heidän palkkionsa ovat yleensä kohtuullisia. Palvelun laatu voi kuitenkin vaihdella huomattavasti, eivätkä kaikki ole ammattilaisia, joten kannattaa kysyä suosituksia muilta yrittäjiltä.

”Asiointitoimisto, joka hoiti yrityksen perustamiseen ja aloittamiseen liittyviä asioita oli hoitanut mieheni asioita jo 10 vuotta. Asiointikieli oli suomi ko. toimiston kanssa, mutta hoidimme paljon asioita myös itse kunnan kanssa espanjaksi.” (Larnetius 2005: haastattelu)

”Tiesimme suurin piirtein kaikki asiat etukäteen. Käytimme myös jonkun verran paikallista tilitoimistoa apunamme. Olemme viettäneet huomattavan paljon aikaa täällä vuodesta 1987 lähtien.

Käytimme paikallista asianajotoimistoa yrityksen perustamiseen. Paperihommat kannattaa jättää aina paikallisille alan yrittäjille.” (Niemelä 2005: haastattelu)

4 Paperisota

4.1 NIE-numero (*Numero de Identificación de Etranjero*)

Ulkomaalaisilla on oltava espanjalainen henkilötunnus, jos heillä on espanjassa taloudellisia intressejä, kuten asunto, ansiotuloa tai pankkitili. NIE vastaa espanjalaisten NIF-numeroa. NIE on sekä henkilöllisyystodistus että sosiaaliturvanumero. Ilman sitä tilin avaaminen, kiinteistön ostaminen, luoton järjestäminen tai väliaikaisen työvoimatoimiston palveluiden käyttö on mahdotonta.

NIE-numeroa on käytettävä kaikessa kanssakäymisessä Espanjan veroviranomaisten kanssa. Esimerkiksi kaikkien, jotka tekevät talletuksen tai saavat lainan Espanjassa, on ilmoitettava NIE-numero pankille 30 päivän kuluessa tapahtumasta. Pankki ei voi myöntää sekkiä talletusta vastaan ilman NIE-numeroa ja niitä voidaan sakottaa ankarasti tämän huomiotta jättämisestä.

Hakemuslomakkeen saa paikalliselta poliisiviranomaiselta (*comisaría*), jonka ulkomaalaisosastolle hakemus jätetään. Tarvittavat lomakkeet saa myös alueellisen hallituksen internet-sivuilta. Anomuksen jättöhetkellä tulee mukana olla alkuperäinen passi ja kopio sen ensimmäisistä sivuista, sekä kuitti maksetusta leimaverosta. NIE-numeron saaminen saattaa kestää muutamasta viikosta muutamaa kuukauteen hakuajankohdasta ja viranomaisista riippuen, mutta jos hakijalla on työsopimus tai kirje espanjalaiselta työnantajalta siitä, että NIE-numeroa tarvitaan, voi numeron saada keskimäärin viikossa. Numeron tunnistaa siitä, että se alkaa aina X-kirjaimella. Se on myös veronumero joka on ilmoitettava veroilmoitusta täytettäessä. (Hampshire 2004: 304 – 305.)

4.2 Oleskelulupa EU:n kansalaisille

Uudet säännöt oleskeluluvan (*tarjeta de residencia*) myöntämisestä astuivat voimaan 1. maaliskuuta 2003. Sääntöjen mukaan EU:n kansalaisten, joiden tarkoituksena on oleskella Espanjassa yhtäjaksoisesti yli 90 päivää, ei enää tarvitse anoa oleskelulupaa ja he voivat oleskella Espanjassa voimassa olevalla passilla. Perussääntö on, jos henkilö oleskelee Espanjassa ansaitakseen rahaa, ei hänen tarvitse enää anoa oleskelulupaa. Siksi ei ole merkitystä, työskenteleekö henkilö sopimuksella yritykselle, vai onko hän rekisteröitynyt yksityisyritykseksi.

Vaikka oleskelulupa ei enää olekaan tarpeellinen, ulkomaalaisvirasto suosittaa kaikille oleskeluluvan hakemista koska keskus- ja paikallishallinto myöntävät tukia kunnille julkisiin palveluihin asukasmäärän mukaan. Vapaaehtoinen hakemus tehdään henkilökohtaisesti poliisilaitokselle (*Comisaría de policía*) tai suurempien paikkakuntien ulkomaalaisvirastoon (*Oficina de extranjeros*). Oleskeluluvan saa yleensä suhteellisen nopeasti, usein muutamassa päivässä. Oleskelulupa on käytännössä tarpeellinen esimerkiksi henkilön tunnistamisessa. Tietyt toimet, kuten tilin avaaminen

vaativat edelleen todistuksen asumisesta, yleensä oleskeluluvan. Ja esimerkiksi pankkilainan saaminen on mahdotonta, ellei henkilöllä ole laillista oleskelulupaa. Siitä on myös veroetuja, kuten pääomatulojen alennettu verotaso (15 % eikä 35 % kuten henkilöillä, joilla ei ole oleskelulupaa).

On suositeltavaa hankkia lista vaadituista dokumenteista sekä maksusta etukäteen, koska jos hakijalla ei ole oikeita papereita, hänet lähetetään pois. Yleensä alkuperäisen dokumentin lisäksi tarvitaan kaksi kopiota. Vaadittavat dokumentit vaihtelevat tilanteen mukaan, mutta yleensä niihin kuuluvat seuraavat:

- Vähintään kuusi kuukautta voimassa oleva passi, sekä kopio passin henkilötietosivusta
- Avioliitto- tai avioerotodistus tai muu avioliittoon viittaava paperi sekä espanjankielinen käännös
- Useita (yleensä kolme tai neljä) täytettyä hakukaavaketta, jotka saa esimerkiksi sisäministeriön internet-sivuilta, www.mir.es
- Passikuva jokaista hakukaavaketta kohti
- Todistus oleskelusta, esimerkiksi kiinteistön kauppakirja, pitkäaikainen vuokrasopimus tai vuokranmaksukuitit
- Pankin kautta maksettu maksu, jonka määrä riippuu kansalaisuudesta ja siitä, onko maalla Espanjan kanssa bilateraalinen sopimus (noin 6,30 euroa EU-kansalaiselta)
- Terveystodistus
- Sairausvakuutuksen perustiedot
- Todistus rekisteröinnistä joka vahvistaa oleskelun Espanjassa. Todistuksen saa oman maan konsulaatista Espanjasta
- Rikosrekisterin ote, joka todistaa, ettei hakijalla ole rikollista menneisyyttä kotimaassaan

Osa dokumenteista on käännettävä espanjaksi virallisella kääntäjällä tai julkisen notaarin on vahvistettava ne. Dokumentteja ei kannata käännättää etukäteen, koska se on kallista, ja vaatimukset vaihtelevat vuosittain sekä toimistoittain.

Jollei oleskeluluvassa ole määräaikaa (esimerkiksi opiskelujen ajaksi), lupa myönnetään viideksi vuodeksi kerrallaan, jonka jälkeen oleskelulupa on uusittava. Oleskelulupa-anomuksen jättämisen jälkeen henkilö saa kuitenkin, eli kopion hakulomakkeesta, joka todistaa, että oleskelulupaa on haettu. Kuitti toimii tilapäisenä oleskelulupana rajoitetun ajan. Kun lupa on noudettavissa, hakija kutsutaan paikalliselle poliisiasemalle, jossa hakijalta otetaan oikean etusormen sormenjälki.

Kortin uudistaminen on tehtävä vähintään kuukausi ennen sen umpeutumista. Prosessi on sama kuin alkuperäistä lupaa haettaessa, lisäksi tarvitaan todistus siitä, että hakija on maksanut tuloveroa, sosiaaliturvamaksut sekä ALV:n Espanjaan. Tällä hetkellä arvioidaan, että maassa on 200 000 laillista maahanmuuttajaa, jotka odottavat oleskeluluvan uudistamista. Joillain alueilla se saattaa kestää jopa 10 kuukautta.

Oleskeluluvan hakemisesta huolimatta jos henkilö oleskelulupaa vai ei, jos hän asuu Espanjassa yli 182 päivää kalenterivuodessa, häntä pidetään asukkaana verotuksen näkökulmasta ja hän joutuu maksamaan tuloveroa maailmanlaajuisista kokonaistuloistaan.

Pysyvän oleskeluluvan saavat kaikki ulkomaalaiset, joilla on ollut normaali oleskelulupa kuuden vuoden ajan.

Ulkomaalaisten oleskelulupa on luottokortin kokoinen muovikortti, jonka toisella puolella on hakijan valokuva sekä henkilötiedot, toisella puolella sormenjälki sekä luvan tyyppi. Kortissa on myös NIE-numero.

Oleskelulupa Espanjassa ei ole sama kuin kansalaisuus. Henkilöiden, jotka haluavat Espanjan kansalaisiksi, on asuttava maassa 10 vuotta. Oleskeluluvan saaneita henkilöitä suositellaan rekisteröitymään oman maansa konsulaattiin tai suurlähetystöön. Suomen konsulaattien yhteystiedot löytyvät osoitteesta www.formin.fi. (Hampshire 2004: 76 – 80, Hobbs 2004: 28 – 34.)

4.3 Hygieniapassi, anniskelulupa ja "terassivero"

Jokainen elintarvikkeiden kanssa työskentelevä henkilö tarvitsee *carnet sanitarion* eli hygieniapassin. Sellaisen saadakseen on käytävä kokeessa, joka maksaa noin 50 €. Rannikolla kokeen tekeminen saattaa olla mahdollista jopa suomeksi.

Baarit, kahvilat ja ravintolat eivät tarvitse erillistä anniskelulupaa, vaan se on osa avauslupaa. Lisäksi musiikin esittämiseen tarvitaan lupa, jonka voi hankkia kaupungilta.

Ravintolat joilla on terassi julkisella kadulla, maksavat myös "terassiveron", jonka kantaa paikallinen kaupunginhallitus. (Hobbs 2004: 58.)

4.4 Kunnalliset luvat

4.4.1 Avauslupa

Jos liiketoiminta vaatii toimitilan, kuten kauppa, työpaja tai toimisto, on sille hankittava avauslupa (*licencia municipal de apertura*) paikalliselta *ayuntamientolta* ennen toiminnan aloittamista. Yleensä kunnan edustaja vierailee liiketilassa ja varmistaa että se täyttää lain- ja hygieniavaatimukset. Lupa todistaa, että yrityksen suunnitellut toiminnot ovat linjassa kaupungin säännösten kanssa. Luvan hinta vaihtelee huomattavasti toimitilan suuruuden mukaan sekä liiketoimialan mukaan. Esimerkiksi alle 1000 m² toimitilan kustannukset ovat 350 €, pienen liikkeen tai ravintolan 400 €. Avausluvan saamiseksi täytyy toimitiloista olla joko saantokirja tai vuokrasopimus. Jos liiketilaa käytetään samaan tarkoitukseen kuin aikaisemmin, ei avauslupaa tarvita koska lupaa koskee toimitilaa, ei liiketoimintaa, mutta liiketoimi on rekisteröitävä yrittäjän nimiin. On huomioitava, että avauslupaa saattaa joutua odottamaan jopa puoli vuotta.

(Hamsphire 2004: 45.)

Koska avausluvan saaminen riippuu paikallisesta kunnanhallituksesta joka on usein suhteellisen laiska tekemään tarkastuksia ja myöntämään lupia, useat yritykset toimivat ainoastaan avausluvan leimatun hakemuksen perusteella. Vaikka se on laitton tapa toimia, viranomaiset katsovat sitä usein läpi sormien, koska on heidän syynsä, ettei yrittäjällä ole toimilupaa. Jos sen kanssa toimii kaikessa hiljaisuudessa, ei siitä pitäisi syntyä ongelmia.

4.4.2 Rakennuslupa

Jos liiketoimitilaan tehdään rakennustöitä, tarvitaan sitä varten työ lupa. Myös se on hankittava paikalliselta kunnantalolta ja sen myöntämien osoittaa, että kunnan viranomaiset hyväksyvät suunnitelmat ja että ne ovat yhteneväiset olemassa olevien kunnallissuunnittelusääntöjen kanssa. (Hobbs 2004: 128.)

4.5 Yrityksen rekisteröinti liiketoimiveroa varten

Impuesto sobre actividades económicas (IAE) kannetaan vuosittain kaikesta liiketoiminnasta joka on tapahtunut kunnan alueella. On todennäköistä, ettei pienen yrityksen tarvitse maksaa sitä ollenkaan. Vuonna 2003, aktivoitakseen pieniä yrityksiä hallitus päätti poistaa tämän veron kaikilta, joiden liikevaihto oli alle miljoona euroa vuodessa. Suunnitelmissa on kuitenkin korvata tämä vero vaihtoehtoisella verolla, jotta voitaisiin paikata kuntien suuri rahanmenetys. Tämä veron hallinnointi on siirretty kunnilta keskusverohallinnolle, joten nykyään pitää rekisteröityä *Agencia tributariaan*.

Vaikka yrittäjän ei todennäköisesti tarvitse maksaa IAE:ta, on hänen kuitenkin rekisteröidyttävä maksajaksi, koska sen perusteella määritellään yrityksen veroluokka. Vähintään 10 päivää ennen yritystoiminnan aloittamista täytetään sitä varten oleva kaavake. Jos veroa joutuu maksamaan, se kannetaan toimintaa aloittaessa ja vuosittain sen jälkeen. (A guide to business in Spain 2004: 144, Hobbs 2004: 128.)

4.6 Yrityksen rekisteröinti sosiaaliturvatarkoituksiin sekä työvoimaviranomaisille

Kaikkien yritysten on rekisteröidyttävä sosiaaliturvaan alueestaan vastaavassa (yrityksen päätoimipiste) sosiaaliturvatoimistossa ennen yrityksen toiminnan aloittamista, jotta yritys voi myöhemmin palkata työntekijöitä. Ja työviranomaisia on tiedotettava yrityksen toiminnan aloittamisesta 30 päivän kuluessa. Aloittamista koskeva kaavake on täytettävä ja toimitettava *Ministerio de trabajo y asuntos sociales*:in.

Sosiaaliturvaan rekisteröimiseen tarvitaan:

- Omistajan alkuperäinen NIE sekä kopio siitä, passi.

- Kopio tapaturma- ja sairausvakuutuksista (maksut sosiaaliturvaan)
- Virallinen perustamisasiakirja (*escritura*)
- Kopio verotoimiston kaavakkeesta 845, joka osoittaa että yritys on rekisteröity yritysvero varten.
- Täytetty kaavake TA.6

Yritykselle myönnetään sosiaaliturvanumero, sekä kerrotaan sen sosiaaliturvavelvoitteista. Jos yrityksellä on jo työntekijöitä, yrityksen on täytettävä työntekijöiden ensirekisteröinti niistä työntekijöistä joilla ei ole sosiaaliturvanumeroa (*afiliación*), tai uudistaa niiden rekisteröinti, jotka ovat rekisteröityneitä.

Kaikki työntekijät on rekisteröitävä sosiaaliturvaan. Yrityksen johto tai omistaja on vastuussa tästä. Sosiaaliturvatoimistoon on esitettävä hakukaavake ja kopio kansallisesta henkilötunnuskortista jos työntekijä on espanjalainen, tai NIE:n kopio jos työntekijä on ulkomaalainen. Rekisteröinti on tehtävä ennen työntekijän töiden aloittamista, tosin sitä ei voida tehdä yli 60 päivää aiemmin.

Itsenäisen ammatinharjoittajan on rekisteröitävä itsensä *autónomo*-ohjelmaan 30 päivän kuluessa töiden aloittamisesta. Rekisteröinti tulisi tehdä sosiaaliturvatoimistossa, joka vastaa alueesta, jolla työ tehdään.

Jokaisesta uudesta työntekijästä on toimitettava sosiaaliturvaan työntekijän alkuperäinen NIE sekä sen kopio, passi ja täytetty kaavake TA.2/S. Lisätietoa sosiaaliturvasta löytyy espanjaksi osoitteesta www.seg-social.es/inicio.

Jos työnantaja ei rekisteröi työntekijöitä, on työntekijän hankittava todistus siitä, että hän työskentelee Espanjassa ja rekisteröidyttävä lähimmässä sosiaaliturvatoimistossa.

Rekisteröinnin jälkeen tulee rekisteröintikortti (*tarjeta sanitaria*) noin 8 viikkoa rekisteröinnistä. Naimisissa oleva pariskunta, joista toinen työskentelee, on saman numeron alla, samoin alle 16-vuotiaat lapset, mutta jokainen saa oman sosiaaliturvakortin. Sosiaalietuuksia haettaessa on hakemus tehtävä kortissa mainittuun toimistoon ja siinä on mainittava kortin numero. (Hobbs 2004: 127 – 130.)

4.7 Kirjanpito ja muut pakolliset asiakirjat

Yritysten kirjanpitotietojen ylläpitoa koskevat säännökset on kauppakaareissa. Se vaatii kaikkia yrityksiä ylläpitämään asianmukaista kirjanpitoa. Siihen kuuluvat pakollisina inventaario- ja rahoituslaskelma sekä päiväkirja.

Jokaisen yrityksen on pidettävä kirjaa veroista ja tilitiedoista, kuten päiväkirja *Libro diario*, sekä inventaari- ja vuotuista kirjanpitokirjaa (*Libro de inventarios* ja *Cuentas anuales*).

Kauppakaassa mainitaan myös, että kirjanpidon virallisten vaatimusten lisäksi yritysten on lähetettävä ylläpitämänsä tilikirjat sen paikkakunnan kaupparekisteriin, jossa heillä on rekisteröity toimipaikka. Siellä ne on leimattava ennen käyttöönottoa. Vaihtoehtoisesti kirjaukset voidaan tehdä sopivalla menetelmällä paperille joka sidotaan pakollisen kirjan muotoon. Kirja on laillistettava neljän kuukauden kuluessa vuoden lopusta.

Sekä Espanjan kauppakaari että yrityslaki määrittelevät vuotuiset talousraportit koostuvaksi taseesta, tulolaskelmasta sekä muistiinpanoista, jotka muodostavat yhdessä raportointipaketin. (Hobbs 2004: 129.)

Kirjanpidon hoitaminen omalla äidinkielellä voi olla monimutkaista, saati sitten espanjaksi, kun mukaan lisätään vielä hämmentävä jatkuvasti muuttuva verosäännöstö. Yksi neuvo jonka jo Espanjassa toimivat yrittäjät mainitsivat aina, on että kannattaa hankkia kunnollinen kirjanpitäjä. Monet ulkomaalaiset yrittäjät yksinkertaisesti antavat kaiken kirjanpitäjänsä hoidettavaksi, ja antavat heidän hoitaa muun muassa verojen maksut. Jos yritys on suhteellisen pientä, saattaa riittää että gestor hoitaa kirjanpidon ja verojen maksamisen. Suurempien yritysten on kuitenkin palkattava verokonsultti.

Hyvä kirjanpitäjä säästää asiakkaaltaan aikaa ja rahaa ja varmistaa, että asiakas on ajan tasalla verotusta koskevista muutoksista. Hän huolehtii kaikista kirjanpitotarpeista, kuten palkanmaksusta, tuloverosta, työntekijöiden ennakonpidätyksistä ja ALV-maksuista. He myös päättävät tilikauden ja toimittavat kirjat rekisteriin. (Hobbs 2004: 233 – 234.) Kirjanpitäjää etsittäessä kannattaa kysyä suosituksia muilta yrittäjiltä.

”Asiointitoimisto oli apuna, mutta heilläkään ei ollut tarpeeksi tietoa yrityksen kirjanpitoon liittyvistä asioista - saimme epärehellisen kirjanpitäjän, kuittejamme hävisi ja kaikenlaisia ongelmia tuli eteen. Kukaan ei pystynyt valvomaan kirjanpitäjän toimia.” (Larnetius 12.10.2005: haastattelu.)

Näiden lisäksi yritysten tulisi ylläpitää kokouspöytäkirjoja Libro de actas, joihin kirjataan kaikki yleisissä kokouksissa päätetyistä asioista. SL tarvitsee lisäksi *Libro de registros de socios*-kirjan, johon on kirjattu jokaisen omistajan osakkuuden suuruus. *Libro de matricula*:an on kirjattu henkilörekisteri, samoin kuin työtarkastajien vierailut. Nämä kirjat on esitettävä yritysrekisteriin. (Hobbs 2004: 129.)

4.7.1 Maksuehdot

Espanjan maksuehdot ovat tunnetusti huonot. EU-laki vuodelta 2000 toteaa, että elleivät osapuolet sovi toisin, korko alkaa kertyä automaattisesti 30 päivän kuluessa laskun vastaanottamisesta. Espanjassa monet yritykset eivät kuitenkaan huomioi tätä, joten yrityksillä tulee olla hyvä kassavaranto. (Hobbs 2004: 235.)

5 Pk-yritykset Espanjassa

Noin 60 % espanjalaisista tahtoi toimia yksityisyrittäjinä. Todellisuus heijastelee tätä tulosta, 99 % espanjalaisista yrityksistä on pieniä tai keskisuuria yrityksiä. 94 % kaikista Espanjan 2,7 miljoonasta yrityksestä on mikro-yrityksiä, joissa on alle 10 työntekijää, eikä 52 % yrityksistä ole palkattuja työntekijöitä ollenkaan. Maassa on ainoastaan 3 450 yritystä, joissa on yli 250 työntekijää. (Hampshire 2004: 39, Hobbs 2004: 26 – 28, 117.)

Talous, jossa pienet yritykset hallitsevat, aiheuttaa useita ongelmia yrittäjälle. Yksi niistä on kilpailu. Ellei yrityksellä ole tarjota kokonaan uutta tuotetta tai palvelua niin monen pienen yrityksen toimiessa, on todennäköistä, että markkinat ovat kyllästetyt. Tämä koskee erityisesti loma-alueita, joissa on ylitarjontaa muun muassa baareista, kahviloista ja ravintoloista. Pienten yritysten on myös kilpailtava suuria yrityksiä vastaan. Niillä on pienempi taloudellinen joustavuus ja sen seurauksena pienentynyt kapasiteetti investoida tuotekehitykseen, markkinointiin ja inhimilliseen pääomaan. Siksi ne jäävät usein jälkeen innovaatioissa sekä markkina-asemassa.

Pienen yrityksen perustamisessa on kuitenkin paljon etuja ja se on mahdollistanut pk-yritysten kilpailukyvyn Espanjassa. Pk-yritykset ovat erittäin joustavia. Ne ovat tietoisia asiakkaistaan ja voivat sopeutua nopeasti vastaamaan markkinoiden muutoksia. Ne voivat myös tehdä tärkeitä päätöksiä nopeasti paineen alla. Pienen yrityksen johtaja voi lisätä tai vähentää tuotantokapasiteettia ja palkata tai vähentää henkilökuntaa milloin tahansa riippuen markkinasuhteista. Pk-yrityksillä on suunnaton etu suurempiin yrityksiin nähden; ne pystyvät ylläpitämään henkilökohtaisempaa suhdetta asiakkaisiin. Espanjassa henkilökohtaiset suhteet ovat elintärkeitä. Espanjalaiset tekevät kauppaa ainoastaan sellaisten henkilöiden kanssa, jotka he luulevat tuntevansa ja joihin he voivat luottaa. Tämä on ehkä yksi tärkeimmistä syistä miksi Espanjassa on niin vahva pienten yritysten kulttuuri. Asiakkaat arvostavat sitä, että pienissä yrityksissä henkilö, jonka kanssa asioidaan, tunnetaan nimeltä, ja että pienet yritykset kykenevät tekemään päätöksen yleensä erittäin nopeasti ilman loputtomia kokouksia. Käytöstävät ovat kunnialla, esimerkiksi teitittely. Espanjalaiset ovat auttavaisia ja ystävällisiä, mutta he odottavat vastapuolelta myös kykyä, halua ja rohkeutta. Espanjalaiset sanovat itse että Espanja on ystävien maa. Ystävää autetaan eikä palkkiota suinkaan odoteta. Jos ystävien palveluksista otetaan rahaa vastaan, voidaan se kokea jopa loukkauksena.

”Verotoimiston toimintajärjestelmät ovat kummallisia, ehkä lahjukset auttaisivat, mutta emme ole tarjonneet. Järjestelmä on todella byrokraattinen ja asiat hoituvat hitaasti. Koskaan ei voi etukäteen tietää, mitä tapahtuu eikä ole asiantuntijoita, jotka todella tietäisivät ja osaisivat. Paljon on niitä, jotka luulevat tietävänsä ja vain rahastavat palveluista. Yrittäjä itse ei ehdi millään hoitamaan kaikkia ja valvomaan kaikkea, koska silloin ei ehtisi tehdä lainkaan varsinaista työtään, varsinkin pienessä yrityksessä, jolla

ei ole mahdollisuutta palkata päätoimisia asioiden hoitajia. Keneenkään ei voi luottaa.” (Larnetius 2005: haastattelu.)

”Paikalliset tavat ehkä edellyttivät aluksi joustavuutta. Esimerkiksi konttorikalusteiden toimitusajaksi ilmoitettiin ensin 2-3 viikkoa, mutta sitten joustettiin puolin ja toisin, jolloin sain ne seuraavana päivänä.” (Palmio 2005: haastattelu.)

5.1 Yrityksen perustamiseen saatavilla olevat neuvot

Useat organisaatiot tarjoavat paikallisella tasolla neuvoja yrityksen perustamisessa, sekä yksityisenä ammatinharjoittajana toimimisesta. Näitä palveluita ovat työllistämispalvelut, autonomisten alueiden viranomaiset ja paikallinen *ayuntamiento*. Lisäksi on suositeltavaa ottaa yhteyttä paikalliseen kauppakamariin, jolla on vahva tietämys alueen taloudellisesta tilanteesta.

Avain yrityksen perustamiseen Espanjassa on perusteellinen tutkimus. Jos yrittäjä ei ole valmistautunut tutkimaan markkinoita kunnolla ja hankkimaan ammattimaista lainopillista neuvontaa, on yritystoiminnan aloittaminen turhaa. Espanjan puhuminen on elintärkeää, vaikka sitä ei asiakkaiden kanssa tarvitsisikaan, tarvitsee sitä viranomaisten kanssa. (Hampshire 2004: 40 – 41.)

5.1.1 Markkinatutkimus

Riippumatta yrityksen koosta, täydellinen markkinatutkimus on paras tapa välttää epäonnistuminen ja pettymykset. Yrittäjät eivät yleensä tutki markkinoita kunnolla, koska tietävät, että loppujen lopuksi yritys ei ole kannattava. Tutkimus ei ehkä paljasta sitä, mitä yrittäjä haluaa kuulla, mutta on hyvä varautua kaikkeen. (Hampshire 2004: 40 – 41, Hobbs 2004: 98 – 114.)

5.1.2 Lainopilliset neuvot

Yrittäjä tulee väistämättä tarvitsemaan lainopillista apua jossain yrityksen toimintavaiheessa, oli yritys miten pieni tahansa. Lakimestä (*abogado*) ei saa sekoittaa julkiseen notaariin (*notario*). Notaari on julkinen viranomainen, joka on vastuussa tiettyjen tapahtumien rekisteröinnistä, kuten kiinteistön hankinnoista, tai yrityksen perustamisesta. Notaarin palkkiot määräytyvät lain mukaan. Ammattimaisen avun etsimiseen kannattaa investoida, koska viranomaiset eivät epäröi sulkea tai sakottaa yritystä jolla ei ole oikeita papereita kaupankäyntiin. Lainopillinen apu on myös tarpeen, jotta yritys päätyy kaikkein suotuisimpaan veroluokkaan, sekä saadakseen selvää lukemattomista säännöistä ja säädöksistä. On tärkeää varmistua että sopimukset ovat selvästi määriteltyjä sekä vedenpitäviä ennen investoinnin tekemistä. Yrittäjän kannattaa hankkia lakimies, taloudellinen neuvonantaja (kirjanpitäjä) sekä *gestor* ohjaamaan byrokratian viidakossa. (A guide to business in Spain 2004: 237 – 238 Hampshire 2004: 46, Hobbs 2004: 103 – 104.)

5.1.3 Kauppakamarit

Espanjan kauppakamariverkosto tarjoaa informaatiopalveluita yrittäjälle. Palvelut ja niiden laatu voivat vaihdella huomattavasti autonomisten alueiden ja jopa yksittäisten kamarien välillä.

Kaikki kauppakamarit tarjoavat informaatiopalvelua yrityksen perustajille. Ne neuvovat myös kaikissa yrityksen perustamisen ongelmassa yritysmuodon valinnasta erilaisiin tukiin joita voi olla tarjolla yrityksen perustamiseksi. Kauppakamari auttaa markkinatutkimuksessa ennen liiketoimintasuunnitelman tekemistä. Nämä palvelut ovat yleensä ilmaisia, tosin niistä saatetaan veloittaa pieni hallinnollinen kustannus. (Hobbs 2004: 106.)

Kun kaikki kauppakamarit tarjoavat neuvoja potentiaalisille yrittäjille, ne kamarit, joissa on *Ventanilla unica empresarial* auttavat myös yrityksen rekisteröinti- ja perustamisvaiheen läpi.

Kauppakamari tarjoaa yrityksen perustajille palvelun joka tunnetaan nimellä *Instituto cameral de creación y desarrollo de la empresa (INCYDE)*. INCYDE-säätiötä rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto ja se tarjoaa ilmaisia neuvoja sekä henkilökohtaista neuvontaa henkilöille, jotka haluavat perustaa yrityksen sekä niille, jotka haluavat toimia itsenäisinä ammatinharjoittajina. Säätiö tarjoaa myös erityisohjelmia tietyille ryhmille, kuten naisille, pitkäaikaistyöttömille sekä vammaisille.

INCYDE tarjoaa jatkuvaa tukea yrittäjille myös sen jälkeen kun he ovat perustaneet yrityksen. Säätiöllä on noin 100 konsulttia, jotka kiertävät maata vierailen yrityksissä tarjoten ilmaista kehittämistä ja vakauttamista koskevaa neuvontaa. (Hampshire 2004: 40 – 41, Hobbs 2004: 106 – 107.)

5.2 *Ventanillas unicas empresariales – luvat yhdeltä tiskiltä*

Yrityksen perustamista Espanjaan on kuvannut tarve käyttää paljon aikaa ja kärsivällisyyttä useissa eri toimistoissa, joilla kaikilla oli selittämättömät aukioloajat ja kiemurtelevat jonot. Vuonna 1999 toivonsäde syttyi, kun tätä prosessia rationalisoitiin ensimmäisen *ventanilla unica empresarialin* avautuessa Valladolidisiin.

Kauppakamarin ja teollisuuden kehittämä, ja julkishallinnon ministeriön perustama VUE-verkosto on luonut integroidun järjestelmän, joka antaa tulevaisuuden yrittäjille informaatiota ja neuvoja yrityksen perustamisessa vaadituista muodollisuuksista. Innovatiivisen palvelusta tekee se, että kaikki yrityksen perustamiseen tarvittavat palvelut ovat yhdessä paikassa. Sen pitäisi myös alentaa perustamiskustannuksia, koska palvelu on hallituksen tukema ja siten ollen ilmainen.

Henkilökohtainen neuvoja tutkii liiketoimintasuunnitelman ja sitä seuraavassa haastattelussa antaa arvionsa projektista sekä eri toimintavaihtoehtoja. Neuvojat antavat yrittäjille tietoa yritykselle sopivasta yritysmuodosta,

työlainsäädännöstä, yksityisestä rahoituksesta sekä hallituksen avusta ja tuista.

VUE voi auttaa seuraavien menettelyjen kanssa:

- Kunnallisten lisenssien saaminen
- Lain vaatimat velvollisuudet: CIF:n (veronmaksunumero) hankkiminen, rekisteröityminen sekä IAE:ta, että *agencia tributariaan* verotarkoituksia varten
- Työ- ja sosiaaliturvavelvollisuudet: työntekijöiden rekisteröinti sosiaaliturvaan, sen varmistaminen, että yrittäjää suojaa ammatillisten riskien säädökset

Toimistoja on 26, ja ne ovat auttaneet yli 9300 yrityksen perustamisessa ja käsitelleet yli 44 000 kyselyä. Internetissä on virtuaalinen VUE (www.vue.es), joka tarjoaa yksityiskohtaista tietoa yrityksen perustamisesta. (Hobbs 2004: 98 – 111.)

6 Yritysmuodon valinta

Yksi yrittäjän ensimmäisistä päätöksistä yrityksen kannattavuuden arvioinnin jälkeen on päättää minkä yritysmuodon hän valitsee. Espanjassa on useita yritysmuotoja joista valita ja oikean yritysmuodon päättäminen on erittäin tarkan tutkimuksen tulos. Tässä asiassa kannattaa hankkia lainopillisia neuvoja. Hyvä asianajaja ohjaa juuri yrittäjän yritystoiminnalle sopivaan yritysmuotoon. On kuitenkin tärkeää tietää mitkä ovat vaihtoehdot.

Yksi tärkeimmistä asioista on löytää tasapaino hallinnon yksinkertaisena pitämisen ja omien varojen suojaamisen välillä. On mahdotonta sanoa tiettyä yritysmuotoa joka yrityksen tulisi ottaa, koska jokaisella projektilla on omat erityispiirteensä ja vaatimuksensa. Kannattaa muistaa, että tämä päätös johtaa siihen, millainen on yksittäisten osakkeenomistajien vastuu, maksettavan veron muoto sekä investoidun pääoman määrä.

Henkilökohtaisen vastuun rajoittamiseksi on toimittava yrityksenä. Merkittävimmät suurempien yritysten muodot ovat osakeyhtiö (SA), rajoitetun vastuun osakeyhtiö (SL), avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö. Perinteisesti SA on ollut käytetyin muoto. Viime vuosina SL on saavuttanut suosiota sen pienemmän pääomavaatimuksen takia, ja se on kaikkein mukavin yritysmuoto pk-yritykselle. Uusista Espanjaan perustettavista yrityksistä noin 80 % on SL:iä, 12 % SA:ita ja loput ovat muita yritysmuotoja. (Hobbs 2004: 133 -144.)

Suurin osa haastatelluista suomalaisyrittäjistä toimii osakeyhtiönä, kaksi toiminimellä.

"[Yritysmuotomme on] osakeyhtiö, jota kutsutaan SL yhtiöksi. On olemassa suurempi SA osakeyhtiö, mutta tämä on yleensä tarkoitettu pörssiluokan yrityksille. Valinta oli helppo, koska oikeastaan muuta järkevää vaihtoehtoa ei ole ... Yhtiö on toiminut hyvin ja olemme tulleet hyvin toimeen paikallisten viranomaisten kanssa." (Niemelä 2005, haastattelu.)

"Yrityksemme on tšekäläisittäin ns. pieni osakeyhtiö, gestorian suosituksesta." (Varis 2005: haastattelu.)

"Pienosakeyhtiö eli S.L. Muuten toimin toiminimellä eli autonomona, mutta tuomme koneita ja tarvikkeita muista EU-maista, joten tarvitsemme osakeyhtiön, jotta saamme verovapaan tuonnin."

[Yritysmuoto] On toiminut hyvin, vaikka on yhden ihmisen yritykseksi vähän liian raskas." (Larnetius 2005: haastattelu.)

"Yksityinen elinkeinonharjoittaja (autonomo) – on selkeästi vaivattomin. Aloitin siirtämällä suomalaisen osakeyhtiöni toiminnot"

Espanjaan (helpotti asiakkaiden asennoitumista) noin puolen vuoden ajaksi, jonka jälkeen muutuin "espanjalaiseksi yrittäjäksi".

Itse asiassa en tiennyt paljoakaan [Espanjassa toimimisesta], mutta tuntuma oli hyvä. Siirtyminen ja aloitusvaiheet sujuivat odotettua helpommin, mitä helpotti tietenkin se, että en aloittanut uutta liiketoimintaa vaan jatkoin entistä.” (Palmio 2005: haastattelu.)

Yritysmuodon valinta riippuu useista tekijöistä, kuten päättääkö yrittäjä ostaa jo olemassa olevan yrityksen vai aloittaa uuden. Ovatko kohteena turistik, ekspatriaatit vai paikalliset, sekä yrittäjän omat taidot ja kiinnostuksen kohteet. Yrityksen perustaminen Espanjaan vaatii paljon päättäväisyyttä ja aloitteentekokykyä ja yrityksen saaminen kannattavaksi vaatii paljon valmistelua, suunnittelua, kovaa työtä sekä hieman onnea.

Monet ulkomaalaiset aloittavat turisteille tai ekspatriaateille suunnatun yrityksen, mutta yrittäjällä ei ole varaa jättää paikallisia markkinoita kokonaan huomiotta. On riski, että yrittäjällä ei yksinkertaisesti ole tarpeeksi asiakkaita matalasesongin aikana, jopa korkeasesongin aikaan asiakkaista voi olla pulaa. (Hobbs 2004: 39.)

Jokaisella yritysmuodolla on omat sääntönsä ja perustamismenettelynsä. Valitettavasti Espanjan erittäin byrokraattinen hallinto siirtää kokonaisvastuun autonomisille alueille. Sen seurauksena yrityksen perustamismenettelyt saattavat vaihdella suuresti alueittain.

Eräillä liiketoimialoilla kilpailu on erittäin kovaa ja asiakkaiden määrä pienenee merkittävästi kauden loputtua, joten yritykset joutuvat lopettamaan toimintansa muutaman kuukauden kuluttua toiminnan aloittamisesta. Kuoppien välttämiseksi kannattaa olla luova valitessaan liiketoimialaansa. Turismi ja palveluala ovat selkeitä valintoja useimmille, jotka haluavat elää lomatyylisiin rannan läheisyydessä; ei tarvitse opetella espanjaa koska kaikki asiakkaat puhuvat englantia; sekä hyötyä taloudellisesti siitä, että turismi kukoistaa Espanjassa. Tämä kaikki saattaa olla totta, mutta palveluiden ja kauppojen kyllästävät loma-alueet ovat yleisiä ja usein ainoat henkilöt, jotka rikastuvat, ovat kiinteistövälittäjät ja kiinteistöjen omistajat. Lomakohteissa on yksinkertaisesti liikaa ravintoloita, baareja ja kauppiaita jotka palvelevat turistimarkkinoita - erityisesti talviaikaan. Tämä ei tarkoita sitä, ettei kyseinen liiketoiminta ole kannattavaa, vaan että alalle pyrkivällä uudella yrityksellä tulee olla omaperäinen myyntinäkökulma erottautuakseen kilpailusta. (Hobbs 2004: 43.)

Yritystä perustettaessa on tärkeintä miettiä kannattavuutta. Onko tuotteelle tai palvelulle markkinoita, ja onko yrittäjällä mahdollista kilpailla alueen vastaavien tuotteiden tai palveluiden kanssa?

7 Yritysmuodot

- Yksityinen elinkeinonharjoittaja (*empresario individual*)
- Yksityinen yhtiö (*sociedad civil*)
- Avoin yhtiö (*sociedad (regular) colectiva*)
- Kommandiittiyhtiö (*sociedad comanditaria*)
- Pienosakeyhtiö (*SL, sociedad limitada*)
- Uusi pienosakeyhtiö (*Sociedad Limitada Nueva Empresa*)
- Osakeyhtiö (*SA, sociedad anónima*)
- Yhteisyrittäjä (*Comunidad de Bienes*)

(A guide to business in Spain 2004: 54.)

7.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja/ itsenäinen ammatinharjoittaja (*empresario individual/ trabajador autónoma*)

Yksityinen elinkeinonharjoittaja tarjoaa tuotteita ja palveluita sitoutumatta työsopimuksiin tai toisiin yrityksiin ja ottaa itse vastuun sekä työnsä riskeistä että tuotoista. Elinkeinonharjoittaja vastaa liiketoimintaansa kohdistuvista veloista koko omaisuudellaan, myös henkilökohtaisella. Ansiotulovero (*IRPF*) maksetaan koko toiminnan liikevaihdosta. Vero on progressiivinen ja tietyt kustannukset voidaan vähentää verotuksesta. Liiketoiminnan laajentuessa on kannattavampaa muuttaa yhtiömuoto SL:ksi tai SA:ksi.

Useimpien pienyrittäjien olisi kannattavinta valita itsenäisen ammatinharjoittajan status, koska se on todennäköisesti heidän tapauksessaan kaikkein tehokkain ja taloudellisin yritysmuoto. Se on yritysmuoto, johon liittyy vähiten byrokratiaa, koska siinä ei perusteta laillista kokonaisuutta itse yrittäjän rinnalle. Nimestään huolimatta (*empresario individual*), itsenäisen ammatinharjoittajan ei tarvitse toimia yksin vaan hän voi palkata työntekijöitä. (Hampshire 2004: 43, Hobbs 2004: 136 – 137.)

Tämän yritysmuodon paras puoli on se, että itsenäiset ammatinharjoittajat voivat tehdä omat päätöksensä eikä heidän tarvitse vastata toimistaan kenellekään muulle. Yksityisen ammatinharjoittajan taloudelliset velvoitteet ovat paljon yksinkertaisempia, koska maksettavat verot ovat henkilökohtainen tulovero sekä ALV. Pääoman minimivaatimuksia eikä rekisteröintiveroa ole. Lisäksi yrityksen perustamiseen liittyy vähemmän byrokratiaa, joka on huomattava etu verrattuna osakeyhtiön monimutkaiseen perustamiseen. Yritys on ainoastaan rekisteröitävä sosiaaliturvan *autónomo*-ohjelmaan sekä liiketoimiveroa varten, joka poistettiin pieniltä yrityksiltä vuonna 2003, mutta rekisteröinti on edelleen pakollista. Itsenäisten ammatinharjoittajien ei tarvitse rekisteröityä kaupparekisteriin, mutta se on suositeltavaa.

Huonoin puoli itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisessa on se, että yrityksellä ei ole osakeyhtiön suojaa jos yritys menee konkurssiin. Yrittäjä on henkilökohtaisesti vastuussa kaikista liiketoimistaan. Käytännössä se

tarkoittaa sitä, että hänen mistä tahansa saama tulo, asunto sekä auto voidaan käyttää yrityksen velkojen maksamiseen. Yrittäjä ei ole myöskään oikeutettu työttömyyskorvauksiin, joten kannattaa varautua pahimpaan ja hakea asiantuntevaa apua ennen kuin päättää valita itsenäisen ammatinharjoittajan statuksen jonkun rajoitetun vastuun yhtiön sijaan. (Hobbs 2004: 136 – 137.)

7.2 Yksityinen yhtiö (*sociedad civil*)

Yksityinen yhtiö on henkilöyhtiö, jossa osakkaat vastaavat yhtiön veloista henkilökohtaisella omaisuudellaan. Osakkaiden vastuu on rajaton ja yhteisvastuullinen. Yhtiömuoto sopii yritykselle, jossa osapuolten henkilökohtainen työpanos ja kokemus sekä keskinäinen luottamus ovat toiminnan perustana. (Hampshire 2004: 43.)

7.3 Avoin yhtiö (*sociedad (regular) colectiva*)

Sociedad colectiva on yksinkertainen yritysmuoto. Sen omistaa kaksi tai useampi yhtiömiestä, joilla kaikilla on rajaton vastuu yrityksestä. Kaikki yhtiömiehet ovat sidottuja osallistumaan yrityksen hallintoon ja antamaan sen panoksen, mistä sovittiin perustamisen yhteydessä. He eivät kilpaile yhtiötä vastaan ja ovat yhteisvastuussa yrityksen veloista. Vastavuoeroisesti yhtiömiehet saavat osan tuotoista.

Avoin yhtiö on muodollistettava julkisella asiakirjalla ja rekisteröitävä yritysrekisteriin. Avoimen yhtiön muodostamisvaiheet ovat melkein samat kuin osakeyhtiön muodostamisessa. Avoimen yhtiön nimi muodostuu kaikkien tai joidenkin kumppaneiden nimistä, joiden perään lisätään '*y compañía*'. Yrityksen nimeen ei voida lisätä muiden kuin yhtiökumppaneiden nimiä. (Hobbs 2004: 133 -144.)

7.4 Kommandiittiyhtiö (*sociedad comanditaria*)

Yhtiömuoto rakentuu samalla tavalla kuin pohjoismainen kommandiittiyhtiö. Siinä on äänettäviä yhtiömiehiä, joiden vastuu yhtiön taloudesta rajoittuu vain sijoitettuun pääomaan sekä varsinaisia yhtiömiehiä, jotka vastaavat yhtiöstä koko omaisuudellaan.

Sociedad comanditaria on kuten avoin yhtiö. Se on itsenäinen laillinen kokonaisuus, jonka omistaa useampi kuin yksi kumppani. Kommandiittiyhtiössä omistussuhde on jaettu yhden tai useamman vastuunalaisen yhtiömiehen, joilla on rajaton vastuu, sekä yhden tai useamman äänettömän yhtiömiehen kesken, joiden vastuu rajoittuu pääomapanokseen, mutta heillä ei ole oikeutta puuttua yrityksen hallintoon.

Kommandiittiyhtiöstä on kaksi eri muotoa; *sociedad comanditaria simple*, ja *sociedad comanditaria por acciones*. Jälkimmäisessä äänettömän yhtiömiehen panos jaetaan julkisiin osakkeisiin. Kommandiittiyhtiön perustamisen vähimmäissumma on 60 101 €, joka on oltava kokonaan merkitty ja siitä

pitää olla 25 % maksettuna perustamishetkellä. Yritys on rekisteröitävä yritysrekisteriin.

Kommandiittiyhtiössä yhtiömiehillä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin kumppaneilla avoimessa yhtiössä. Myös tämän yrityksen nimi muodostuu yhtiökumppaneiden nimistä. Äänettömien yhtiömiesten nimet eivät voi esiintyä yrityksen nimessä.

Yritys on velvollinen maksamaan yritysveroa joko 35 % tai alennetun 30 % rajan mukaan. (A guide to business in Spain 2004: 55, Hobbs 2004: 143 – 144.)

7.5 Pienosakeyhtiö (SL, *sociedad limitada*)

SL on SA:ta yksinkertaisempi yritysmuoto jolla on pienempi osakepääoma ja usein vähemmän osakkeenomistajia. Se on ihanteellinen tapa astua yritysmaailmaan ilman suuria riskejä ja yritysmuoto, jonka useimmat pienet yritykset omaksuvat. Kannattaa myös huomata, että SL voidaan muuttaa myöhemmin SA:ksi.

SL luokitellaan SA:n tavoin pääomayhtiöksi, jonka perustaminen edellyttää vähintäänkin lakisääteistä vähimmäispääomaa 3005,06 €, joka on oltava perustamishetkellä kokonaan maksettuna. SL:ää ei ole jaettu osakkeisiin vaan osuuksiin tai osallistumisyksiköihin joita ei noteerata pörssissä. Osallistumisyksiköiden ei tarvitse olla samankokoisia, siksi niillä voi olla erilaiset äänimäärät. Osakkaiden vastuu rajoittuu sijoitettuun pääomaan. SL:ään on myös mahdollista perustaa äänettömiä yksiköitä, mutta niiden rajana on puolet yhtiön pääomasta. Kun SA:n osakkeet ovat vapaasti siirrettävissä, SL:n osallistumisyksiköitä ei voida siirtää kuin toisille osallistumisyksiköiden omistajille, tai omistajan vanhemmille tai jälkeläisille. Ellei yhtiökokouksessa ole toisin mainittu, laki tarjoaa yrityksen muille kumppaneille tai yritykselle itselleen etuosto-oikeuden jos kyseessä on osuuden siirtäminen jollekin muulle kuin aiemmin mainitulle henkilölle. (Hampshire 2004: 43.)

Kuten edellä mainittu, SL:n perustamiseen vaadittava vähimmäispääoma on 3 005,06 €. Enimmäispääomaa ei ole, siksi jotkut suuremmat yritykset valitsevat tämän yritysmuodon. Ainoastaan yksi osakkeenomistaja on pakollinen, eikä niiden määrälle ole ylärajaa.

Osakkailla on oikeus osallistua yrityksen päätöksentekoon sekä oikeus päättää yrityksen johdosta. Heillä on myös oikeus saada tietoja yrityksestä säännöllisin väliajoin jotka on määriteltä yhtiösäännössä.

SL:n etu on myös se, että se on byrokraltaan yksinkertaisempi kuin SA ja siihen liittyy vähemmän raportointia ja auditointia. (A guide to business in Spain 2004: 65, Hobbs 2004: 140 -141.)

7.5.1 SL:n perustamisvaiheet

SL:n perustamisessa on useita eri vaiheita.

7.5.2 Vaihe 1 – Nimen ennakkorekisteröinti

Ensimmäinen vaihe perustamisasiakirjan saamiseksi on rekisteröidä yrityksen nimi kaupparekisteriin (*Registro mercantil centro*). Nimen päättämisen jälkeen on varmistettava, ettei toisella yrityksellä ole käytössä samaa tai samanlaista nimeä ja hankittava siitä todistus (*Certificación negativa del nombre; CNN*). Todistus maksaa 12 € ja samalla se antaa oikeuden käyttää kyseistä nimeä. Prosessi on yksinkertainen eikä sen pitäisi kestää yli 2 vuorokautta.

Kaupparekisterin tiedot voi tarkistaa myös internetistä englanniksi sivulta: www.rmc.es/default_ing.htm, jossa voi tarkistaa käytössä olevia nimiä ja lähettää uusia. (Hobbs 2004: 123.)

7.5.3 Vaihe 2 – Veronmaksajan numeron anominen (CIF)

Ennen kuin yrittäjä voi avata tilin yrityksen nimiin, on rekisteröidyttävä keskusverovirastoon, joka tunnetaan nimellä *hacienda*, tai virallisemmin *Agencia tributaria*. Verovirastosta saa *Código de identificación fiscal*:in (CIF), joka mahdollistaa yrityksen tunnistamisen verotarkoituksiin. CIF:n voi hakea myös internetin kautta, osoitteessa www.aeat.es. Muutoin yrityksen omistajien tai heidän edustajiensa tulee ottaa yhteyttä veroviranomaisiin.

Hakija saa väliaikaisen veronumeron. Kun yritys on kokonaan rekisteröity kaupparekisteriin, sen on hankittava lopullinen CIF-numero viimeistään kuuden kuukauden kuluessa väliaikaisen numeron myöntämisestä. (Hobbs 2004: 123 - 124.)

7.5.4 Vaihe 3 – Pääoma

Eri yritysmuodoille on määritelty minimipääomat. SL:lle se on 3005,06 €, joka on maksettava kokonaan ennen perustamista. Pääoma on oltava talletettuna pankkiin yrityksen nimissä ja yrittäjä saa siitä todistuksen – *Certificado del desembolso efectuado*. Tämän todistuksen hankkiminen on pakollista ennen yrityksen perustamista. (Hobbs 2004: 124.)

7.5.5 Vaihe 4 – Virallinen perustamisasiakirja

Virallinen perustamisasiakirja on allekirjoitettava julkisen notaarin luona. Seuraavat asiakirjat tarvitaan jotta yrityksestä tulee lainvoimainen Espanjan lain edessä:

- todistus yrityksen nimen rekisteröinnistä
- todistus pankista, joka osoittaa että pääoma on talletettu yrityksen nimissä olevalle tilille
- Yrityksen yhtiösäännöt, johon on merkitty kaikki osakkaiden sopimat päätökset

Julkinen notaari pyytää paikalla olevia todistamaan henkilöllisyytensä ja esittämään mahdollisen valtakirjan jos he edustavat kolmatta osapuolta. Perustamisasiakirja sisältää seuraavat tärkeät kohdat:

- Kaikkien osakkaiden nimi, kansalaisuus sekä oleskelupaikka
- Yrityksen nimi, sen pitäisi myös ilmaista yrityksen virallinen yritysmuoto
- Yrityksen tavoite: uuden yrityksen kaikki suunnitellut toimintatavat
- Yritystoiminnan aloituspäivämäärä
- Yrityksen toiminnan kesto: arvioitu aika, jonka yritys toimii
- Yrityksen pääkonttori: osoite, jossa suurin osa yritystoiminnasta tapahtuu ja joka toimii osakkeenomistajien yhteyspaikkana
- Osakepääoma: tarkka investoidun pääoman määrä ja henkilö tai henkilöt jotka ovat vastuussa yrityksen hallinnosta

Jos yritys perustetaan SL:nä, on esitettävä lisäksi:

- Jokaisen osakkaan pääomapanos sekä siihen kuuluva nimellisarvo
- Yhtiökokouksen koollekutsuminen ja missä muodossa päätöksenteko tapahtuu

(Hobbs 2004: 124 – 125.)

7.5.6 Vaihe 5 – Leimaveron maksaminen

Vero on maksettava 30 arkipäivän kuluessa perustamisasiakirjan toimeenpanosta. Kaavake on täytettävä ja esitettävä perustamisasiakirjan kopion kanssa verotoimistossa, joka vastaa yrityksen alueesta. Kannettava vero on 1 % pääomapanoksesta. (Hobbs 2004: 125.)

7.5.7 Vaihe 6 – Rekisteröinti kaupparekisteriin

Tämän jälkeen yritys on rekisteröitävä virallisesti kaupparekisteriin (*Registro mercantil central*) kolmenkymmenen päivän kuluessa perustamisesta. Seuraavat dokumentit on esitettävä yrityksen rekisteröimiseksi:

- Virallinen perustamisasiakirja
- *Certificacion negativa del nombre* jonka saa yritysrekistä
- Todistus leimaveron maksamisesta

Rekisteröintimaksut muodostuvat virallisten maksujen liukuvan asteikon perusteella sijoitetun pääoman perusteella (mitä suurempi pääoma, sitä alhaisempi raja). Palkkion määrä ei saa yrittää 2 181 euroa. (Hobbs 2004: 126.)

7.5.8 Vaihe 7 – Pysyvän veronmaksunumeron saaminen

Viimeinen vaihe on vierailu verotoimistossa ennen kuin yrityksen katsotaan olevan virallisesti perustettu. Väliaikaisen CIF-numeron vaihtamiseksi pysyvään veronumeroon veroviranomaiset tarvitsevat:

- Todistuksen väliaikaisesta CIF-numerosta
  - Kopion perustamisasiakirjasta
  - Kopion rekisteröintimerkinnästä yritysrekisteriin
- (Hobbs 2004: 126.)

7.5.9 Vaihe 8 – Muut toimenpiteet

- Yrityksen rekisteröinti liiketoimiveroa varten ennen toiminnan aloittamista
- Yrityksen rekisteröinti ALV:tä varten.
- Yrityksen rekisteröinti Espanjan sosiaaliturvaa sekä työtapaturmavakuutusta varten, sekä työntekijöiden rekisteröinti sosiaaliturvaan.
- Tiettyjen muodollisuuksien suorittaminen paikallisessa Työ- ja sosiaaliasioiden ministeriön toimistossa.

7.5.10 Perustamiskustannukset

Leimavero	1 % pääoman määrästä.
Osakepääoma (min)	3005,06 € (SL). Pääoma on oltava talletettuna pankkiin yrityksen nimissä ja yrittäjä saa siitä todistuksen – <i>Certificado del desembolso efectuado</i> . Tämän todistuksen hankkiminen on pakollista ennen kuin yrityksen voi perustaa.
Nimen rekisteröinti	12 €
Yrityksen rekisteröinti	Noin 150 €, kustannukset arvioidaan pääoman perusteella, eivätkä ne voi ylittää 2 181 €
Avauslupa	Hinta riippuu useista eri tekijöistä, kuten yrityksen toimitilojen sijainnista ja koosta, se on kertaluontoinen kunnallinen vero, joka on yleensä suhteellisen pieni.

Notaarin palkkiot Veloitetaan liukuvasti pääoman määrän mukaan. Yleisohjeena voidaan sanoa, että viralliset hinnat ovat 90 € ensimmäiseen 6 010 euroon saakka, johon lisätään 0,45 % - 0,03 % pääomasta yli 601 012 euron summasta 6 010 121 euroon saakka. Yli 6 010 121 ylittävistä summista notaari saa summan, joka on vapaasti sovittavissa osapuolten kesken. (A guide to business in Spain 2004: 65, 287 – 289)

7.6 Uusi pienosakeyhtiö (*Sociedad Limitada Nueva Empresa*)

Pk-yritykset muodostavat 78 % Espanjan kokonaistyöllisyydestä ja ovat elintärkeitä maan taloudelle kokonaisuudessaan. Tämän takia hallituksella on useita suunnitelmia niiden perustamisprosessien ja menettelyn nopeuttamiseksi. Yksi näistä projekteista, *Proyecto de nueva empresa* on luonut uuden yritysmuodon SL:stä, joka tunnetaan SLNE:nä. Projekti aloitettiin kesällä 2003 ja se on edelleen alkuvaiheessa. Tähän mennessä uusia SLNE:itä on perustettu vain noin 1000 ja ainoastaan 5 – 10 % niistä on käyttänyt uutta täysin automatisoitua yrityksenperustamisjärjestelmää joka on luotu erityisesti SLNE:tä varten.

Uuden pienosakeyrityksen tarkoituksena on saada yrityksen perustamisesta Espanjassa yhtä helppoa kuin se on muualla EU:ssa. Tämä takaa yrittäjille keinot perustaa yritys nopeammin ja pienemmillä kustannuksilla lainsäädäntöä parantamalla ja kehittämällä paremmat suhteet liike-elämän ja julkisen hallinnon välille.

SLNE:n perustaminen on teoriassa mahdollista seitsemässä päivässä perinteisten käytäntöjen mukaan ja ainoastaan kahdessa päivässä käyttämällä uutta automatisoitua järjestelmää, johon liittyy vain yksi käynti *Ventanilla unica empresarialissa*, sekä yksi vierailu notaarin luona. Automatisoidun perustamisen mahdollistava teknologia on kuitenkin käytössä ainoastaan Madridin, Valencian, Murcian ja Cartagenan VUE:ssa, joten kaikkialla muualla perustaminen kestää vähintään viikon.

SLNE:n perustamisessa on yksi poikkeama SL:n verrattuna: uuden yrityksen nimen käyttäminen. Uuden nimen myöntää yritysrekisteri ja sen saa ainoastaan internetistä osoitteesta www.circe.es. Kun internetissä on suoritettu vaadittavat toimenpiteet, todistuksen saa joko käymällä yritysrekisterissä tai postitettuna.

Yrittäjät, jotka pystyvät käyttämään uutta teknologiaa, ohjataan *Punto de asesoramiento e inicio de tramitación*:in (PAIT) jossa koko perustamisprosessi, paitsi perustamisasiakirjan toimeenpano, voidaan tehdä internetissä. Kun elektroninen dokumentti on täytetty, lähetetään se tarvittaviin virastoihin (keskus- ja paikallisveroviranomaiset, keskus- ja paikallisyritsrekisterit ja sosiaaliturvahallinto). Virastot lisäävät hakemukseen tarvittavat tiedot ja palauttavat sen heti (online). Prosessin lopussa asiakas saa kopiot tarvittavista dokumenteista ja hänen tarvitsee ainoastaan mennä notaarin luo vahvistamaan perustaminen.

Teknologia on melko kehittyntä, mutta projekti on edelleen lapsen kengissä, eikä se ole vielä saavuttanut suurta suosiota. Yrittäjät eivät ole innostuneita siitä, että heidän yrityksensä nimi määrätään automaattisesti (nimi muodostuu yhden yrityksen johtajan etu- ja sukunimestä, sekä myönnetystä numerokoodista). Lisäksi yrityksenä toimiminen vaatii käsittelemään yritysverotuksen monimutkaisuuksia, johon yleensä liittyy kirjanpitäjän palkkaaminen ja siten lisäkustannuksia. Lisätietoa projektista löytyy osoitteesta www.circe.es. (Hobbs 2004: 112 – 113, 133 -144.)

SLNE:n pääoma jaetaan osallistumisyksiköihin, joita ei voi myydä julkisesti ja jokaisen osakkaan vastuu rajoittuu pääomapanokseen. SLNE:n pitämiseksi melko pienenä osakkaiden määrä on rajoitettu perustamishetkellä viiteen. Perustamiseen vaadittava vähimmäispääoma on 3 012 €. Enimmäispääoma on kuitenkin 120 202 € ja koko pääoman tulee koostua rahasta (tavara- tai älyllinen pääoma ei käy). SLNE on suhteellisen joustava yritysmuoto joka sallii yritystoiminnan huomattavan muuttamisen ilman yrityksen sääntöjen muuttamista. (A guide to business in Spain 2004: 54.)

7.7 Osakeyhtiö (SA, *sociedad anónima*)

Espanjan *sociedad anónima* vastaa Suomen Oyj:tä ja se on yleisin käytetty yritysmuoto Espanjassa. Tätä vaihtoehtoa suositellaan kokeneille yrittäjille, jotka tekevät suuria investointeja. Pienin pääomavaatimus on 60 101 euroa. Pääoma on oltava kokonaan merkitty ja vähintään 25 % siitä on oltava maksettuna perustamishetkellä. Osallistumista edustavat osakkeet joita voidaan noteerata pörssissä. Osakkeenomistajat voivat olla minkä tahansa maan yksityishenkilöitä tai yrityksiä. Espanjan laki ei määrittele osakkeenomistajien vähimmäismäärää, tosin yhden osakkeenomistajan yritykset ovat alisteisia erityisjärjestelmälle. Panoksen voi tehdä rahassa, tavarana tai tietopääomana, jos sen voi arvottaa.

Osakkeenomistajat eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa yrityksen veloista muulla kuin pääomapanoksellaan.

SA perustetaan notaarin luona. Tämän jälkeen perustamisasiakirja rekisteröidään kaupparekisteriin, jolloin yritys saa lainvoiman. (A guide to business in Spain 2004: 56 – 57, Hobbs 2004: 139 – 140.)

7.8 Yhteisyritys (*Comunidad de Bienes*)

Yhteisyritys on yritys joka ei ole itsenäinen kokonaisuus, ja sen omistaa kaksi tai useampi omistajaa joilla on rajaton vastuu yrityksessä. Tämän yrityksen etu on, ettei yrityksellä ole vaadittavaa minimipääomaa. Virallinen perustamisasiakirja tarvitaan ainoastaan jos mukaan kuuluu kiinteistö.

Kuitenkin samoin kuin itsenäisen ammatinharjoittajan statuksessa, yhteisyrityksen jäsenet ovat henkilökohtaisesti rajattomassa vastuussa yrityksen veloista, jos ne ovat suuremmat kuin yrityksen varallisuus.

Verotuksen kannalta yhteisyritys ei ole laillinen kokonaisuus, joten sen ei tarvitse maksaa yritysveroa. ALV on maksettava koko yrityksestä ja yrityksen yksittäisten jäsenten on maksettava tuloveroa yksilöllisistä tuloistaan. (Hobbs 2004: 137 -138.)

7.9 Yhden osakkeenomistajan yritykset

Sekä SL että SA voidaan perustaa tai siitä voi tulla yhden osakkeenomistajan yritys. On tärkeää hankkia lainopillista apua. Ellei oikeita menettelytapoja seurata, yritys saattaa menettää rajoitetun vastuunsa ja yrittäjä saattaa löytää itsensä vastuussa yrityksen veloista. Yrityksen sääntöihin on kirjattava että yritys on *unipersonal*. Näin saadaan hieman turvaa velkojia vastaan.

Yhden osakkeenomistajien yritykset ovat alisteisia erityishallinnolle johon liittyy erityisiä raportointi- sekä rekisteröintivaatimuksia, esimerkiksi velvollisuus merkitä yhden omistajan status kaikkeen yrityksen kirjeenvaihtoon sekä kaupallisiin dokumentteihin. Lisäksi yrityksen ja sen ainoan omistajan väliset sopimukset on kirjattava erityiseen yritysrekisteriin.

Kokonaisuudessaan, näitä vaatimuksia voidaan pitää pelkkinä hallinnollisina ja raportointivaatimuksina, mutta pitäytyminen niissä on äärimmäisen tärkeää, koska muuten tietyissä olosuhteissa yritys saattaa menettää sen osakeyhtiöstatuksen. (A guide to business in Spain 2004: 66, Hobbs 2004: 38.)

8 Yrityksen perustaminen vs. yrityksen ostaminen

Haluaako yrittäjä perustaa kokonaan uuden yrityksen, vai ostaa jo olemassa olevan yrityksen? Molemmissa vaihtoehdoissa on sekä hyvät, että huonot puolensa.

8.1 Yrityksen ostamisen edut ja haitat

Monet päättävät hankkia toimivan yrityksen, joka on yksi yksinkertaisimmista ja helpoimmista tavoista yrittäjyyteen.

Yrityksen ostamiseen saattaa sisältyä vähemmän riskejä kuin uuden perustamiseen. Yrityksen ostamisessa on se selkeä etu, että se tuottaa jo kassavirtaa ja sillä on vakiintunut asiakaskunta. Näiden lisäksi on olemassa muitakin etuja, muun muassa vakiintunut sijainti, olemassa olevat luvat, tavarantoimittajat sekä laitteet, ja joskus jopa koulutettu henkilökunta. Useimpien yrittäjien mielestä vaikeinta uuden yrityksen perustamisessa on se, että asiakaskunnan ja tunnettavuuden syntymiseen saattaa mennä vuosia. (Hobbs 2004: 160.)

Toimivan yrityksen ostaminen on helpompaa, mutta toisaalta myynnissä on vain rajoitetusti yrityksiä, joten on mahdollista tulla ostaneeksi yritys, jolla on erittäin pienet menestymismahdollisuudet, koska esimerkiksi tilikirjat on väärennetty. (Hobbs 2004: 161.)

Suurin osa yrityksistä lopettaa toimintansa kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana. Toimivat yritykset ovat jo läpikäyneet tämän vaiheen, ja saaneet toivottavasti hyvän maineen, tunnetut tuotteet, lojaalit asiakkaat, hyväksi todetut johtamismenetelmät, paikan markkinoilla sekä selkeän tuottomarginaalin.

Yrityksen ostamiseen liittyy vähemmän paperityötä, koska ostamisen jälkeen luvat voidaan siirtää ostajan nimiin. Lakisääteiset maksut ovat siten ollen paljon pienemmät ja yrityksen pitäisi olla toiminnassa muutamassa viikossa. (Hampshire 2004: 43.)

Yrityksen arvottaminen on erittäin vaikeaa. Miten voidaan arvioida aineetonta omaisuutta, kuten asiakaskuntaa ja mainetta? Useat yrittäjät eivät pidä verokirjoja ajan tasalla, joten viralliset asiakirjat kertovat aivan muuta kuin totuuden. Lisäksi liiketoimintatyyppi rajoittuu markkinoilla myynnissä oleviin. Suhteellisen usein varsinkin rannikolla myydään yrityksiä siksi, että niillä on taloudellisia vaikeuksia saturoituneilla markkinoilla. (Hampshire 2004: 44.)

8.2 Uuden yrityksen perustamisen edut ja haitat

Uusi yritys on yrittäjän oma projekti. Yrittäjä voi perustaa juuri sellaisen yrityksen kuin hän haluaa, missä hän haluaa ja hän voi hoitaa sitä juuri kuten haluaa. Yrityksellä ei ole mukanaan edellisen yrityksen kautta siirtyvää taakkaa. Kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja yrittäjä voi valita yritysmuotonsa vapaasti.

Toisaalta yrityksen perustaminen voi epäonnistua sellaisista syistä, joita ei olisi voinut ennustaa ja suurin osa yrityksistä vaatii vuoden tai enemmän tuottaakseen voittoa. Aloituskauden aikana kaikki energia ja varat on investoitava yritykseen. Yrityksen kustannuksia saattaa joutua kattamaan siten, ettei yrittäjä nosta ollenkaan palkkaa itselleen.

Uuden yrityksen aloittamiseen liittyy paljon byrokratiaa, paperityötä, ja siten ollen lakisääteisiä maksuja. Esimerkiksi avauslupaa saattaa joutua odottamaan jopa kuusi kuukautta. (Hobbs 2004: 39 – 43.)

8.3 Yrityksen ostaminen

Espanjassa on myynnissä paljon erilaisia yrityksiä. Suurin osa myynnissä olevista yrityksistä on kahviloita, baareja ja ravintoloita.

”Ostimme valmiin täällä jo toimivan yrityksen. Firman (Cosmetica Ritva Norris S.L.) perusti tänne Ritva Norris, joka siirtyi tänne myytyään Suomen Ritva Norris Cosmeticsin Katriina Vuoristolle, mutta ei malttanut vielä aivan heti jäädä nauttimaan eläkepäivistä.”

(Varis 16.10.2006: haastattelu)

Yrityksen ostaminen ei kuitenkaan ole millään muotoa helppoa, eikä perusteellisen tutkimuksen tärkeyttä voi korostaa liikaa. Pienet espanjalaiset yritykset siirtyvät yleensä sukupolvelta toiselle ja niitä myydään harvoin ulkomaalaisille. Toinen ongelma on se, että menestyviä espanjalaisyrityksiä ei yleensä myydä ilman hyvää syytä. On erittäin tärkeää että ostaja tietää myynnin syyn ennen ostamista. Useimmiten syy on se, että yrityksellä on alkanut mennä huonosti, tai takana jokin piilotettu motiivi kuten edessä oleva remontti, joka tulee vaikuttamaan yrityksen toimintaan. Kannattaa aina tarkistaa paikalliset rakennusluvut kaikelle mikä voi vaikuttaa yrityksen toimintaan. (Hampshire 2004: 43, Hobbs 2004: 160 - 161.)

Kaikkien yrityksen ostamista miettivien kannattaa hankkia puolueeton arvio yrityksestä. Koskaan ei kannata uskoa esitettyä tai arvioitua liikevaihtoa tai tuottolukuja, etenkin jos ne esittää joko nykyinen omistaja tai kiinteistönvälittäjä. Teoriassa yrityksen kirjanpidosta pitäisi selvittää yrityksen menestys, mutta tosiasiaissa yrityksissä ei pidetä tarkkoja tilikirjoja. Verotusta varten ilmoitettu liikevaihto on yleensä alhaisempi kuin todellinen liikevaihto.

Taipumus aliarvioida tuloja pienempien verojen maksamiseksi on niin yleistä, että on vaikeaa saada tarkkaa kuvaa yrityksen arvosta. (Hobbs 2004: 161.)

Vaikka tuntuisi houkuttelevalta ostaa yritys yksityisesti, se ei kannata, ellei ostaja puhu sujuvaa espanjaa ja jollei hänellä ole kokemusta alasta, joten on suositeltavaa käyttää välittäjää. Maineikas välittäjä varmistaa että yrityksellä on kaikki vaadittavat paperit ja suojaa epärehellisiltä kauppiailta, jotka toimivat erityisesti rannikkoalueilla jossa yritykset vaihtavat omistajia nopeasti. (Hobbs 2004: 162.)

Välittäjät ottavat palkkion yleensä myyjältä, joten hänelle ei tulisi maksaa mitään. Ostajan tulisi tarkistaa tarkoin välittäjän taustat ennen hänen käyttämistään, koska laittomia agenteja on suuri määrä. Esimerkiksi Mallorcalla sijaitsevista ulkomaalaisille kiinteistöjä myyvistä yritys kiinteistönvälittäjistä 44 % toimii laittomasti pienistä asunnoista käsin. (Hobbs 2004: 162.)

8.3.1 Yrityksen valinta

Ensimmäinen kysymys yritystä ostettaessa on, miksi yritys on myynnissä? Noin 40 % uusista yrityksistä joutuu lopettamaan toimintansa, joten on todennäköistä että vastaus on että yritys menettää rahaa, sanoivat tilikirjat mitä tahansa. On tietysti useita muitakin syitä miksi yritys voi olla myynnissä, mutta ostajan tehtävä on ottaa selvää.

Suurimmassa osassa yrityksen myyjä sanelee hinnan joka perustuu hintaan, jolla hän on sen ostanut ja lisää siihen vielä vähän ylimääräistä. Tämä johtaa kierteeseen jossa yrityksen hinta nousee aina 5 % sen vaihtaessa omistajaa yrityksen menestyksestä huolimatta. Valitettavasti yritysten kysyntä on niin korkea, että niistä yleensä maksetaan pyydetty hinta. On tärkeää että ostaja pitää päänsä, koska ylihinnan maksaminen on yksi syy miksi yritykset joutuvat lopettamaan toimintansa alkuvaiheessa. Suurin osa ulkomaalaisille myydyistä yrityksistä on baareja ja ravintoloita loma-alueilla ja ne ovat pahamaineisia vaihtamaan omistajaa noin kuuden kuukauden välein. Välittäjällä on vähän valtaa yrityksen hintaan, mutta hän kertoo jos yritys on ollut myynnissä pitkään tai jos se on hänen mielestään ylihintainen.

On suhteellisen helppoa antaa arvo aineelliselle omaisuudelle. Mutta aineeton omaisuus, kuten yrityksen maine, sen asiakaskunta sekä sen vahvuus omilla markkinoillaan, on arvokkainta. Tämä tuottaa yrityksen kassavirran ja on paras osoittaja siitä menestykö yritys vai ei. Muut tekijät jotka ostajan tulisi ottaa huomioon, ovat kiinteistön vuokrasuhde tai mahdollinen omistus, kilpailu, yrityksen ikä, alan tulevaisuuden näkymät, erikoisluvut ja kaupan ehdot, yrityksen 'good willin' arvo, vuokratkustannukset, aiemmat tilikirjat, juoksevat kustannukset, vakuutukset, työntekijöiden sopimukset, varaston arvo, asiakkaille myönnetty luotto sekä toimintaan tarvittava pääoma.

'Goodwilliin' sisältyy asiakaskunta sekä yrityksen maine sekä muita aineettomia omaisuuksia, kuten yrityksen nimi, sijainti ja oikeus jatkaa vuokrasopimusta. Sopimuksessa tulisi mainita selvästi mitä tämä aineeton omaisuus on. Jopa niinkin yksinkertainen asia kuin nykyisen omistajan lupaus siitä, ettei hän perusta samanlaista yritystä kulman taakse tulisi merkitä sopimukseen. Yrityksen laitteet ja varasto on aineellista omaisuutta, joka on helpompi arvioida. (Hobbs 2004: 164 - 165.)

8.3.2 Sijainti

Yrityksen tärkein aineeton omaisuus on sen sijainti. Vihanneskauppialla ei ole juurikaan mahdollisuuksia, jos naapurissa toimii supermarket. Toisaalta yritykset jotka ovat kasvattaneet maineen, luottavat enemmän siihen, että asiakkaat etsivät heidät, joten sijainnilla ei ole merkitystä. Yritystoiminnan alkuvuosina sijainti tekee eron menestyksen ja epäonnistumisen välille, joten yrittäjän tulisi tutkia aluetta ja sen mahdollisuuksia. (Hobbs 2004: 165.)

8.3.3 Liikevaihto

Kuten aiemmin mainittu, espanjalaiset eivät pidä tarkkaa kirjaa yrityksen liikevaihdosta. Useimmat yritykset eivät anna kirjojaan näyttille ja vaikka antaisivat, ei ole taattua että ne ovat ajan tasalla. Joillain yrityksillä on käytössä päiväkirja, joka on yrityksen omistajaa, ei veroviranomaisia varten. Se antaa todennäköisesti tarkemman kuvan yrityksen tilanteesta. Kannattaa myös pyytää nähdä yrityksen ostolaskut joista selviää yrityksen normaalit ostot ja niihin investoidut varat. (Hobbs 2004: 166.)

9 Toimitilat

9.1 Työskentely kotona

60 % uusista yrityksistä toimii yrittäjän kotoa käsin. Espanjassa on täysin hyväksyttävää rekisteröidä yritys omaan kotiin tai vuokrattuun asuntoon kunhan vuokraisäntä hyväksyy sen. Eräs etu kotona toimimisesta on, ettei siitä aiheudu ylimääräisiä vuokratukustannuksia, eikä kaupungilta yleensä tarvitse anoa avauslupaa, jonka saaminen voi kestää jopa kuusi kuukautta, ellei toimintaan liity tavarantoimitusta tai asiakkaiden vierailuja. Esimerkiksi jos yrittäjä aikoo perustaa ravintolan tai baarin osaan rakennusta, katsotaan se rakennuksen käyttötarkoituksen muutokseksi, joka vaatii paljon paperityötä. Ensiksi on lähestyttävä kaupunkia ehdotuksen kanssa jotta nähdään teoriassa hyväksytäänkö muutos. Sen jälkeen on palkettava arkkitehti, joka ottaa yhteyttä arkkitehtikollegioon varmistukseen sen hetkiset suunnittelusäädökset. Arkkitehti ehdottaa tehtäviä muutoksia ja vasta tämän jälkeen voi paikalliselta valtuustolta hakea avauslupaa, joka sallii yrityksen avaamisen kotiin. Ei ole millään muotoa taattua, että *ayuntamiento* myöntää luvan, mutta se ei edes harkitse sitä ennen kuin tarpeelliset paperityöt on hoidettu.

Osa yrityksen ja kodin yhteisistä kustannuksista voidaan lain mukaan vähentää verotettavasta tulosta. Verottajalle on ilmoitettava se osuus asunnosta prosentteina, jossa yritystoimintaa tapahtuu. Tämä osuus on vähennyskelpoinen. Sama pätee käyttölaskuihin, kuten sähköön ja veteen. Niistä voi vähentää prosenttiosuuden verotettavasta tulosta.

Ensisijainen asunto on suojattu velkojilta jos yritys menee konkurssiin, kunhan sitä ei ole ostettu yrityksen nimiin. (Hobbs 2004: 121 – 122.)

9.2 Toimitilojen ostaminen

On paljon tavallisempaa että uudet yritykset vuokraavat toimitilat, kuin ostaisivat ne, johtuen alkukustannuksista. Päätös riippuu paljon yrityksen tyypistä sekä senhetkisestä taloudellisesta tilanteesta. Kiinteistön ostaminen saattaa olla hyvä investointi. Espanjan laki määrittelee, että jos yhtiö saa tuloja kiinteistössä käyvistä asiakkaista, kiinteistö luokitellaan liikekiinteistöksi ja se on mainittava sopimuksessa.

Kokonaiskustannukset (lakimies, maarekisteri, notaari, verot, pankkimaksut jne.) nostavat kiinteän omaisuuden luovutuskustannukset noin 10 prosenttiin kiinteistön hinnasta.

9.2.1 Sopimukset

Kun oikea kiinteistö on löydetty, kannattaa toimia nopeasti. Espanjassa on tällä hetkellä myyjän markkinat, kiinteistömarkkinat kukoistavat, ja tyypillistä on vapaiden toimitilojen puuttuminen ja vahva kysyntä. Koskaan ei kuitenkaan pidä allekirjoittaa mitään ilman riippumatonta lainopillista apua. Sopimukset ovat usein lyhyitä, ja niissä on myyjän ja ostajan tarkat tiedot, ostohinta, kiinteistön kuvaus, päivämäärä jolloin kiinteistön omistusoikeus siirtyy sekä kauppaan liittyvä maksutapa.

Sopimuksen valmistelee joko kiinteistönvälittäjä, tai jos kiinteistö ostetaan suoraan myyjältä, myyjän lakimies. Sopimus tulee pyytää sekä ostajan äidinkielellä, että espanjaksi ja oman lakimiehen on syytä tarkistaa se ennen allekirjoitusta. (Hobbs 2004: 166 – 170.)

9.2.2 Notaari

Notaarin tehtävänä on todistaa kauppakirjojen allekirjoitus toimistossaan, joka sijaitsee alueella, jossa ostettava kiinteistö on, sekä hoitaa hallinnolliset asiat. Kun kauppakirja on allekirjoitettu ja kiinteistön kauppasumma siirretty myyjälle, vahvistaa myyjä että kauppasumma on vastaanotettu. Todistus maksamisesta mainitaan kauppakirjassa, joka sen jälkeen rekisteröidään paikalliseen kiinteistörekisteriin. Ennen kauppakirjan valmistelua notaari varmistaa, että ostaja on saanut sopimuksessa mainitun kiinteistön ja että myyjä on saanut oikean kauppahinnan. Notaari neuvoo myös kiinteistöstä maksettavista veroista. Jos ostajalla ei ole oleskelulupaa Espanjaan, myyntihinnasta pidätetään 5 %, joka maksetaan Espanjan veroviranomaisille myyjän puolesta pääomaverovelvollisuuksien takia.

Notaari saa palkkionsa myyjältä ja ostajalta ja maksut veloitetaan liukuvan asteikon perusteella, joka on Espanjan hallituksen määrittelemä. Palkkio riippuu kiinteistön hinnasta, sekä notaarin tekemästä työstä papereita valmistellessaan.

Kauppakirjan kirjoittamisen, kauppahinnan ja palkkioiden maksamisen jälkeen alkuperäinen kappale lähetetään kiinteistörekisteriin, jossa uuden omistajan nimi rekisteröidään. Rekisteröinti saattaa kestää useita kuukausia, ja ennen rekisteröintiä uuden omistajan nimiin kaikki verot ja maksut on oltava maksettuina. (Hobbs 2004: 162 – 164.)

9.3 Liikekiinteistön vuokraaminen

Liikekiinteistöjen vuokrat Espanjassa ovat edullisemmat suhteessa muihin EU-maihin. Vuoden 2003 lopussa toimistotila Madridissa maksoi noin 324 € neliöltä vuodessa. Joillain alueilla on avattu yrityskeskuksia, jotka tarjoavat aloittaville yrityksille toimitiloja sillä välin kun ne etsivät vakituisempaa toimipaikkaa. Tiloissa on valmiina tietokoneet, puhelimet ja muut

toimistovälineet sekä tietoliikenneyhteydet. Keskuksissa on henkilökuntaa, joka neuvoo paikallisissa asioissa ja jotka ovat erikoistuneita kansainväliseen kauppaan. Näitä keskuksia on suurimmissa kaupungeissa, myös lomaluodeilla, kuten Marbellassa. (Hobbs 2004: 186 – 187.)

9.3.1 Vuokrasopimus

Liikekiinteistön ja asuinkiinteistön vuokrauksen suurin ero on siinä, ettei liikekiinteistöissä ole toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia. Kaikki sopimukset ovat määräaikaisia. Toinen ero on ALV. Espanjassa arvonlisäveroä ei makseta asuinkiinteistöistä, mutta se maksetaan liikekiinteistöistä. Laki määrittelee että vuokralaisen on maksettava 1 % ALV:tä vuokranantajalle osana vuokraa ja jäljelle jäävä 15 % on maksettava (vuokranantaja) neljännesvuosittain arvonlisäveroviranomaisille. Vuokranantajan ja vuokralaisen alv-maksuja verrataan sen varmistamiseksi, että ne vastaavat toisiaan. Tämä menetelmä otettiin käyttöön sen varmistamiseksi, etteivät vuokranantajat välttäisi ALV:n maksamista väittämällä että kiinteistö on käyttämätön. Joskus vuokranantajat sisällyttävät sopimukseen kohdan, jonka mukaan vuokralainen maksaa kiinteistöön kohdistuvan kiinteistöveron. Maanomistajan tulisi maksaa se, joten vuokralaisen kannattaa varmistua siitä, mitä lisäkustannuksia häneltä vaaditaan.

Sopimus tulee ilmoittaa Espanjan kiinteistörekisteriin. Vuokranantajalla on oikeus vaatia vuokratakuu, *fianza*, joka vastaa noin kahden kuukauden vuokraa. Takuu palautetaan vuokralaisen muuttaessa pois.

Jos vuokranantaja päättää tehdä suuria korjauksia jotka voivat vaikuttaa vuokralaisen terveyteen, hygieniaan tai kykyyn käyttää osaa kiinteistöä, on vuokralaiselle ilmoitettava asiasta kolme kuukautta etukäteen. Remontti antaa vuokranantajalle oikeuden korottaa vuokraa sopimuksen viiden ensimmäisen vuoden jälkeen. (Hobbs 2004: 188 – 191.)

10 Työlainsäädäntö

Työläisten laki (1/1995), määrittelee sekä työntekijöiden että työnantajien velvollisuudet, työsopimusten yleisehdot ja irtisanomismenettelyn. Toinen tärkeä työlain lähde ovat työehtosopimukset, jotka voidaan neuvotella yrityksen tasolla, teollisuudenaloittain valtion tasolla tai hiukan suppeammin alueellisella tasolla. Tarkemmat yksityiskohdat kannattaa tarkistaa oman alan työehtosopimuksesta.

10.1 Palkka

Hallitus päättää virallisen minimipalkan joka vuosi, ja vuonna 2004 se oli 18 vuotta täyttäneille 490 € kuussa. Tämä summa on kuitenkin melko alhainen ja suurimmalle osalle työntekijöistä maksetaan enemmän. Yleensä minimipalkat neuvotellaan työehtosopimuksissa jokaiselle alalle erikseen. Minimipalkka on yksi EU:n alhaisimpia ja uusi hallitus onkin luvannut nostaa sen 600 euroon kuussa vuoden 2008 loppuun mennessä.

Espanjan lain ja tapojen mukaan joka vuosi maksetaan vähintään kaksi ylimääräistä palkkaa: toinen jouluna ja toinen työehtosopimuksessa mainittuna ajankohtana (yleensä ennen kesälomakautta). Nämä *pagas extraordinarias*-maksut suunniteltiin alun perin varmistamaan sen, että työntekijöillä on hiukan ylimääräistä rahaa joulun- ja kesälomillaan. Vaikka maksut tuntuvat ulkomaalaisesta työnantajasta oudoilta, ne tunnetaan yleisesti ja niitä odotetaan innokkaasti. Siten ollen työntekijän vuosipalkka jaetaan 14 palkanmaksuun; kuitenkin 12 kuukausittaisesta maksusta voidaan sopia yhteisessä sopimuksessa. Palkkoja ei voi maksaa yli kuukauden väleillä. (Hampshire 2004: 38-39, Hobbs 2004: 274 – 278.)

10.2 Rekrytointi

Sillä aikaa kun yritykset ovat mielellään käyttäneet hyväkseen määräaikaista sopimuksia, eivät ammattiyhdistykset ole olleet yhtä innoissaan sopimuksista, jotka eivät tarjoa juurikaan turvaa työntekijöille.

Vastatakseen ammattiliittojen kritiikkiin ja vähentääkseen työttömyyttä, Espanjan hallitus tarjoaa kannusteita pitkäaikaisten työsopimusten syntymiseksi. Työnantaja saa kannustimen, jos jo olemassa oleva määräaikainen sopimus muutetaan toistaiseksi voimassaolevaksi, tai jos vakituinen työntekijä kuuluu johonkin seuraavista ryhmistä:

- Nuoret 16 – 30-vuotiaat
- Työttömät naiset
- Naiset aloilla, joilla he ovat perinteisesti vähemmistönä
- Yli 45-vuotiaat työttömät

- Työttömät, jotka ovat olleet rekisteröityinä kansalliseen työllisyysinstituuttiin vähintään kuusi kuukautta
- Vammaiset

Sopimus antaa työnantajalle mahdollisuuden verohelpotuksiin sekä jopa 75 % korvaukseen työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista.

Vaikka Espanjassa rekrytointi hoidetaankin vielä suurelta osin epävirallisten verkostojen kautta, on yritysten rekisteröitävä kaikki avoimet työpaikkansa INEMiin (*Instituto Nacional de Empleo*). INEM:it ovat hyödyllisiä tietolähteitä työmarkkinoista, ja ne neuvovat yrityksiä oikeista rekrytointimenettelyistä. Työpaikat on rekisteröitävä virallisella kaavakkeella mieluiten siihen työvoimatoimistoon, joka vastaa yrityksen toiminta-alueesta. Työnantajan on ilmoitettava työvoimatoimistoon työn sisältö, sopimustyyppi, sekä valintaprosessin paikka, aika ja menettely.

Työvoimatoimisto lähettää työnantajalle listan sopivista hakijoista haastattelua varten. Joskus työvoimatoimisto testaa hakijoita kartoittaakseen heidän ammatillista taitoaan. Kaikki INEMin työnantajalle tarjoamat palvelut ovat ilmaisia. (Hampshire 2004: 28 – 29, Hobbs 2004: 270 – 273.)

10.3 Työaika

Viikkotyöaika Espanjassa on yleensä 35 – 40 tuntia, normaali työpäivä on 9.30 – 13.30 ja jatkuu 16.30 – 19.30. Ulkomaiset yritykset toimivat yleensä 8.30 – 17.30 ja päivään sisältyy tunnin kahvitauko tai lounas. Ylityö ei saa ylittää 80 tuntia vuodessa ja siitä on maksettava korvaus, eli tuntipalkka 175 prosenttisena. Työntekijöillä on oikeus 1½ päivän vapaaseen viikkoa kohti, ja työvuorojen välillä on oltava 12 tunnin väli. (Hampshire 2004: 56-62.)

10.4 Työmarkkinat

Espanjan työttömyystaso on laskenut viime vuosina 20 prosentista noin 10 prosenttiin ja työpaikkojen syntyminen on ollut tasaista. Vaikka Espanjassa on yksi Euroopan korkeimmista työttömyysasteista, se on koko ajan lähenemässä EU:n keskiarvoa.

Alueellisesti Navarrassa, Baleaareilla, Aragonissa, Riojassa ja Kataloniassa on alhaisimmat työttömyysasteet, 6,5 %. Kun taas Andalusiassa, Ceutalla ja Melillalla sekä Extremadurassa on korkeimmat työttömyysasteet jotka ylittävät 20 %. Espanjassa on EU:n korkein nuorten työttömyysaste, noin 25 %, naisten työttömyys on myös korkea, 15 %.

Palveluala työllistää suurimman määrän työntekijöitä, vaikka alalla on korkea kausivaihtelu johtuen turismista sekä catering-alasta. Myös rakennusala kasvattaa työvoimantarvetta tasaisesti.

Kahden viimevuosikymmenen aikana espanjalaisessa yhteiskunnassa on noussut esille uusi trendi joka suosii yliopistokoulutusta muuhun koulutukseen nähden. Näiden muutosten tuloksena Espanjassa on liikaa ammattilaisia, joilla on yliopistotutkinto ja selkeä puute teknisestä ja erikoistuneesta henkilökunnasta. (Hampshire 2004: 24, Hobbs 2004: 269.)

10.5 Harmaa talous

Espanjassa on noin 500 000 laitonta työntekijää. Tämä asettaa Espanjan harmaan talouden yhdeksi suurimmista kehittyneessä maailmassa. Yhdistelmä laittomia maahanmuuttajia jotka hyväksyvät alhaiset käteismaksut epäpätevästä työstä, sekä työnantajia jotka vaativat erittäin alhaisen palkkauksen työvoimaa, on luonut tämän kukoistavan laittoman talouden. Espanjassa ongelmaa korostavat työnantajien sosiaaliturvavelvollisuudet. Laittoman työntekijän palkkaaminen saattaa määrittää eron kannattavuuden ja tappion välille. Sen seurauksena on arvioitu, että harmaan talouden liikevaihto on noin 20 – 25 % BKT:stä! Laittomia työntekijöitä vaaditaan usein tekemään erittäin pitkiä työpäiviä huonoissa ja joskus jopa vaarallisissa olosuhteissa.

Työnantajat yrittävät joskus maksaa työntekijöilleen palkan pimeänä maksaakseen heille pienempää palkkaa tai välttääkseen kovia sosiaaliturvamaksuja. Viime vuosina laitton työvoima on vähentynyt ja työtarkastajat tekevätkin nykyään säännöllisesti tarkastuksia. He löytävät satoja tapauksia laittomasta työvoimasta, erityisesti rannikon ravintoloista ja baareista. Yritystä sakotetaan jokaisesta laittomasta työntekijästä erikseen ja rangaistukset alkavat 3000 eurosta. (Hobbs 2004: 269 – 270.)

10.6 Sosiaaliturva

Espanjan sosiaaliturva kattaa 90 prosenttia maan asukkaista. Se sisältää terveydenhuollon, työtapaturmat, työttömyysvakuutuksen, eläkkeen, invaliditeetin sekä kuoleman. Espanjan sosiaaliturvat ovat Euroopan korkeimpia, samoin kuin kustannukset. Kustannukset työntekijää kohden ovat keskimäärin 30 prosenttia bruttopalkasta, josta noin 25 prosenttia maksaa työnantaja. Sosiaaliturvamaksuja ei veroteta lukuun ottamatta sairausvakuutusta.

Myös ulkomaalaisten on liityttävä Espanjan sosiaaliturvajärjestelmään. Yleisesti ottaen, Espanjassa työskentelevä työntekijä on vakuutettuna espanjalaisen sosiaaliturvan alaisuudessa, eikä hänellä ole maksuvelvollisuutta kotimaansa sosiaaliturvaan. Espanjalla on sosiaaliturvasopimus yli 40 maan kanssa, mukaan lukien kaikki EU-maat, jolloin expatriaatit voivat pysyä kotimaansa sosiaaliturvan piirissä rajoitetun ajan. Espanjaan työkomennukselle siirretyt EU-kansalaiset voivat jatkaa sosiaaliturvan maksamista omaan kotimaahansa vuoden ajan, jota voidaan pidentää toisella vuodella odottamattomissa olosuhteissa. Tämä koskee

myös yrittäjiä. Kuitenkin työskenneltyään Espanjassa kaksi vuotta, on EU-kansalaisten liityttävä Espanjan sosiaaliturvaan.

EU:n säädösten mukaan toiseen maahan muuttavat työntekijät eivät saa kärsiä sosiaaliturvan näkökulmasta muuttaessaan toiseen jäsenmaahan:

- Työntekijät ovat ainoastaan yhden EU-maan sosiaaliturvalainsäädännön alaisuudessa. Yleissääntönä sovellettava sosiaaliturva on sen maan, jossa työntekijä työskentelee.
- Jos tietyt vaatimukset täyttyvät, aika, jonka toisen jäsenmaan henkilö maksaa sosiaaliturvaa toiseen maahan, lasketaan hänen oman maansa sosiaaliturvaan. Näin taataan henkilön tulevaisuuden etuudet hänen kansallisessa sosiaaliturvajärjestelmässä.

Jotta työntekijä olisi soveltuva Espanjan sairaspäivärahan piiriin, on hänen maksettava sosiaaliturvamaksuja 180 päivää viiden vuoden aikana sairaspäivärahaa varten. (Hampshire 2004: 284- 285.)

Espanjan sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvat sosiaalivakuutusmaksuihin perustuvat ja niistä riippumattomat järjestelmät. Ensin mainittuja on kuusi:

- Yleinen järjestelmä, jonka piirissä ovat kaikki erityisalan järjestelmiin kuulumattomat palkansaajat sekä jotkut virkamiesryhmät
- Viisi erityisalan järjestelmää maataloudessa ja kotitalouksissa työskenteleville, itsenäisille ammatinharjoittajille, hiilikaivosten työntekijöille ja merimiehille

Sosiaalivakuutusmaksuista riippumattomia etuuksia ovat

- Terveysturva
- Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet
- Työttömyyskorvaus
- Lapsilisät huollettavista lapsista

Työntekijä liitetään sosiaaliturvajärjestelmän piiriin kun hän aloittaa ensimmäisen työsuhteensa Espanjassa. Itsenäisten ammatinharjoittajien on hoidettava liittyminen itse. Työnantaja hoitaa palkansaajien vakuuttamisen. Liittyminen on tarpeen ainoastaan silloin, kun henkilö aloittaa ensimmäisen työnsä ja se on voimassa läpi henkilön koko elämän.

Kaikkien yrittäjien, jopa osa-aikaisten, on maksettava sosiaaliturvamaksuja. Jos työtä ei tehdä kuukauteen tai sitä pidempänä ajanjaksona, ei siltä ajalta tarvitse maksaa sosiaaliturvamaksuja. Esimerkiksi monet pienet yritykset sulkevat elokuussa kesäloman ajaksi.

Sosiaaliturvamaksuissa on useita eri maksutasoja ja se riippuu maksajan haluamasta eläkkeestä, mutta suurin osa valitsee minimin. On tärkeää huomata, että jos henkilöllä on kaksi toisiinsa liittymätöntä työtä, on niistä maksettava erilliset sosiaaliturvamaksut. Sosiaaliturvamaksuista ei makseta veroa. (Hobbs 2004: 255 – 257.)

10.6.1 Maksut

Yksi rampauttavimmista kustannuksista työntekijöiden palkkaamisessa on heidän sosiaaliturvamaksunsa. Nämä maksut on jaettu työntekijän ja työnantajan välille, mutta työnantaja maksaa suurimman osan. Tämä siis hänen omien sosiaaliturvamaksujensa lisäksi.

Sosiaaliturvamaksut lasketaan prosentteina työntekijän bruttopalkasta. Maksut alkavat heti työntekijän aloitettua työskentelemisen Espanjassa, ei vasta oleskeluluvan myöntämisen jälkeen. Sosiaaliturvamaksut perustuvat viralliselle palkkarajalle jotka ovat luokiteltu eri ammattien mukaan. Vuonna 2004 maksut olivat 28,3 prosenttia palkasta. Työntekijän osuus on noin 4,7 %, työnantajan maksut ovat paljon korkeammat, noin 23,6 %.

Itsenäisten ammatinharjoittajien on lain mukaan maksettava sosiaaliturvamaksuja *autónomo*-ohjelmassa, Vuonna 2004 vähimmäismaksu oli 225 € kuukaudessa ja enimmäismäärä 2732 €. Sosiaaliturvamaksu itsenäisille ammatinharjoittajille on 29,8 prosenttia, mutta maksu on pienempi, jos yrittäjä maksaa lyhytaikaisesta työkyvyttömyystuesta. Alle 50-vuotiaat itsenäiset ammatinharjoittajat voivat asettaa maksupohjansa minne tahansa minimin ja maksimin väliin. Yli 50-vuotiaat itsenäiset ammatinharjoittajat eivät voi maksaa enempää kuin 1416 € kuukaudessa.

Tässä ohjelmassa sosiaaliturvamaksut eivät ole ainoastaan korkeammat kuin palkatuilla työntekijöillä, siinä on myös vähemmän etuja. Esimerkiksi jos yritys menee konkurssiin, eivät *autónomo*-ohjelmassa olevat yrittäjät saa työttömyyskorvausta. Eräs tapa kiertää tämä on tehdä yrityksen kanssa työsopimus. Tästä pitää kuitenkin keskustella asiantuntevat kirjanpitäjän kanssa, koska se on mahdollista ainoastaan tietyissä olosuhteissa, kuten jos johtaja omistaa vähemmän kuin 24 % yrityksestä. (Hobbs 2004: 276 – 278.)

10.6.2 Terveysthuolto

Julkiseen terveydenhuoltoon kuuluvat yleis- ja erikoissairaanhoidon, sairaalakustannukset, laboratoriopalvelut, lääkkeet, perushammashuolto, äitiyspalvelut, apuvälineet sekä sairaankuljetus.

Työntekijän sairastuessa hän saa prosenttiosuuden palkastaan. Myös yrittäjä saa 60 prosenttia peruskuukausipalkastaan ensimmäisen 20 päivän ajan ja sen jälkeen 75 prosenttia, jos hänellä on lääkärintodistus siitä että hän on kykenemätön hoitamaan normaalia toimeaan.

Sosiaaliturvamaksut oikeuttavat terveydenhoitoetuihin Espanjan kansallisen terveysjärjestelmän piirissä (*Instituto Nacional de Salud, INSALUD*). INSALUDIin rekisteröitymisen jälkeen saa elektronisen sosiaaliturvakortin sekä tietoa terveydenhuollon toiminnasta ja kustannuksista. Rekisteröityneet jäsenet ovat oikeutettuja yleis- ja erikoissairaanhoidon, sairaalahoitoon, laboratoriopalveluihin, halvempiin lääkkeisiin, perushammashuoltoon sekä äitiyshuoltoon. (Hampshire 2004: 265, 285.)

Espanjassa sairaanhoito taataan henkilöille jotka ovat sosiaaliturvan piiriin kuuluvia palkansaajia ja jotka ovat vakuutettuja. Työntekijän katsotaan olevan vakuutettu, vaikka työnantaja ei olisi täyttänyt vakuuttamisvelvollisuuttaan. Hoito taataan myös eläkeläisille ja määräaikaisten etuuksien saajille, edunsaajan puolisolle tai avopuolisolle sekä lapsille, edunsaajan tai hänen puolisonsa veljille ja sisarille, jos he asuvat edunsaajan kanssa ja ovat hänen huollettaviaan, eivätkä voi saada sairaanhoitoa muualta. Sairaanhoito taataan myös niille espanjalaisille, joille ei ole riittävästi varoja toimeentuloon

Sairaanhoitoa varten vaaditaan yleensä voimassa oleva espanjalainen sairausvakuutuskortti. Myös terveydenhoitokortti tai liittymissopimus hyväksytään.

Lääkkeet ovat ilmaisia joillekin edunsaajille, kuten eläkeläisille ja henkilöille, joilla on oikeus rahaetuksiin työtapaturman tai ammattitautin vuoksi. Muiden edunsaajien on maksettava osa lääkkeiden kustannuksista itse (yleensä 40 prosenttia lääkkeen hinnasta). Sairaalahoidossa käytettävät lääkkeet ovat ilmaisia kaikille. (Hampshire 2004: 265 – 266.)

10.6.3 Työttömyysturva

Lähes kaikki työntekijäluokat on turvattu työttömyysturvassa. Itsenäiset ammatinharjoittajat eivät, elleivät he ole lääketieteellisesti kykenemättömiä työntekoon. Oikeus työttömyysturvaan perustuu siihen, että on maksanut 12 kuukautta työttömyysturvamaksuja viimeisen kuuden vuoden aikana, ja siihen, että työttömyys ei johdu sopivasta työstä tai koulutuksesta kieltäytymisestä. Myös muista EU-maista saadut sosiaaliturvamaksut huomioidaan työttömyysturvan maksussa. (Hobbs 2004: 253.)

Edun kesto riippuu maksujen määrästä. Aiemmista maksuista huolimatta, mutta summa on tällä hetkellä 75 % minimipalkasta. Nämä edut lakkaavat vuoden tai kahden jälkeen, paitsi perheiden tapauksissa, jotka saavat vähennetyn summan vielä kaksi vuotta. (Hampshire 2004: 288 – 289.)

10.6.4 Eläkkeet

Palkatut työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat ovat oikeutettuja Espanjan valtion eläkkeeseen, jotka ovat korkeimmat Euroopassa heti Ruotsin jälkeen. Vuonna 2003 minimieläke 65-vuotiaille oli 400,54 € kuukaudessa yhdelle henkilölle ja maksimi oli 2 029,27 €. On muistettava, että palkatut työntekijät saavat 14 palkkaa vuodessa, samoin eläkeläiset.

Jotta saisi täyden eläkkeen, on itsenäisenä ammatinharjoittajana työskenneltävä 35 vuotta. Minimiaika mikä on työskenneltävä minkä tahansa eläkkeen (minimi, puolet täydestä) saamiseksi, on 15 vuotta. Ulkomaiset työntekijät jotka maksavat sosiaaliturvaa alle 15 vuotta eivät saa eläkettä. Jos henkilö muuttaa Espanjaan toisesta EU-maasta työskenneltyään siellä,

voidaan nämä valtion maksut siirtää. Jokainen maa maksaa prosenttiosuuden josta on vastuussa eläkkeestä. (Hobbs 2004: 256 – 257.)

Espanjassa ei ole pakollista eläköitymisikää, tosin perinteinen ikä on 65 sekä miehillä että naisilla. Sitä ollaan alentamassa asteittain 60 vuoteen. (Hampshire 2004: 65.)

Oikeutus eläkkeeseen on todistettava kaavakkeella E-121 jonka saa kotimaan viranomaisilta (KELA). Kaavake E-121:tä ei tarvitse uusua. Kuitenkin jos henkilö jää eläkkeelle Espanjaan ennen virallista espanjalaista eläkeikää, on hänellä oltava yksityinen eläkevakuutus. (Hobbs 2004: 285.)

10.6.5 Eläkkeen maksaminen Suomesta Euroopan maihin

Eurooppalaiset pankit ovat ottaneet käyttöön yhtenäisen standardin maiden väliseen automaattiseen maksujen siirtoon. Standardi koostuu pankin BIC-koodista ja asiakkaan siellä olevan tilin IBAN-tilinumerosta. Standardia käyttämällä maksujen siirto on nopeaa ja turvallista sekä samanhintaista kuin siirto maan sisällä. Tämä menettely koskee kuitenkin vain euroa rahayksikkönä käytettäviä EU-maita sekä Ruotsia.

Saadakseen Kelan eläkkeen toiseen EU-maahan tililleen em. ehdoilla eläkkeensaajan tulee ilmoittaa pankin BIC-koodi ja IBAN-tilinumero kirjallisesti Kelan ulkomaan yksikköön tai johonkin Kelan toimistoon. (Eläkkeen maksaminen Suomesta Euroopan maihin 2006.)

10.6.6 Yksityiset eläkkeet

Espanjan ikääntyvä populaatio tarkoittaa että yhä useampaa eläkeläistä tukee yhä harvempi työlläinen. Valtion eläkkeiden tulevaisuus on siten ollen uhattuna, erityisesti jos ne pysyvät suhteellisen suurina ja jos useammat henkilöt saavat tulonsa valtiolta ennemmin kuin yksityiseltä sektorilta. On arvioitu, että vuonna 2015 Espanjassa on yli 7,5 miljoonaa eläkeläistä ja valtion eläkerahasto, joka on aiemminkin ollut ongelmassa, saattaa joutua ongelmiin. Hallitus on siten ollen yrittänyt kannustaa ihmisiä hankkimaan yksityisiä eläkerahastoja, täydentämään sosiaaliturvaetuuksiaan. Suuria yrityksiä kannustetaan myös kehittämään yrityksen omia eläkejärjestelmiä.

Espanjalaiset pankit ja jotkut yksityiset yritykset tarjoavat erilaisia eläkerahastoja. On myös mahdollista maksaa edelleen henkilökohtaista eläkesuunnitelmaa ulkomailla ja useilla eurooppalaisilla eläkevakuutusyrityksillä on toimisto Espanjassa. Nämä maksut eivät kuitenkaan ole verovähennyskelpoisia Espanjassa. Espanjalaiset veronmaksajat voivat vähentää normaalisti eläkemaksuja vuosittaisena enimmäismääränä on 9 015 3 € (A guide to business in Spain 2004: 239 – 241, Hampshire 2004: 285 - 288, Hobbs 2004: 253.)

11 Verotus

Espanjan verotusjärjestelmä on erittäin monimutkainen ja jopa monilla espanjalaisilla on vaikeuksia ymmärtää sitä. Yksittäiset henkilöt saattavat joutua maksamaan 15 eri veroa, joten ei ole yllättävää että Espanjan verot aiheuttavat paljon harmia ulkopuolisille. Kun tähän lisätään se, että viranomaiset muuttavat sääntöjä jatkuvasti, ja että useimmat verot perustuvat omaan arvioon, on yritykselle erittäin suositeltavaa hankkia luotettava veroneuvoja tai *gestor*.

”Olimme tutustuneet yleisesti lainsäädäntöön, mutta käytännössä olisi pitänyt tietää paljon enemmän esim. kirjapitolainsäädännöstä ja käytännön byrokratiasta.”

(Larnetius 12.10.2005: haastattelu.)

”Suomalainen verottaja oli alkuun ajoittain kömpelö, mutta jälleen asennekysymys. Selvitin rutiinit ja noudatan nyt niitä laskuttaessani esim. asiakkailta tuotteita, jotka on ostettu Suomesta ja luovutettu siellä, mutta maksetaan tänne mistä minä maksan ne sinne ja anon ja saan alv:n takaisin myöhemmin, koska lopullisesti asiakas vastaa verosta siellä. (Jouduin vääntämään niille rautalankamallin saadakseni ennakkopäätökseen verrattavat ohjeet).”

(Palmio 12.10.2005: haastattelu.)

Vaikka Espanjan verot ovat lisääntyneet tasaisesti viime vuosikymmenten aikana, kokonaisverotus on edelleen suhteellisen alhainen Espanjassa ja EU:n keskiarvon alapuolella. (Hobbs 2004: 236.)

Espanjan verotus voidaan jakaa suoriin ja välillisiin valtionveroihin, sekä kunnallisiin veroihin. Valtionverot perii *Agencia Estatal de Administración Tributaria*, eli *Hacienda*. Kunnallisverot perii kunta, joka määrää myös veron suuruuden. Naapurikunnat voivat siis periä samasta palvelusta erisuuruisen veron samoin kuin Suomessa.

Suorat valtionverot:

- Yritysvero (*Impuesto sobre sociedades*)
- Yksityishenkilön tulovero (*Impuesto sobre la renta de las personas físicas*)
- Omaisuusvero (*Impuesto sobre el patrimonio*)
- Perintö- ja lahjaverot (*Impuesto sobre sucesiones y donaciones*)

Välilliset valtionverot

- Arvonlisävero (*Impuesto sobre el valor añadido – IVA*)
- Siirto- ja leimaverot (*Impuesto de transmisiones patrimoniales*)
- Valmisteverot

- Tuontitulli

Kunnallisia veroja

- Kiinteistövero (*Impuesto sobre bienes inmuebles*)
- Yritysten liiketoimivero (*Impuesto sobre actividades económicas*)
- Tievero (*Impuesto sobre vehículos de tracción mecánica*)
- Maanarvonnousuvero (*Impuesto sobre el incremento del valor de los terrenos de naturaleza urbana*)
- Liike- tai toimitilan avauslupa (*Licencia de Apertura*)

(A guide to business in Spain 2004: 89 – 90.)

11.1 Verorikkomukset

Yksi ongelma Espanjan verotuksessa on käteiskulttuuri. Maassa on erittäin suuri harmaan rahan ongelma, jopa niin suuri, että kirjanpitäjät neuvovat solmimaan joitain sopimuksia käteisellä. Kirjanpidon viilaaminen on tavallista. Vaikka se on laitonta, monet lain mukaan toimivat tulevat huomaamaan, etteivät ne pysty kilpailemaan niiden yritysten kanssa jotka ilmoittavat verotukseen ainoastaan murto-osan tuloistaan.

Veronkierto on laitonta ja rangaistavaa ja siitä saa kovan sakkorangaistuksen tai jopa vankilatuomion. Vaikka Espanjan verotarkastajat tekevät suhteellisen vähän tarkastuksia, he kohdistavat tarkastuksensa niihin, jotka todennäköisimmin tekevät veropetoksen, kuten yksityisiin ammatinharjoittajiin. Toisaalta verojen välttely, eli se että maksetaan laillisesti mahdollisimman vähän veroa löytämällä ja käyttämällä verolaeissa olevia porsaanreikiä, on erityisen suositeltavaa! Kannattaa kuunnella hyvän kirjanpitäjän suosituksia. Veroneuvoja saa myös paikallisen verotoimiston informaatio-osastolta.

Uuden verolain mukaan verojen maksamatta jättämisestä voidaan rangaista summalla, joka voi vaihdella 50 % - 150 % maksamattomista veroista, ja joissain tapauksissa se voi viedä oikeuden verohelpotuksiin, valtion tukiin ja eston tehdä sopimuksia valtion laitosten kanssa jopa viideksi vuodeksi.

Verovelan myöhästyminen lisää 5 % maksuun jos maksu suoritetaan kolmen kuukauden kuluessa, 10 % lisämaksu tulee jos maksu tulee kolmen ja kuuden kuukauden välillä. Jos maksu myöhästyy yli kuusi kuukautta, mutta alle vuoden, siihen lisätään 15 %. Jos maksu myöhästyy yli vuoden, siihen lisätään 20 % sekä viivästyskorko.

Yritysten tehdessä rikkomuksen, sen johto saattaa joutua yhteisvastuuseen sakon maksusta, jos se on osallistunut tai antanut myöntymyksensä rikkomukselle.

Veroilmoituksen kopioita tulisi säilyttää vähintään viisi vuotta, joka on enimmäisaika, jona ilmoitukset voidaan tarkistaa veroviranomaisten toimesta. (A guide to business in Spain 2004: 136 – 192 Hobbs 2004: 236 – 253.)

11.2 Veronmaksuvelvollisuus

Toiseen maahan muutto antaa usein mahdollisuuden suunnitella verotuksen mahdollisimman suotuisaksi. Jotta tilanteesta saisi kaiken hyödyn irti, kannattaa pyytää lainopillista apua jo ennen Espanjaan muuttamista, koska usein on olemassa keinoja, joilla veronmaksuvelvollisuutta voi vähentää sekä Espanjassa että lähtömaassa.

Yritysverotuksen avainkysymys on oleskelu. Yrityksen katsotaan "oleskelevan" Espanjassa verotarkoituksissa, jos se täyttää jonkin seuraavista ehdoista:

- Se on perustettu Espanjan lain alaisuuteen
- Sen rekisteröity toimisto on Espanjassa
- Sen toimiva johto ja pääkonttori ovat Espanjassa

Veronmaksuvelvollisuus riippuu siitä, onko henkilöllä virallinen oleskelulupa Espanjaan. Espanjan lain mukaan henkilöstä tulee verovelvollinen Espanjaan, jos hän viettää siellä 183 päivää kalenterivuodessa tai jos hänen pääasialliset taloudelliset intressinsä (yritys) ovat Espanjassa. Väliaikaiset poissaolot lasketaan Espanjassa vietettyyn aikaan. 183 päivän sääntö koskee myös EU-maita.

Suomen ja Espanjan välillä on voimassa verosopimus, jonka tarkoituksena on estää tulon tai varallisuuden verottaminen kahteen kertaan. Sopimus sisältää määräyksiä, joilla vain joko Suomelle tai Espanjalle on annettu oikeus verottaa tiettyä tuloa tai varallisuutta. Verotusoikeus on silloin annettu sille valtiolle, joka on henkilön asuinvaltio. Toisen sopimusvaltion on vastaavasti luovuttava käyttämästä oman sisäisen verolainsäädännön mukaista oikeutta verottaa samaa tuloa. Tulo voi olla veronalaista myös molemmissa valtioissa. Tällöin verovelvollisen asuinvaltio poistaa kaksinkertaisen verotuksen.

Verotuksen lopputuloksen kannalta on keskeistä onko Suomi vai Espanja verosopimuksen mukaan henkilön asuinvaltio. Esimerkiksi TEL-eläkettä voidaan verottaa vain asuinvaltiossa. Asuinvaltio on se, missä henkilö on verovelvollinen kotipaikan, asumisen, liikkeen johtopaikan, tai muun henkilösyyn takia. Tässä tarkoitetaan valtiota, jossa henkilö on yleisesti verovelvollinen.

Suomen kansalainen ei pääse eroon Suomen verotusoikeudesta ainoastaan muuttamalla ulkomaille. Suomi säilyttää pääsääntöisesti verotusoikeutensa ulkomaille muuttavaan Suomen kansalaiseen muuttovuoden ja sitä seuraavat kolme vuotta. Tämän ajan henkilö pidetään Suomessa asuvana, eli yleisesti verovelvollisena.

Mikäli muuttaja voi itse osoittaa verottajalle, ettei hänellä ole olennaisia siteitä Suomeen, häntä verotetaan heti Espanjaan muuton jälkeen rajoitetusti verovelvollisena, eikä kolmen vuoden sääntöä sovelleta.

Jos tulo verotetaan sekä Suomessa että Espanjassa, asuinvaltio poistaa kaksinkertaisen verotuksen. Vapautusmenetelmä on päämenetelmänä Suomen ja Espanjan välisessä verosopimuksessa. Suomi soveltaa niin sanottua progressioehtoista vapautusmenetelmää. Vapautusmenetelmässä Espanjasta saatu tulo lisätään Suomessa verotettaviin tuloihin. Lähdevaltiossa saatu tulo nostaa asuinvaltiossa verotettavien tulojen veroastetta, eli progressiota. Tällöin Espanjassa verotetuilla tuloilla on merkitystä ainoastaan silloin kun tulo verotetaan Suomessa progressiivisen verokannan mukaan. Vapautusmenetelmässä ei ole merkitystä Espanjaan todellisuudessa maksetuilla veroilla. Verovelvollisen ei tarvitse vapautuksen saamiseksi esittää selvitystä ulkomaille maksetuista veroista. Vapautusmenetelmää sovelletaan esimerkiksi vuokratuloon, myyntivoittoihin, ja palkkatuloihin.

Hyvitysmenetelmässä asuinvaltio verottaa ulkomailta saadun tulon tai ulkomailta olevan varallisuuden normaalisti. Esimerkiksi jos Suomi on asuinvaltio, vähentää Suomi omasta verostaan samasta tulosta ulkomailta määrätyn veron. Espanjaan maksettua veroa voidaan hyvittää enintään määrä, jonka tulosta olisi joutunut Suomessa maksamaan. Hyvitysmenetelmää sovelletaan Espanjasta saatuihin osinko- ja korkotuloihin.

Espanjan oleskeluluvan omaavia verotetaan heidän maailmanlaajuisista tuloistaan, kun taas henkilöitä, joilla oleskelulupaa ei ole, verotetaan ainoastaan Espanjassa ansaituista tuloista.

Jos suunnittelee pysyvää asumista Espanjassa, pitäisi siitä ilmoittaa edellisen asuinmaan veroviranomaisille. Henkilö saattaa saada veronpalautuksia lähtiessään maasta kesken verovuotta. Viranomaiset voivat vaatia todistuksen siitä, että henkilö lähtee toiseen maahan, esimerkiksi todistuksen siitä, että henkilöllä on työpaikka Espanjassa, tai että hän on ostanut sieltä kiinteistön. Maahan saapuessa on ilmoitauduttava paikallisille veroviranomaisille. (Työskentely toisessa EU-valtiossa 2006.)

Jos vuotuinen tulo Espanjasta on alle 22 000 euroa, ei veroilmoitusta tarvitse täyttää. Eläkeläisen, joka on saanut tuloja toisesta maasta, esimerkiksi eläkkeet sekä enintään 1600 euroa investoinneista, ja tulot ovat alle 8000 €, ei veroilmoitusta tarvitse täyttää, tai maksaa tuloveroa Espanjaan. Kuitenkin jos henkilö on oikeutettu vähennyksiin, on veroilmoitus täytettävä. Espanjan verovuosi on sama kuin kalenterivuosi, 1. tammikuuta – 31. joulukuuta. (Hamsphire 2004: 236.)

11.3 Yritysverotus

Espanjan yritysverotusjärjestelmä on läpikäynyt useita verouudistuksia, joiden tarkoitus on lisätä Espanjassa toimintansa aloittavien ulkomaisten yritysten kilpailukykyä. Pk-yritysten veronmaksukykyyn parantamiseksi on otettu käyttöön useita keinoja.

Yritysverotus (*impuesto sobre sociedades, IS*) koskee ainoastaan yrityksiä, ei itsenäisiä ammatinharjoittajia. Yrityksiä verotetaan niiden maailmanlaajuisista tuloista, mukaan lukien kaikki tuotot liiketoimista, tulot investoinneista, jotka eivät liity normaaliin liiketoimen tarkoitukseen sekä tuotot pääoman siirroista. Espanjan tämänhetkinen yritysveroprosentti on 35, vaikka pk-yritykset maksavat ainoastaan 30 % ja yritykset Kanarian saarilla 1 – 5 %.

Jos yritys tuottaa tappiota, voidaan ne siirtää 10 seuraavan vuoden ajan eteenpäin siitä kaudesta, jolla tappio syntyi. Yritys voi päättää kuinka paljon tappioista se käyttää milläkin kaudella. Uusilla yrityksillä tämä kymmenen vuoden jakso alkaa siitä kun se tekee ensimmäisen kerran voittoa.

1. Verotettava tulo

Yritysverolaissa on kolme eri tapaa määrittää verotettava tulo: suoran arvioinnin metodi, epäsuoran arvioinnin metodi sekä objektiivisen arvioinnin metodi.

Suorassa arvioinnissa (jota käytetään useimmin), verotettava tulo määritellään kauden tulojen ja kustannusten erotukseksi. Verotettava tulo perustuu taloudellisissa raporteissa mainittuun tuloon. Liiketoimikulut ovat vähennyskelpoisia, jos ne on kirjattu oikein ja niitä ylläpidetään.

2. Veroprosentit

Espanjan nykyinen yritysveroprosentti on 35 %. Erityisprosentteja sovelletaan tiettyihin yksiköihin, kuten kollektiivisiin investointi-instituutioihin, mukaan lukien kiinteistörahastot (1 %), tietyt yhteisyritykset (20 %) tai yksiköt jotka osallistuvat öljyn ja kaasun tutkimiseen sekä sen hyväksikäyttöön (40 %).

3. Verohelpotukset pienille ja keskisuurille yrityksille

Yritysten, joiden nettomyynti heti edeltäneenä verovuonna oli (tai nykyisenä verovuonna, jos on kyse uudesta yrityksestä) on alle 6 miljoonaa euroa, on mahdollista saada tiettyjä verohelpotuksia.

(A guide to business in Spain 2004: 89 – 112.)

11.3.1 Moduulit

Pienyrityksiä verotetaan moduulijärjestelmällä, jossa vero arvioidaan toimitilan koon, pöytien määrän (ravintolat), työntekijöiden määrän ja muiden tekijöiden mukaan. Liikeveroa maksetaan arvioidusti neljännesvuosittain ja jäännösvero tai veronpalautus maksetaan vuoden lopussa. Ensimmäisen vuoden jälkeen yrittäjä voi valita jatkaako hän moduulijärjestelmässä, vai maksaako hän veroa todellisten tulojen mukaan, joka vaatii yksityiskohtaista kirjanpitoa.

Useat pienet yritykset joutuvat aloittamaan veronmaksamisen moduulijärjestelmässä. Verotoimisto päättää yrityksen veroprosentin (joka verotetaan osana yrittäjän henkilökohtaista tuloveroa), ja yritystä verotetaan sen mukaan kuukausittain. Ainoastaan verotoimisto pystyy selittämään sen monimutkaisen menetelmän, jolla tähän prosenttiin päädytään, mutta esimerkiksi baarin tai ravintolan tapauksessa otetaan huomioon pöytien sekä tarjoilijoiden määrä, sijainti ja niin edelleen.

Jokaisen verovuoden jälkeen on täytettävä veroilmoitus, jossa kirjataan todelliset tulot ja kaikki mahdolliset vähennykset. Sen jälkeen verotoimisto palauttaa mahdolliset ylimääräiset verot (verotoimisto yleensä ennemmin yliarvioi kuin aliarvioi verojen määrän). Tässä järjestelmässä ei ole juurikaan etuja, vaikka yrittäjän ei tarvitse esittää yksityiskohtaisia neljännesvuosittaisia ilmoituksia, joka helpottaa pienyrityksiä, joilla on tuhansia pieniä liiketapahtumia. Kun tätä järjestelmää on käytetty vuoden, on mahdollista vaihtaa suoraan verotusjärjestelmään (*estimación directa*) joka vaatii säännöllistä neljännesvuosittaista kirjanpitoa. (Hobbs 2004: 237.)

11.3.2 Pk-yritysten verohelpotukset

Espanjan yritysveroaste on 35 %. Pk-yritykset saavat vähennyksen ja maksavat vain 30 % ensimmäisestä 90 151,82 eurosta ja sen ylittävästä osasta 35 %. Jotta yritys saa tämän edun, sillä on oltava ollut nettomyyntiä heti edeltäneellä verokaudella, tai uuden yrityksen tapauksessa kyseisellä verokaudella alle kuusi miljoonaa euroa. Muut pk-yritysten veroedut ovat:

- 10 % verohyvitys internet, informaatio- ja kommunikaatioteknologian investoinneille ja kustannuksille
- 10 % verohyvitys ympäristöön liittyvistä investoinneista, joiden on täytettävä tietyt vaatimukset

Pienille yrityksille on yleensä tukia ensimmäisiksi kolmeksi vuodeksi, joka antaa mahdollisuuden investoida kaikki tuotot edelleen, ennemmin kuin maksaa siitä yritysveroa. Tämä auttaa yritystä kasvattamaan nettoarvoaan toiminnan ensimmäisinä vuosina. Verohelpotusten ehdot vaihtelevat vuosittain. (Hobbs 2004: 236 – 253.)

11.4 Arvonlisävero

Tämä on luonteeltaan epäsuora vero ja sen pääpiirteensä on se, että se ei normaalisti aiheuta kustannuksia kauppiaille tai ammatinharjoittajille, ainoastaan loppukuluttajat myyjinä saavat vähentää kannetun ALV:n veloitetusta ALV:stä.

Arvonlisäveroa peritään koko Espanjassa sekä Baleaareilla. Kanarian saarilla on oma epäsuora yleisvero (*impuesto general indirecto Canario/IGIC*), jota kannetaan hyödykkeistä ja palveluista 4,5 prosentin mukaan. Ceutalla ja Melillalla on vastaavat verot tuotannosta, palveluista ja tuonnista. Verotettavat tapahtumat

Arvonlisävero tunnetaan Espanjassa nimellä *Impuesto sobre el valor añadido (IVA)*. Kaikki yritykset on rekisteröitävä arvonlisäverovelvollisiksi huolimatta yrityksen liikevaihdosta. Yritykset, joiden liikevaihto on alle 6 miljoonaa euroa, palauttavat ilmoituksen neljännesvuosittain ja maksavat erääntyvän veron 20 päivän kuluessa kauden päättymisestä. Jos vuotuinen liikevaihto on enemmän, täytetään ALV-ilmoitus kuukausittain.

On erittäin tärkeää että yrityksen laskuissa näkyvät nimet ja veronumerot (CIF, NIF tai NIE), jotta yritys voi hakea ALV-palautuksia. ALV-petokset ovat yleisiä ja maksut maksetaan usein käteisellä veron välttämiseksi.

Seuraavat toiminnot ovat ALV:n alaisia jos yritys suorittaa ne liiketoimien yhteydessä:

- Tavaroiden tai palveluiden toimittaminen
- EU:n sisäinen tavaroiden hankkiminen
- Tavaroiden tuonti. Nämä toiminnot ovat alisteisia arvonlisäverolle huolimatta siitä onko tavaran tuoja myyjä vai ei.

(A guide to business in Spain 2004: 136 – 137, Hobbs 2004: 245 – 246.)

11.4.1 Arvonlisäveroluokat

Espanjan arvonlisäveroraja on normaalisti 16 %. On kuitenkin olemassa alennettu 7 % raja tietyille tuotteille kuten ruualle, vedelle, polttoaineelle, lääkkeille, hotelleille, ravintoloille, kuljetukselle jne. 4 % erityisalennettu raja koskee perusruoka-aineita, kuten leipä, maito, juusto, hedelmät ja vihannekset sekä munat; samoin kuin kirjat, aikakauslehdet, apteekkituotteet, sekä vammaisten kulkuvälineet ja proteesit. Lisäksi autoista, alkoholista, polttoaineesta sekä tupakkatuotteista kannetaan erikoisveroja. Kaupoissa hinnat on merkitty siten, että ne sisältävät arvonlisäveron tietyin poikkeuksin (esimerkiksi toimistokalusteiden hinta merkitään usein ilman arvonlisäveroa). Laskuissa näkyy onko vero sisällytetty laskuun vai ei (*IVA incluido* = ALV kuuluu hintaan; *más IVA* = ilman ALV:tä).

Terveys-, koulutus-, vakuutus- ja taloudellisista palveluista ei makseta arvonlisäveroa, eikä myöskään yrityksen myynnistä jos ostaja jatkaa yritystoimintaa, eikä yksityisen kiinteistön vuokraamisesta. Vienti on myös ALV-vapaata. (Hampshire 2004: 326.)

11.4.2 Arvonlisäveromaksuvelvollisuus

Arvonlisäveronmaksaja on henkilö, jonka velvollisuutena on veloittaa arvonlisävero. Arvonlisäveronmaksajan status tuo myös muita velvoitteita, esimerkiksi:

- Lähettää ilmoitukset koskien toimintojen muutosta tai lakkaamista, jotka koskevat niiden alisteisuutta alv:lle
- Hakea veroviranomaisilta veronumero
- Kirjata ja toimittaa lasku kaikista sen liiketoimista, ja pitää niistä kopiot
- Ylläpitää vaadittua kirjanpitoa
- Toimittaa säännöllisesti veroviranomaisten pyynnöstä tietoja yrityksen taloudellisista toimista kolmannen osapuolen kanssa
- Maksaa ja ilmoittaa oikeat veromäärät ja palauttaa vuosittainen yhteenveto. Vero maksetaan kuukausittain tai neljännesvuosittain, riippuen arvonlisäveronmaksajan liikevaihdosta

ALV:n maksajilla on yleensä oikeus vähentää verotettavista liiketoimista veloitettu ALV maksettavasta arvonlisäverosta.

Jos vuoden lopussa maksetun ALV:n määrä ylittää veloitettun ALV:n määrän, arvonlisäverovelvollisella on oikeus hyvitykseen, jota yleisesti ottaen voidaan pyytää ainoastaan vuoden viimeisen maksuerän kautta kuuden kuukauden kuluessa viimeisen maksun eräpäivästä. (Hampshire 2004: 326 – 327.)

11.5 Tulovero

Espanjalainen tulovero (*impuesto sobre la renta de las personas físicas/IRPF*) maksetaan palkasta, eläkkeestä, pääomatuloista, kiinteistö- ja investointituloista. Se koskee myös työntekijän etuuksia, kuten bonuksia, ulkomaanpäivärahoja, kielikoulutusta, autoetua ja niin edelleen. Se koskee ainoastaan Espanjan kansalaisia ja oleskeluluvan omaavia henkilöitä. Ei-oleskelijoita verotetaan erillisen ohjelman mukaan. Niiden, joilla on oma yritys sekä itsenäisten ammatinharjoittajien on palautettava veroilmoitus todellisista tuloistaan huolimatta.

Espanjan tulovero on EU:n keskitasoa alhaisempi. Viimevuosina on tehty verouudistuksia, ja tuloveroprosentti aleni noin 11 prosentilla verovuodesta 2003, vaikka kriitikot väittävätkin sen suosivan korkeamman veron maksajia. Uudistuksia tehdään jotta verotus olisi yksinkertaisempaa veronmaksajalle ja viranomaisille sekä laajalle levinneiden veropetosten vähentämiseksi.

Työntekijöiden tulovero (*retenciones*) vähennetään suoraan palkasta, eivätkä yksittäiset henkilöt ole vastuussa tuloveron maksamisesta vaikka veroilmoitus on tehtävä. Itsenäisten ammatinharjoittajien on maksettava tulovero neljännesvuosittain (*pago fraccionado*).

Tulovero arvioidaan yleensä talouksittain. IRPF on yksittäishenkilöillä 15 % alle 4000 € tuloista ja päättyy 45 % yli 45 000 € tuloille. Vero jaetaan keskushallinnon (85 %) ja autonomisten alueiden välille (15 %). Jotkut alueet kuitenkin tarjoavat vähennyksiä maksettavasta verosta. (A guide to business in Spain 2004: 116 – 123.)

Verovapaa tulo

Huomattavin verovapauksista on se, että ulkomailla tehdyn palkkatyön tuloista 60 101, 21 € on verovapaata, jos tietyt ehdot täyttyvät:

- Palkkatulo on maksettu ulkomailla tehdystä työstä, veronmaksajan on oltava fyysisesti ulkomailla
- Palvelun vastaanottaja ei saa olla Espanjassa oleskeleva henkilö tai espanjalainen yhtiö, jolla on pysyvä toimipaikka ulkomailla
- Toisessa maassa on oltava espanjalaista tuloveroa vastaava vero, eikä maa saa olla luokiteltu veroparatiisiksi (A guide to business in Spain 2004: 116 – 123.)

11.5.1 Poistot ja verovähennykset

Ennen tuloverovelvollisuuden täyttymistä voidaan vähentää tietyt kulut bruttotuloista. Seuraavassa vuoden 2004 verotuksen poistoja ja vähennyksiä:

11.5.2 Poistot

- Edellisen vuoden aikana maksetut ennakonpidätykset
- Sosiaaliturvamaksut
- Henkilökohtainen vähimmäispoisto, eli määrä, jonka henkilö ja hänen elättämänsä henkilöt tarvitsevat elämiseen, joka on 3400 €. Jos henkilö on yli 65-vuotias, tätä summaa korotetaan 800 €, ja yli 75-vuotiailla summaa korotetaan 1600 €
- Yksi seuraavista tulovähennyksistä
  - 3500 € jos vuotuinen palkkatulo on alle 8200€
  - 3500 € miinus 22,91 prosenttia palkan ja 8200 euron erotuksesta, jos vuotuinen tulo on 8200 – 13 000 €
  - 2400 € jos vuotuinen palkkatulo on yli 13 000 €, tai jos tulo tulee muusta lähteestä, esimerkiksi investoinnista.
- 2400 € jos henkilö on ollut työtön ja ottanut vastaan työn muulla alueella kuin missä hän asuu
- Ammattiliittojen jäsenmaksut

- Espanjalaiset yrityksen maksamat eläkkeet enintään 8000 € jos henkilö on alle 52 vuotta; jos henkilö on 52- 65-vuotias, hän voi lisätä 1250 € jokaista yli 52 menevää vuotta kohden, enimmäismäärä on 24 250 €
- Mahdolliset oikeuden määräämät elatusmaksut
- Lakikulut 300 € saakka
- 60 prosenttia osingoista

(A guide to business in Spain 2004: 331 – 332.)

11.5.3 Vähennykset

Kun edellä mainitut poistot on tehty, käytetään verotaulukkoa, jonka mukaan määräytyy maksettavan veron määrä. Kokonaistuloverosta voi tehdä useita eri vähennyksiä. Tässä eräitä esimerkkejä:

- 75 prosenttia maksetusta plus valia verosta, joka on maksettu kiinteistökaupan yhteydessä
- 15 prosenttia pääasiallisen asunnon ostamisesta tai remontoinnista 9015 euroon saakka
- Vähennykset asuntolainan maksuista (pääoma sekä korot) 9015 euroon saakka. Jos asuntolaina on vähintään puolet kiinteistön arvosta, eikä yli 40 prosenttia makseta ensimmäisen kolmen vuoden aikana, vähennys on 25 prosenttia ensimmäisestä 4508 eurosta ja 20 prosenttia jäännöksestä
- 10 prosenttia espanjalaisista henkivakuutuksista tai invalideetti (vakava sairaus) vakuutuksista
- Ammattiliiton jäsenmaksut
- Vähennykset elätettävistä (esimerkiksi 800 € 65 – 75-vuotiaasta joka asuu verovelvollisen kanssa, 1000 € yli 75-vuotiaasta henkilöstä, 1400 € ensimmäisestä lapsesta, 1200 € jokaisesta alle 3-vuotiaasta lapsesta jne.)

Kaikki muihin maihin maksetut tuloverot vähennetään myös verokannasta. Jos henkilö maksaa korkeampaa veroa ulkomaille, kuin mitä hän olisi maksanut Espanjaan, ei hän saa hyvitystä Espanjan veroviranomaisilta. (A guide to business in Spain 2004: 332.)

11.6 Välilliset valtionverot

11.6.1 Valmistevero

Espanjassa on useita valmisteveroja EU:n linjauksen mukaisesti. Näitä erityisiä kulutusveroja kannetaan tuotteista kuten alkoholi, öljy, bensiini sekä tehdasvalmisteinen tupakka, joko valmistus- prosessointi tai tuontivaiheessa.

Yleensä nämä verot eivät päde Kanarian saarilla, Ceutalla tai Melillalla (alkoholin ja oluen verotus on voimassa myös Kanarian saarilla).

Koko Espanjassa on myös voimassa erityinen sähkövero. Tätä veroa kannetaan EU:n sisäisestä tuotannosta, sekä sähkön tuonnista ja hankinnasta. Vero on 4,864 %. (A guide to business in Spain 2004: 142.)

11.6.2 Tuontitavaroiden tullimaksut

Suurin osa Espanjan tullimaksuista on perustason tullimaksuja, jotka maksetaan kun tuote on tulliselvitetty. (A guide to business in Spain 2004: 142.)

11.7 Kunnallisverot

Vuoden 1988 uudessa laissa otettiin käyttöön uusi järjestelmä, jonka tarkoituksena oli järjeistää paikallisverotusjärjestelmä, sekä auttaa paikallisyksiköiden aktiivisuutta. Tämän lain myötä paikallisviranomaisille annetaan valta muokata tällaisten verojen joitain piirteitä. Tässä laissa on kaksi erilaista kunnallisverotusta, jotka voidaan luokitella seuraavasti: (A guide to business in Spain 2004: 144.)

- Ajoittaiset verot
  - Kiinteistövero (*Impuesto sobre bienes inmuebles urbana/rústica, IBI*) kannetaan vuosittain kaikilta kiinteistön omistajilta. Liikekiinteistön vuokralaisen kannattaa tarkastaa sopimus jotta vero ei tule hänen maksettavakseen, yleensä vuokranantaja maksaa veron.

IBI:n määrä lasketaan kiinteistön maarekisteriarvon mukaan. Summa voi olla noin 1,7 % kiinteistön markkina-arvosta, mutta se voi vaihdella huomattavasti kaupungeittain. Paikallinen hallitus laskee kiinteistön katastraaliarvon joka perustuu kiinteistön arviointiin, johon kuuluu sen koko, palveluiden ja teiden saatavuus, rakennus- ja kaavoitusrajoitukset alueella sekä rakennuksen laatu. Arviointipäätöksestä on mahdollista valittaa 15 päivän kuluessa. Katastraaliarvon väärä määrittäminen saattaa vaikuttaa toisiin veroihin, kuten vuokratulosta maksettavaan veroon sekä varallisuusveroon.

IBI on yleensä korkeampi loma- ja rannikkoalueilla sekä provinssien pääkaupungeissa ja suurissa kaupungeissa. Maatilojen perusprosentti on yleensä 0,3 %, joka nousee 0,5 % kaupunkikiinteistöissä. Tasot määritellään kuitenkin paikallisesti ja ne riippuvat tekijöistä, kuten äskettäiset parannukset julkisiin palveluihin, sekä paikallishallinnon velan määrä. Lasku lähetetään joka vuosi ja summa on maksettava eräpäivään mennessä (vaihtelee paikkakunnittain). Monet paikkakunnat

eivät kuitenkaan lähetä laskuja, joten saattaa olla viisasta järjestää maksaminen suoraveloituksena pankin kautta. (A guide to business in Spain 2004: 144, Hobbs 2004: 248 – 249.)

- Liiketoimivero (*Impuesto sobre actividades económicas*)

Veroa kannetaan vuosittain kaikesta kunnan alueella tapahtuvasta liiketoiminnasta. Tämä vero ei ota huomioon toiminnan säännöllisyyttä eikä voiton tekemistä. Se lasketaan ottamalla huomioon useita tekijöitä, mukaan lukien toiminnan tyyppi, toimialue, nettotuotot, työntekijöiden määrä, toiminnan tila ja niin edelleen. Seuraavat veronmaksajat ovat kuitenkin vapautettuja verosta:

- Veronmaksajat, jotka aloittavat liiketoiminnan Espanjan maaperällä, ensimmäisen kahden verokauden aikana
- Veronmaksajat, jotka ovat yritystuloveron alaisia ja yksiköt, joiden nettomyynti oli edellisenä vuonna alle miljoona euroa

Vuonna 2003 hallitus poisti tämän veron kannustaakseen yrityksiä kaikilta, joiden liikevaihto on alle 1 miljoona euroa vuodessa. Todennäköistä on kuitenkin että tämä vero korvataan jollain toisella verolla tulevaisuudessa, jolla kompensoidaan paikallisten hallitusten suurta tulonmenetystä. Tämän veron hallinto on siirretty kaupungeilta keskusverovirastolle.

Siitä huolimatta, ettei yrittäjän tarvitse todennäköisesti maksaa IAE:ta, sitä varten on kuitenkin rekisteröidyttävä, koska yrityksen veroluokka on oltava määriteltynä. (A guide to business in Spain 2004: 144, Hobbs 2004: 248.)

Kunta voi muuttaa hallituksen asettamia vähimmäisverotasoja.

- Muut verot

- Rakennus- ja pystytysvero (*Impuesto sobre construcciones, instalaciones y obras*)

Tämä vero kannetaan sellaisten rakennustöiden kustannusten perusteella, jotka vaativat luvan kunnalta. Jokainen kunta määrittää verorajan, joka voi olla enimmillään 4 %. (A guide to business in Spain 2004: 145, Hobbs 2004: 250.)

- Urbanin maa-alueen arvonnousu (*Impuesto sobre el incremento del valor de los terrenos de naturaleza urbana*)

Tämä vero maksetaan, kun kaupunkimaan arvo on lisääntynyt silloin kun maan omistus vaihtuu.

Kunta määrää veroasteen, joka on enimmillään 30 %. Veron perusta on lisääntynyt maan arvo (määritellään siirtohinnan ja maarekisterin arvon erotuksella). Vero ei koske rakennusten arvonnousua, ja se maksetaan ainoastaan urbaanista maasta, ei maaseudulla. Vaikka teoriassa myyjän pitäisi maksaa tämä vero, yleinen käytäntö on se, että molemmat osapuolet sopivat siitä, että ostaja maksaa sen. (A guide to business in Spain 2004: 145, Hobbs 2004: 250.)

- Jätevero

Joillain alueilla jätemaksut kerätään erillään kiinteistöverosta. Yritykset tuottavat enemmän jätettä kuin keskivertokodit, joten vero on hieman korkeampi. Se vaihtelee riippuen yrityksen sijainnista ja koosta sekä tuotetun jätteen määrästä. Keskimäärin maksu on 150 € vuodessa. (Hobbs 2004: 249.)

11.8 Veroilmoitukset

Ne, joiden taloudellinen tilanne on suhteellisen vakaa, voivat palauttaa oman veroilmoituksen. Verolomakkeita voi ostaa tupakkakaupasta (*estanco*) noin 0,30 eurolla tai paikallisesta *agencia tributaria*-toimistosta. Mukana tulee opasvihkonen ja verotoimisto julkaisee kirjaa nimeltä *Manual Práctico – Renta* hintaan 0,75 €. Kirjassa on esimerkkejä veroilmoituksen täyttämisestä sekä tulkinta nykyisestä talouslaista.

Veroilmoituskaavakkeita on kolmenlaisia. Kaavake 103 on lyhennetty ilmoitus, kaavake 101 yksinkertainen ilmoitus ja kaavake 100 tavallinen ilmoitus. Liiketoiminnot on ilmoitettava viimeisellä, tavallisella ilmoituksella, joka on pisin ja monimutkaisin näistä kolmesta ja sen täyttäminen vaatii yleensä kirjanpitäjän tai veroneuvojan (*aseor fiscal*) apua. Kirjanpitäjän veloitus veroilmoituksen täyttämisestä saattaa vaihdella, mutta yksinkertaisen ilmoituksen täyttäminen maksaa noin 35 € ja monimutkaisempi ilmoitus maksaa noin 60 €. Veroneuvojan on leimautettava veroilmoitus todisteeksi maksamisesta.

Useat veronmaksajat ja heidän avustajansa täyttävät tuloveroilmoituksen käyttäen apunaan CD-rom ohjelmaa jota veroviranomaiset myyvät. Siinä on useita etuja, kuten se, että tietyt vähennykset lisätään automaattisesti.

Ilmoitus (*declaración sobre la renta de personas físicas*) on palautettava 1. toukokuuta – 20. kesäkuuta välisenä aikana, mutta jos henkilö on oikeutettu palautuksiin, ilmoituksen jättöaikaa pidennetään 30. kesäkuuta saakka. Itsenäiset ammatinharjoittajat palauttavat tuloveroilmoituksen neljännesvuosittain (*pago fraccionado*). Yrittäjän, joka työllistää ihmisiä, on vähennettävä työntekijöiden palkoista tulovero. Veroilmoituksen palauttaminen myöhässä johtaa maksettavan veron korottamiseen. Maksuun voi kuitenkin pyytää lykkäystä.

Veroilmoitukset tulisi palauttaa siihen alueverotoimistoon, jossa henkilö on kirjoilla verotuksen suhteen. Vaihtoehtoisesti veroilmoituksen voi palauttaa ja maksaa pankkiin, joka mahdollistaa rahan siirtämisen pankkiin suoraan tililtä. (Hampshire 2004: 335 – 336, Hobbs 2004: 244 – 245.)

Tulovero maksetaan vuoden jälkikäteen. Jos ansaittu tulo on alle 8000 €, tuloveroilmoitusta ei tarvitse palauttaa. Jos henkilöllä on oleskelulupa Espanjassa, viranomaiset pyytävät näyttämään tuloveroilmoituksen oleskelulupaa uusittaessa, joten sen sijaan, että selvittäisi viranomaisille miksi tulot ovat alle 8000 €, kannattaa täyttää negatiivinen veroilmoitus. (Hampshire 2004: 333 – 334.)

Espanjassa on neljä erilaista veroilmoitusta:

11.8.1 Luonnosilmoitus (veroehdotus)

Luonnosilmoitus (*borrador*) otettiin käyttöön vuonna 2003. Luonnosilmoitus on yksinkertaisin tapa ilmoittaa tuloistaan. Veroviranomaiset lähettävät veroehdotuksen jossa on arvioitu tulot ja laskelmat edellisen vuoden tulojen perusteella. Veronmaksajat, jotka pyytävät edellisen vuoden veroilmoituksessaan (merkitsemällä ruksin kohtaan *petición de borrador/datos*), saavat luonnoksen postissa maalisi- ja huhtikuun aikana. Luonnoksen saatuaan se on vahvistettava tai muutettava. Jos tiedot ovat oikein, voi veroehdotuksen vahvistaa verotoimistoon jollain seuraavista tavoista:

- Verotoimistossa tai pankissa, johon veroehdotuksen voi palauttaa
- Puhelimitse (901 336 633)
- Internetissä (www.agenciaributaria.es)
- Tekstiviestillä (5025) lähetä sana 'RENTA' välilyönti, kirjoita ehdotuksesi viitenumero, välilyönti ja NIE-numero
- Pankkiautomaatilla seuraamalla ohjeita kohdassa Renta

(Hampshire 2004: 334.)

11.8.2 Lyhennetty veroilmoitus

Declaración abreviada (kaavake 103) koostuu kahdesta sivusta. Sitä käyttävät veronmaksajat, joiden tulot koostuvat pääosin eläkkeistä ja investoinneista, jotka ovat jo olleet Espanjan ennakonpidätyksen alaisia. Jos tulot koostuvat eläkkeestä, josta vähennykset on tehty toisessa EU-maassa ja jotka henkilö aikoo vähentää espanjalaisesta veroilmoituksesta, tätä lomaketta ei voi käyttää, vaan on käytettävä yksinkertaista veroilmoitusta. (Hampshire 2004: 334 – 335.)

11.8.3 Yksinkertainen veroilmoitus

Declaración simplificada (kaavake 101) koostuu viidestä sivusta. Se on tarkoitettu henkilöille, joilla on sama tulonlähde (yleensä alle 600 000 €) kuin lyhennetyssä veroilmoituksessa, sekä tuloja vuokraamisesta, tietyistä liiketoimista, maataloustuloja ja pääomatuloja pysyvän kodin myymisestä jonka kokonaisvoitto sijoitetaan uuteen asuntoon Espanjassa. (Hampshire 2004: 335.)

11.8.4 Normaali veroilmoitus

Declaración ordinaria (kaavake 100) koostuu 13 sivusta, ja se on tarkoitettu henkilöille, joiden tulot ovat muista lähteistä, kuin mitä edellä on mainittu sekä yrityksille. (Hampshire 2004: 225.)

11.8.5 Veron maksaminen

Ellei veroa ole vähennetty jo aiemmin, vero maksetaan Espanjassa samaan aikaan kun veroilmoitus tehdään. Vero voidaan maksaa joko kokonaan kerralla, tai 60 prosenttia veroilmoituksen kanssa ja loput seuraavan marraskuun 5. päivänä. Maksu on tehtävä käteisellä tai sähköisesti pankissa palautettaessa veroilmoitusta. Veron maksaminen myöhässä johtaa yleensä 20 prosentin korotukseen. (Hampshire 2004: 336.)

12 Rahoitus

Uusien yritysten ongelma ympäri Eurooppaa on heikko taloussuunnittelu ja kassavirran puute. Uuden yrityksen perustaminen maksaa aina paljon enemmän kuin mitä on budjetoitu, ja ellei yrittäjä ole erittäin onnekas, ensimmäiset vuodet ovat vaikeat. Useat ulkomaalaiset yrittäjät kertovat, että yrityksen tuottamiseen saattaa mennä vuosia. Sen takia on erittäin tärkeää tehdä realistinen ja kunnolla tutkittu suunnitelma ensimmäisten kolmen vuoden varalle. Vaikka sen arviointi, kuinka nopeasti yritys tuottaa, on helpommin sanottu kuin tehty, jos yrittäjä on realistinen ja ottaa huomioon kaikki mahdolliset tilanteet, on hänellä paljon suurempi menestymismahdollisuus.

Kun lainoja ja palkkioita on saatavilla, huolimatta siitä mitä EU:n säännökset sanovat, mahdolliset rahoittajat ovat paljon epäilevämpiä ulkomaalaisten suhteen. Jopa espanjalaiset luottavat henkilökohtaiseen ja perherahoitukseen. (Hobbs 2004: 196 – 197.)

Kaikille yrityksen perustajille on saatavilla useita eri investointikannustimia keskus- ja paikallishallinnoilta sekä EU:lta. Kannusteita ovat muun muassa: investointituki, verohelpotukset, matalakorkoiset, tai korottomat lainat, sosiaaliturvamaksujen alennukset, sekä alennettu rekisteröintivero aloituskauden aikana. Hallitus tukee investointia ”taloudellisilla avustusalueilla”, joihin kuuluvat kaikki autonomiset alueet, paitsi Aragón, Baleaarit, Baskimaa, Cantabria, Catalonia, Madrid, Navarra sekä Rioja. Espanjan hallitus järjestää seminaareja mahdollisille ulkomaisille sijoittajille, joissa tarjotaan pankkineuvontaa, luentoja kokeneilta liikehenkilöiltä sekä yritysten edustajilta, joilla on tytäryritys Espanjassa. (A guide to business in Spain 2004: 155, Hampshire 2004: 320.)

12.1 Lainat

Vaikka Espanjan pankkijärjestelmä on kehittynyt huomattavasti kahden viimevuosikymmenen aikana, on ulkomaalaisen erittäin vaikeaa saada laina pankista yritystoiminnan aloittamiseksi. Pankit ovat varovaisia niiden suhteen, koska niillä ei ole aiempaa luottohistoriaa, eivätkä usein tarjoa lainaa ilman henkilökohtaista vakuutta, kuten asuntoa. Lainanantajat vaativat yleensä yksityiskohtaisen liiketoimintasuunnitelman sekä vakuuden, ja lainan määrä saattaa olla rajoitettu yrittäjän sijoittaman pääoman määrään.

”Mitään merkittäviä ongelmia ei ole. Kun täällä aloittaa yrityksen, pitää olla riittävästi aloituspääomaa. Voisin sanoa, että varoja pitäisi löytyä ainakin vuoden elämiseen ja riittävästi varoja yrityksen investointiin. Aloittava yritys ei saa täällä lainoja pankista, joten paras on varautua tuomaan varat mukanaan tänne, mikäli harkitsee yrittämisen perustamista.” (Niemelä 12.10.2005: haastattelu.)

Tämä ei tarkoita sitä, että lainan saanti on mahdotonta, ja ne yrittäjät jotka pystyvät todistamaan yrityksen potentiaalin, ja oilla on pitkälle mietitty liikeidea ja kassavirtaennuste, voivat mahdollisesti saada lainan. Teoreettisesti sekä asukkaiden, että ei-asukkaiden tulisi pystyä hakemaan lainaa missä tahansa EU-maassa, missä tahansa valuutassa. Se ei yleensä ole kuitenkaan enempää kuin mitä yritykseen itseensä on jo sijoitettu. Laina tulee normaalesti maksaa takaisin 5 – 7 vuodessa. (Hobbs 2004: 212 – 213.)

12.2 Keskushallinnon ja autonomisten alueiden tuet

Espanja on yksi suosituimmista maista Euroopan Unionissa, mitä taloudellisiin tukiin tulee, ja ulkomaalaiset ovat oikeutettuja samaan kohteluun, kuin espanjalaiset. Espanjan hajautettu hallinto luo kuitenkin monimutkaisen verkoston Euroopan unionin, valtionhallituksen, autonomisten alueiden ja jopa kuntien tarjoamien tukien välillä. Kun näihin lisätään vielä hämmentävät aluekohtaiset tuet, teollisuuskohtaiset apurahat, työllistämis- ja koulutustuet, sekä verohelpotukset.

Hyvä uutinen on että teoriassa uusille yrityksille on saatavissa paljon apua, ja on olemassa useita eri tietolähteitä, joiden puoleen kääntyä. Käytännössä kuitenkin rahan saaminen näyttää paljon vaikeammalle, vaikka tuki on luvattu, se voidaan perua viime hetkellä. Jos onnistut saamaan tuen, se voi tulla vasta kahden vuoden jälkeen investoinnin tekemisestä. Siten ollen on viisasta että ei laske mukaan suunnitelmiin tukia ja apurahoja liiketoiminnan kannattavuutta tutkittaessa. Projektin tulisi aina olla kannattava ilman tukea, jos sellaisen saa, sitä pitää ajatella bonuksena.

Keskushallinto (valtio), sekä autonomiset alueet ja eräät kunnat ovat ottaneet kasvun edistämiseksi ja vastatakseen investoinnin odotuksiin käyttöönsä kannustin- ja rahoitusjärjestelmän, jolla kannustetaan tietyn tyyppisten työntekijöiden koulutusta ja palkkausta, sekä uusien yritysten luomista, ja tuotekehitys- ja innovaatioinvestointeja. (A guide to business in Spain 2004: 156.)

Koska Espanja on EU:n jäsenvaltio, on potentiaalisten investoijien mahdollista päästä eurooppalaisiin apuohjelmiin jotka antavat lisäkannustimia Espanjaan investointiin.

12.2.1 Valtion tukien löytäminen

Virallisen taloudellisen avun saamiseen on useita eri vaihtoehtoja, ja ne tuet joita yritys voi hakea, vaihtelevat suuresti, riippuen yrityksen yksilöllisistä olosuhteista. Niitä voi saada myös useista eri instituutioista ja virallisilta toimielimiltä. Kannattaa huomioida hallituksen järjestämät seminaarit, joissa saa neuvoja pankeilta ja luentoja vakiintuneilta yrittäjiltä

Hyvä ilmaisen tiedon virallisesta yritysrahoituksesta on paikallinen kauppakamari, tai *ventanilla unica empresarial*, joka on osa kauppakamaria

tietyillä paikoilla Espanjassa. Ne opastavat yritykselle sopivassa rahoituksessa. (Hobbs 2004: 197 – 199.)

12.2.2 Valtion- ja paikallishallinnon työllistämis- ja koulutustuki

Työllistämistuella kannustetaan jatkuvien työsuhteiden solmimiseen ja määräaikaisten työsuhteiden muuttamiseen toistaiseksi jatkuviksi.

Espanjan keskushallinto tarjoaa useita erilaisia työllistämistukia, jotka koostuvat pääasiassa työntekijöiden sosiaaliturvamaksujen alentamisesta, jolla yritetään kannustaa työntekijöiden vakaata palkkausta (erityisesti työttömiä henkilöitä jotka kuuluvat ryhmiin kuten työttömät 16 – 45-vuotiaat naiset, työttömät naiset, jotka palkataan teollisuudenalalle tai ammattiin jossa naisia on vähemmistö, pitkäaikaistyöttömät, yli 45-vuotiaat työttömät) sekä kannustaa määräaikaisten työsuhteiden muuttamista jatkuviksi työsopimuksiksi.

Yleisten työllistämistukien lisäksi tarjolla saattaa olla paikallisia tukia ja kannustimia investointiprojekteihin, joilla tuotetaan taloudellista toimintaa ja uusia työpaikkoja.

Hakemukset näihin tukiin tulee tehdä kansalliseen työllisyysinstituuttiin, joka on hallinnollinen elin sopivien projektien valinnassa ja siten ollen myöntää avustukset ja tuet.

Sen lisäksi, että projekteilla on oltava paikallis- tai aluehallinnon tuki, sopivien projektien on täytettävä tietyt vaatimukset:

- Projektien on työllistettävä ihmisiä toistaiseksi voimassa olevilla sopimuksilla, tai rekrytoitava uusia kumppaneita, jos projektiin kuuluu yhteisyrityksiä
- Projektit, joihin kuuluu uuden yrityksen perustaminen on työllistettävä 25 henkilöä perustamisen aikaan
- Projektien on liityttävä tuotteiden tai palveluiden tuotantoon, jotka liittyvät nouseviin taloudenaloihin, tai jotka on suunnattu kattamaan riittämätön kysyntä perinteisten toimintojen ollessa kyseessä

Tuet valituille projekteille ovat seuraavat:

- Taloudellinen tuki, jolla vähennetään jopa kolme prosenttiyksikköä korkorajoista jotka yritykselle on myönnetty sen perustamista varten. Suurin hyvitys tälle tuelle on 5108 € jokaista toistaiseksi voimassaolevaan työsuhdetta kohti
- Johtajatoimintojen tukeminen. Tämä tuki on saatavilla ainoastaan ensimmäisenä vuonna yrityksen perustamisesta ja se kattaa 75 % sopivista kustannuksista enintään 12 020 euroon saakka
- Tuki teknisten asiantuntijoiden palkkaamisen tekniseen avustamiseen kattaa 50 % työn kokonaiskustannuksista (mukaan lukien työnantajan sosiaaliturvamaksut enintään vuoden ajaksi). Tämä on kertaluontoinen tuki, jonka katto on 18 030 €

- Kertatuki jokaisesta toistaiseksi voimassa olevasta kokopäiväisestä työsuhteesta 4808 €/työntekijä

Suurin osa saatavista tuista, riippuu suuresti jokaisen investointiprojektin erikoispiirteistä (esimerkiksi mitä paremmat projektin näkymät ovat, sitä enemmän mahdollisuuksia saada rahoitusta ja tukia)

Nämä tuet ja kannustimet voidaan yhdistää muiden, toisten valtion toimistojen, tai julkisen, tai yksityisen sektorin myöntämiin tukiin, tosin tukien kokonaismäärä ei voi ylittää 80 prosenttia tuetusta toiminnasta.

Yrityksille, jotka edistävät työllistämistä syrjäseuduilla myönnetään myös tukea. (A guide to business in Spain 2004: 156 – 159, Hobbs 2004: 201.)

12.2.3 Tuki tietyille alueille investointiin

Valtio myöntää tukea EU:n vaatimusten ja rajoitusten mukaisesti syrjäseuduille. Tämän aluepolitiikan tärkein tavoite on saavuttaa taloudellinen tasapaino Espanjan eri alueiden välillä (mitattuna BKT per capita). Käytännössä tähän politiikkaan liittyy yritysten, jotka sijaitsevat vähemmän kehittyneillä maantieteellisillä alueilla, sekä alueilla, joilla on erityisiä taloudellisia vaikeuksia, avaamisen, laajennuksen ja modernisaation mainostamista ja edistämistä. Nämä alueet määritellään EU:n aluetukiohjelman puitteissa.

Avustusohjelma perustuu tukiin, joita ei tarvitse maksaa takaisin. Tuki on prosenttiosuus investointikustannuksesta. Alueellisten tukien maantieteellinen peittoalue on hyvin laaja kattaen yli 80 % Espanjan pinta-alasta, ja noin 79 % asukkaista.

Enimmäistuen määrä vaihtelee alueittain, mutta suurimmassa osassa maata tuki voi olla 50 % investoinnista.

Kaksi aluetyyppiä on määritelty niiden erikoisolosuhteiden mukaan, ja ne ovat taloudellisen edistämisen alueet, jotka ovat vähemmän kehittyneitä maantieteellisiä alueita, sekä rappeutumassa olevat teollisuusalueet. Rappeutumassa oleviin teollisuusalueisiin vaikuttaa yleensä teollisuuden uudelleenrekonstruointiprosessit, joilla on vakavia seuraamuksia liiketoiminnan aktiivisuustasoon sekä näiden alueiden työllisyyteen. (A guide to business in Spain 2004: 171 – 176, Hobbs 2004: 201 - 202.)

12.2.4 Autonomisten alueiden ja paikallishallitusten tuet

Kaikki Espanjan autonomisten alueiden hallitukset myöntävät samanlaisia avustuksia pienemmässä mittakaavassa alueillansa tehtäviin investointeihin. Ainoastaan osa niistä voidaan yhdistää EU:n ja valtion myöntämiin aluetukiin.

Suurin osa autonomisten alueiden tuista myönnetään vuosittain, eivätkä tukien saamisen yleisehdot yleensä muutu vuodesta toiseen.

Seuraavassa tiivistettynä autonomisten alueiden myöntämät tuet:

- Projektityypit; uusien liiketilojen avaaminen, toimintojen laajentaminen, modernisointi sekä tekninen innovaatio. Yleensä vaaditaan, että uusia työpaikkoja syntyy.
- Pääsektorit; maa- ja metsätalous, käsityöläiset, kalastus, teollisuuden tukipalvelut, turismi, kulttuuri, teollinen muotoilu sekä elektroniikka.
- Projektivaatimukset ovat pääasiassa samat kuin valtion tasolla.
- Tukityypit; tuet, joita ei tarvitse palauttaa, erityiset lainaehdot, tekninen neuvonta ja koulutus, verohelpotukset.
- Sopivat investoinnit; tuotekehitys- ja koulutuskustannukset, harjoittelun/ oppisopimiskoulutuksen edistäminen.
- Suunnittelu, modernisaatio sekä johtamisen parantaminen.
- Projektien toteuttamiseen vaadittavan kiinteistön hankkiminen.

Useimmilla autonomisilla alueilla on toimistoja, jotka tiedottavat ja neuvojat tukien hakemisessa. Useat niistä myös tarjoavat pääsyn internet-sivuilleen, jossa on päivitettyt tiedot saatavilla olevista tuista.

Lisäksi viime vuosina on lisääntynyt yhteistyösopimusten määrä autonomisten alueiden hallitusten ja keskushallinnon kanssa. Näiden ohjelmien päätavoite on seuraavien alueiden projektien yhteinen käyttöönotto:

- Teknologinen modernisaatio sekä innovaatioiden edistäminen
- Itsenäisen kaupan ja yritysten yhteistyön kehittäminen
- PK-yritysten kehittäminen yleensä

(A guide to business in Spain 2004: 176 – 177, Hobbs 2004: 202.)

12.2.5 Pk-yritysten vakauttamis- ja kilpailukyky-suunnitelma

Viime vuosina Espanjan hallitus sekä autonomisten alueiden hallitukset ovat osoittaneet erityistä kiinnostusta pienten- ja keskisuurten yritysten edistämiseen, koska niillä on todistettu kyky luoda uusia työpaikkoja. Siksi talous- energia- ja pk-yritysten ministeri edistää tiettyjen erityisesti pk-yrityksille suunnattujen tukiohjelmien ja kannustimien myöntämistä, jotka on koottu pk-yritysten vakauttamis- ja kilpailukyky-suunnitelman alle vuosiksi 2000-2006.

Ohjelmassa on kahdenlaisia toimenpiteitä: pk-yritysten integrointi tietoyhteiskuntaan sekä innovatiivisten liiketoimintekniikoiden käyttöönotto. Näillä pyritään saamaan yrittäjät osallistumaan suoremmin projektien ja suorittamiseen, kohdistamaan apu yritysten kilpailukykyyn lisäämiseksi ja sitä

kautta luomaan talouskasvua ja työpaikkoja sekä analysoimaan projekteja, jotka lisäävät pk-yritysten tuotteita ja palveluita.

Pk-yritykset voivat olla edunsaajina tietyissä liiketoimintatekniikkaan liittyvissä innovaatioissa:

- Design: Suunnitelma myöntää tukia pk-yritysten, jolla on vain muutamia palveluita tai tuotteita, suunnittelutekniikoiden käyttöönottoon, sopeuttamiseen tai soveltamiseen uusien tai olemassa olevien tuotteiden parantamiseksi tai tuotteiden ja markkinoinnin parantamiseksi.
- Myönnetyt tuet on tarkoitettu projektien, joiden tarkoitus on antaa pk-yrityksille mekanismeja sopeutua globaalien markkinoiden aiheuttamaan kilpailuun, edistämiseen ja vahvistamiseen.
- Laatujärjestelmät: Tukia myönnetään edistämään projekteja jota helpottavat pk-yritysten standardointijärjestelmien käyttöönottoa sekä sertifiointiprosessien aloittamisen (ISO 9000, ISO 14 000).

Sopivia kuluja ovat:

- Investoinnin aineellisiin ja aineettomiin varoihin, pois lukien kiinteistön, kalusteiden ja toimistovälineiden (paitsi tietokonelaitteet) hankinta ja uudistaminen, sekä kuljetusvälineet. Tässä yhteydessä suurin tuen määrä on 10 000 €
- Ulkoiset ammatilliset palvelut (ulkoiset kustannukset konsultoinnista ja muista projektiin liittyvistä palveluista).

Kaikissa tapauksissa apu koskee ainoastaan projektiin kohdistuvia kustannuksia, eikä se voi ylittää projektiin kokonaiskustannuksia. (A guide to business in Spain 2004: 178 – 179.)

12.2.6 Autonomisten alueiden hallitusten myöntämät tuet

Autonomisten alueiden hallitusten vastuulla on luoda säännöt näiden tukien myöntämisestä ja ottaa vastaan hakemuksia joka vuoden ensimmäisellä neljänneksellä sekä käsittelee hakemukset ja päättävä' kuka saa edun ja lopuksi jakavaa rahat. Aluehallitukset myös kontrolloivat ja valvovat hyväksytyjä projekteja.

Niiden vastuulla on myös prosessoida ja päättää heille lähetetyistä hakemuksista ja maksaa tuet. Ne ovat myös vastuussa hyväksytyjen projektien kontrolloinnista ja tarkkailusta. (A guide to business in Spain 2004: 179.)

12.2.7 Espanjan valtion taloudellisen toimiston tuet

Yksi julkisen sektorin lisäavustuskeino pk-yrityksille on '*Linea PYME*', joka antaa etusijan valtion lainoihin. *Linea PYME* on Espanjan valtion taloudellisen toimiston ohjelma (Instituto de Crédito Oficial, ICO). PYME voi rahoittaa 70 % nettoinvestointiprojekteistaan valtion luottolaitosten lainatuilla varoilla. Tätä kautta tarjotaan pk-yrityksille joka vuosi 3 miljardia euroa. Vuonna 2003 korot yrityksille, joissa on 1 – 9 työntekijää olivat 0,4 % ja yrityksille joissa on 10 – 250 työntekijää, korko oli 0,5 %. Laina on maksettava takaisin kolmen, viiden tai seitsemän vuoden aikana. (A guide to business in Spain 2004: 179, Hobbs 2004: 202.)

12.3 EU:n myöntämät tuet

Euroopan unionin tuet löytyvät sivulta www.ipyme.org (inform, Europea). Sivuilta voi etsiä yritykselle sopivia tukia. Vaihtoehtoisesti ne löytyvät Euroopan unionin sivuilta www.europa.eu.int, valitse 'enterprise' ja sen jälkeen 'grants and loans'.

EU:n tuki keskittyy huonosti kehittyviin alueisiin, normaalisti alikehittyneisiin maaseutualueisiin, joilla on matala tulotaso sekä korkea työttömyystaso, sekä alueisiin, joiden teollisuus on kriisissä (metalli, laivanrakennus, jne.).

Suurin osa EU:n tuista (erityisesti lainat ja tuet) täydentävät Espanjan hallituksen rahoittamia kehityssuunnitelmia. Apu kierrätetään Espanjan virallisten instituutioiden ja rahalaitosten kautta. Sen takia hakemukset on osoitettava näille tahoille. (A guide to business in Spain 182, Hobbs 2004: 197 - 198.)

EU tarjoaa useita eri instrumentteja, joista merkittävimpiä ovat seuraavat:

12.3.1 Euroopan investointipankki (EIB)

Euroopan investointipankin tukeen sopivat projektit ovat yleensä sellaisia, jotka edistävät vähemmän suosittujen alueiden kehitystä, sekä sellaiset projektit, jotka ovat useamman jäsenmaan intressinä, tai projektit, joista EU kokonaisuudessaan hyötyy, kuten luonnonsuojelu, energiaressurssien parannettu käyttö, parantunut teollinen kilpailukyky EU:ssa, pk-yritysten kehittäminen sekä Euroopan kuljetus- ja telekommunikaatioinfrastruktuurin kehittäminen.

EU:n ohjelman "Innovation 2000 Initiative" myötä Euroopan investointipankin asemaa pk-yritysten rahoituksessa on vahvistettu. Tämän aloitteen osana EIB on hyväksynyt useita keinoja joilla helpottaa seuraavien viiden alueen projektien rahoitusta:

- Henkisen pääoman kehittäminen

- Tuotekehitys
- Informaatio- ja kommunikaatioteknologiaverkostot
- Innovaation levittäminen
- Pk-yritysten ja innovaation kehittäminen

EIB:n päätukityyppi pk-yrityksille on globaali laina; EIB myöntää lainan välittäjäpankille, jotka vuorostaan myöntävät rahoitusta pk-yrityksille. Välittäjät tekevät analyysin investoinnista ja jokaisen projektin taloudellisesta, teknisestä sekä rahoituksellisesta toteuttamiskelpoisuudesta. Ne ovat vastuussa lainan myöntämisestä pieniin ja keskisuuriin investointeihin, sekä lainojen hallinnoimisesta.

Lainatyyppejä on useita erilaisia, mutta niiden yleisehdot voidaan tiivistää seuraavasti:

- Kattaa enintään 50 % kokonaisinvestointikustannuksista
- Maksuajan lykkäys jopa kolme vuotta
- Takaisinmaksu 4 ja 12 vuoden välillä teollisuusprojekteissa, ja jopa 20 vuotta infrastruktuuri- ja energiaprojekteissa
- Sopivat yritykset: yritykset, joissa on alle 500 työntekijää, eivätkä kiinteät kustannukset ylitä 60 101 210 euroa ennen projektin alkua. Suuri yritys ei saa omistaa yrityksen pääomasta yli yhtä kolmasosaa.
- Globaalin lainan määrä vaihtelee 20 000 eurosta 12,5 miljoonaan euroon
- Laina on kustannus- ja palkkiovapaa, lukuun ottamatta pieniä hallintokustannuksia.

Laina on anottava välittävän rahalaitoksen kautta. (A guide to business in Spain 2004: 182 – 183.)

12.3.2 Euroopan investointirahasto (EIF)

EIF luotiin yhteiseurooppalaisten kuljetus-, tietoliikenne- ja energiateollisuuden verkostojen kehityksen hoitajaksi sekä pk-yritysten kehityksen edistäjäksi.

Rahasto toimii kahdella tavalla:

- Myöntää takuita kaikentyyppisille lainoille
- Hankkii ja hallinnoi tilapäisesti pieniä osuuksia yrityksistä, jotka ovat käyttävät yhteiseurooppalaisia verkostoja

EIF rahoittaa muun muassa seuraavia mekanismeja:

- Pk-yritysten takuumekanismin tarkoituksena on luoda uusia työpaikkoja lainojen myöntämisen kautta, ja taloudellinen tuki innovatiivisille pk-yrityksille.

- Euroopan teknologiamekanismi tähtää innovatiivisten pk-yritysten työllistämisen edellytyksien hoitamiseen ja kasvuun lyhytaikaisten investointien kautta.

(A guide to business in Spain 2004: 183 – 184.)

12.3.3 Rakennerahastot

Rakennerahastoja, jotka ovat EU:n suurin menoerä, käytetään rahoittamaan aloitteita, joiden tarkoituksena on saavuttaa rakenteellisia parannuksia jäsenvaltioissa ja siten ollen kaventaa kulkua EU:n köyhimpien alueiden välillä.

Rakennerahastojen tavoitteet:

- Tavoite I edistää sellaisten alueiden kehitystä ja rakenteellista muokkausta, joiden kehitys laahaa jäljessä, eli alueita, joiden BKT per capita on alle 75 % yhteisön keskiarvosta
- Tavoite II tukee rakennevaikeuksissa olevien alueiden taloudellista ja sosiaalista muutosta. Enintään 18 % EU:n kansalaisista on tämän tavoitteen alaisuudessa.
- Tavoite III tukee koulutuksen ja työllistämisen sääntöjen ja järjestelmien muuntamista ja modernisaatiota.

Vuosien 2000 – 2006 jaetaan 195 miljoonaa euroa seuraavasti: Tavoitteelle I 69,7 %, tavoitteelle II 11,5 % ja tavoitteelle III 12,3 %. Jäljelle jäävä 6 % käytetään rahoittamaan innovaatio- ja teknisen avun projekteja, samoin kuin yhteisön aloitteita, jotka ovat vuodelle 2000 – 2006 seuraavat:

- INTERREG III: ohjelma rajat ylittävälle, alueiden väliselle yhteistyölle, jonka tarkoitus on edistää Euroopan alueen harmonista ja tasapainoista kehitystä ja organisointia.
- LEADER +: tavoitteena on edistää syrjäseutujen kehitystä integroitujen kehitysohjelmien sekä paikallisten toimintaryhmien yhteistyön avulla.
- EQUAL: ohjelma, joka edistää kansojenvälistä yhteistyötä uusien työmarkkinoiden syrjinnän ja epätasa-arvon estävien keinojen synnyttämiseksi.
- URBAN: kriisissä olevien kaupunkien ja lähiöiden taloudellinen ja sosiaalinen kuntoutus, kestävämmän urbaanin kehityksen takaamiseksi.

(A guide to business in Spain 2004: 184 – 187.)

12.3.4 Euroopan sosiaalirahasto (ESF)

ESF:n taloudellinen tuki on omistettu seuraaville toiminnoille inhimillisen pääoman kehittämiseksi:

- Koulutus ja ammattikoulutus
- Työllistämistuet sekä tuet itsensä työllistämiseen
- Tutkimuksen, tieteellisen ja teknologisen kehityksen, johtajien ja teknisten asiantuntijoiden koulutuksen alla
- Uusien työllisyyslähdeiden kehittäminen

ESF ei tarjoa luottoja suoraan yrityksille, vaan rahoittaa paikallisia toimistoja ja voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, jotka kehittävät suunnitelmia tavoitteiden mukaan.

ESF:n apu muodostuu projektien yhteisrahoituksesta, ja siten ollen virallisen edustajan mukanaoloa vaaditaan. ESF myöntää (pääasiassa tukia, joita ei tarvitse maksaa takaisin) normaalisti 50 % projektin kustannuksista.

Hakemus on tehtävä autonomisen alueen asianosaiselle viranomaiselle, tai työministeriöön. (A guide to business in Spain 2004: 185.)

12.3.5 Euroopan aluekehitysrachasto (ERDF)

ERDF:n tarkoitus on auttaa korjaamaan pääasiallisia alueellisia epätasapainoja EU:ssa avustamalla eri alueiden välisten kehityserojen kuilun pienentämiseen mukaan luettuna maaseutu.

ERDF tukee alueellisia toimia, jotka edistävät:

- Investointeja infrastruktuuriin, jotka auttavat lisäämään taloudellista potentiaalia, kehitystä, rakenteellista muutosta sekä kestävien työpaikkojen luomista köyhemmillä ja huonommin menestyvillä alueilla, sekä tukevat kriisissä olevien taloudellisten ja teollisten alueiden monimuotoistamista, tai huonosti voivia kaupunkialueita, sekä maaseudun ja kalastuksesta riippuvaisten alueiden uudistamista.
- Tuottavia investointeja kestävien työpaikkojen luomiseksi.
- Alueiden oman potentiaalin kehittäminen toimilla, jotka tukevat ja kannustavat paikallista kehitystä sekä pk-yritysten työllistämisalotteita ja toimia.

Tuki on aina anottava Espanjan keskushallinnolta, tai toimivaltaiselta alueellisen kehityksen edustajalta jokaisessa jäsenvaltiossa. (A guide to business in Spain 2004: 186 – 187.)

12.3.6 Koheesiorahasto

Euroopan unioni tukee taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, se on asettanut tavoitteekseen taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen sekä asteittaisen elintasoerojen poistamisen.

Koheesiorahasto rahoittaa ympäristöön ja yhteiseurooppalaisiin verkostoihin liittyviä projekteja jäsenmaissa, joiden BKT on alle 90 % yhteisön keskiarvosta. Kaudella 2000 – 2006 Euroopan neuvosto on varannut 18 000 miljoonaa euroa Koheesiorahastolle. Myös Espanja on tämän tuen saaja, koska sen BKT on edelleen alle mainitun marginaalin.

Euroopan komission yritystoiminnan pääosasto on ottanut käyttöön tiettyjä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa eurooppalaisten pk-yritysten rahoituksen saamista.

- I-TEC on osa Euroopan komission innovaatio-ohjelmaa ja se julkaistiin 1. heinäkuuta 1997 yhteistyössä Euroopan investointirahaston kanssa edistämään investointeja teknologisesti innovatiivisiin pk-yrityksiin.

Komissio tarjoaa osallistumista pääomaohjelmiin vasta perustetuille pk-yrityksille erikoistuneiden pääomarahastojen kautta. Komission tukemat rahastot sijoittavat pk-yrityksiin, jotka ovat alle kolmevuotiaita, ja joilla on korkea kasvupotentiaali ja paljon teknologista innovatiivisuutta. I-TECin budjetti on 7,5 miljoonaa euroa, ja vuodesta 1997 se on tehnyt yhteistyötä 28 investointirahaston kanssa.

Rahastojen on sijoitettava vähintään 25 % uudesta pääomasta uusiin teknologisesti innovatiivisiin pk-yrityksiin. Investoinnit on tehtävä ainakin viiteen eri yritykseen. (A guide to business in Spain 2004: 187.)

Lähteet

Euroopan unioni 2005. Työskentely toisessa EU-valtiossa. [online] [viitattu 23.4.2006]
<http://europa.eu.int/youreurope/nav/fi/citizens/guides/working/fi.html>

Hampshire, David 2004. Living and Working in Spain. London: Survival Books.

Hobbs, Guy 2004. Starting a Business in Spain. Oxford: Vacation work.

Instituto Español de Comercio Exterior 2004. A Guide to Business in Spain. Madrid.

Kansaneläkelaitos 2006. Eläkkeen maksaminen Suomesta Euroopan maihin. [online]
[viitattu 23.4.2006]
www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/250603082931HN?openDocument

Kansaneläkelaitos 2006. EU-lainsäädäntö. [online] [viitattu 23.4.2006]
www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/130801123127EH?OpenDocument

Larnetius, Helena. Tietokone S.L. Haastattelu 12.10.2005.

Niemelä, Pekka. Oxymagnet SL ja Fisioterapia Fuente Verde SL. Haastattelu 12.10.2005.

Palmio, Charlie. Mainostoimisto Charlie Palmio. Haastattelu 12.10.2005.

Roschier, Anna, 2003. Espanjan verotus: Eläke ja työkyvyttömyyseläke. [online] [viitattu
20.4.2006]
[http://enetti.com/artikkelit/verotus/espanjan_verotus_el_ke_ja_ty_kyvytt_myys
el_ke](http://enetti.com/artikkelit/verotus/espanjan_verotus_el_ke_ja_ty_kyvytt_myys_el_ke)

Varis, Jukka-Pekka. Cosmetics Norris. Haastattelu 16.10.2005.